

09.09.2024

HELSINGIN KAUPUNGINHALLITUS

ESITYSLISTA

33 - 2024

KOKOUSKUTSU

Kokousaika 09.09.2024 klo 16:00
Kokouspaikka Kaupunginhallituksen istuntosali
Käsitellään Tällä esityslistalla mainitut asiat

Kaupunginhallitus

09.09.2024

Asia	Sivu
1 Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta	1
2 Virkojen perustaminen sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 16.9.2024 lukien	2
3 V 25.9.2024, Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston varajäsenen valinta	4
4 V 25.9.2024, Kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenen valinta	6
5 V 25.9.2024, Kumpulanmäen asemakaava ja asemakaavan muutos (nro 12744, sis. liikennesuunnitelman)	8
6 V 25.9.2024, Koskelan ala-asteen ja päiväkoti Herttuan perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma	25
7 Pöydälle 02.09.2024 V 25.9.2024, Pohjoismaisen yhtenäiskoulun perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma	32
8 Pöydälle 02.09.2024 V 25.9.2024, Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloite keskustan elävöittämisestä lapsille, nuorille ja perheille	39
9 V 25.9.2024, RKP:n ryhmäaloite ja valtuutettu Eveliina Heinäluoman aloite kaupungin pienteollisuusalueiden kartoittamisesta	56
10 Pöydälle 02.09.2024 V 25.9.2024, Valtuutettu Oula Silvennoisen aloite paremmasta virkakielestä ja kuntademokratiasta	65
11 Pöydälle 02.09.2024 V 25.9.2024, Valtuutettu Katri Penttisen aloite kaavoituksen suunnitteluperiaatteista päättämisestä kaupunginvaltuustossa	70
12 V 25.9.2024, Valtuutettu Sandra Hagmanin, valtuutettu Seida Sohrabin ja valtuutettu Mari Holopaisen aloitteet lasten kännyköiden käytöstä ja ruutuajasta	79
13 V 25.9.2024, Valtuutettu Mirita Saxbergin aloite painotetun opetuksen luokkien lisäämiseksi lähikouluihin	96
14 V 25.9.2024, Valtuutettu Nora Grotenfeltin aloite varhaiskasvatuksen	101

09.09.2024

	vuosityöaikapilotiksi	
15	Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n omistajastrategiatavoitteen mittarin päivittäminen	105
16	Kaupunginhallituksen päätöksen 11.5.2020, § 293 kumoaminen ja perittyjen varojen palauttaminen	108
17	Pöydälle 02.09.2024 Perustettavan työllisyyspalveluliikelaitoksen johtokunnan nimeäminen sekä työllisyyspalvelutoimikunnan asettaminen	112
18	Työllisyyspalveluliikelaitokseen sijoitettavien tiimipäälliköiden virkojen perustaminen 16.9.2024 lukien	117
19	Pöydälle 02.09.2024 Valtuutettu Atte Harjanteen toivomusponsi kaupungin hankintojen hiili- ja luontojalanjäljen arvioinnista ja raportoinnista	120
20	Pöydälle 02.09.2024 Lausunto Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2025–2027	129
21	Herttoniemen metroaseman kunnostamisen hankesuunnitelma	151
22	Lausunto Espoon kaupungille Espoon yleiskaavan 2060 luonnoksesta	157
23	Pöydälle 02.09.2024 Valtuutettu Elina Kauppilan toivomusponsi eläineettisen näkökulman huomioon ottamisesta	166
24	Kaupunginvaltuuston kokouksessa 28.8.2024 jätettyihin aloitteisiin vastaaminen	173
25	Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen	174

09.09.2024

Asia/1

1

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Samalla kaupunginhallitus valitsee pöytäkirjantarkastajiksi Minja Koskelan ja Minna Lindgrenin sekä varatarkastajiksi Elisa Gebhardin ja Daniel Sazonovin.

Esittelijä

pormestari
Juhana Vartiainen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

09.09.2024

Asia/2

2

Virkojen perustaminen sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle 16.9.2024 lukien

HEL 2024-011228 T 01 01 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää perustaa kahdeksan tilannekeskuspäivystäjän virkaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan pelastustoimen palvelukokonaisuuteen 16.9.2024 lukien.

Esittelijän perustelut

Kuntalain 87 §:n mukaan virka perustetaan sellaista tehtävää varten, jossa käytetään julkista valtaa.

Pelastuslain (379/2011) mukaisten tehtävien hoitaminen edellyttää virkasuhdetta, sillä pelastustoimen tehtävissä toimivalla henkilöllä on esimerkiksi oikeus antaa yksilöä tai yhteisöä koskevia kieltoja ja käskyjä tai oikeus päästä kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin taikka kajota toisen omaisuuteen. Perustettaviksi esitettävät tehtävät tulee siten perustaa virkoina.

Perustettaviksi esitettävät virat sijoitetaan pelastustoimen palvelukokonaisuuteen perustettaviin eteläisen hyvinvointialueen yhteistoiminta-alueen tilanne- ja johtokeskukseen sekä valtakunnalliseen tilanne- ja johtokeskukseen. Eteläiseen hyvinvointialueeseen kuuluvat Helsinki, Itä-Uusimaa, Keski-Uusimaa, Länsi-Uusimaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso sekä Etelä-Karjala. Valtakunnallinen tilanne- ja johtokeskus toimii myös kansainvälisen pelastustoiminnan yhteyspisteenä. Tilanne- ja johtokeskusten perustamisvelvoite perustuu pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) nojalla annettuihin valtioneuvoston asetuksiin tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta (145/2024) ja pelastustoimen kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisvalmiuden kokoamisesta (1110/2023).

Pelastustoimen palvelukokonaisuuden talousarviossa on varattu määräraha perustettaviksi esitettäville viroille.

Hallintosäännön 12 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan henkilöstöjohtaja päättää tehtävien vaatuvuusluokittelusta ja tarkastusjohtaja lukuun ottamatta siihen perustuvasta palkasta, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty tai ellei henkilöstöjohtaja ole määrännyt tehtävää muulle viranhaltijalle.

Perustettaviksi esitettyjen virkojen tehtäväkohtainen palkka on määritetty hyvinvointialan yleisen virka- ja työehtosopimuksen (HYVTES) määräysten ja tehtävien vaativuuden arvioinnin perusteella. Tehtäväkohtaiseksi palkaksi on päätetty 2 950,00 euroa kuukaudessa.

Hallintosäännön 8 luvun 1 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan kaupunginhallitus päättää viran perustamisesta ja lakkauttamisesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Helena Wendorf, johtava asiantuntija, työnantajapolitiikka, puhelin: 09 310 23529
helena.wendorf(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Tiedoksi

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala
Kaupunginkanslian henkilöstösasto
Taloushallintopalveluliikelaitos

09.09.2024

Asia/3

3

V 25.9.2024, Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston varajäsenen valinta

HEL 2024-010500 T 00 00 02

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto

- toteaa, että kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston varajäsenen Arvind Ramachandranin luottamustoimi on päättynyt vaalikelpoisuuden menettämisen vuoksi ja
- valitsee _____ kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston varajäseneksi kaupunginvaltuuston jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuusto valitsi Arvind Ramachandranin (Vas.) 13.3.2024 § 57 varajäseneksi kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaostoon kaupunginvaltuuston toimikaudeksi. Hän on 5.8.2024 ilmoittanut vaalikelpoisuuden menettamisestä.

Kuntalain (410/2015) 74 §:n mukaan henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa ei ole vaalikelpoinen.

Kuntalain (410/2015) 78 §:n mukaan, jos luottamushenkilö menettää vaalikelpoisuutensa, hänet valinnut toimielin toteaa luottamustoimen päättyneeksi. Päätös pannaan täytäntöön heti.

Kesken toimikautta avoimeksi tulleeseen luottamustoimeen valitaan toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi uusi luottamushenkilö. Valittavan henkilön tulee olla vaalikelpoinen lautakuntaan kuntalain 74 §:n mukaisesti.

Kuntalain 70 §:n mukaan luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan. Luottamushenkilön on val-

09.09.2024

Asia/3

tuuston pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen vaalikelpoisuutensa arvioinnissa.

Hallintosäännön 2 luvun 10 § mukaan kaupunginvaltuusto valitsee toimikaudekseen kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston jäsenet ja varajäsenet.

Esittelijä

hallintojohtaja
Kirsi Remes

Lisätiedot

Pilvi Ainola, hallintoasiantuntija, puhelin: 09 310 38460
pilvi.ainola(a)hel.fi

Liitteet

1 Eroilmoitus 5.8.2024

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, valtuusto

Otteet

Ote

Päätöksessä mainitut

Otteen liitteet

Esitysteksti

Kunnallisvalitus, valtuusto

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto
Taloushallintopalveluliikelaitos

09.09.2024

Asia/4

4

V 25.9.2024, Kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenen valinta

HEL 2024-011235 T 00 00 02

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto

- myöntää Morris Liemolalle eron kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenen luottamustoimesta ja
- valitsee Dan Cederlöfin varajäseneksi (Anna Högströmin henkilökohtainen varajäsen) kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkieliseen jaostoon kaupunginvaltuuston toimikaudeksi.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuusto valitsi Morris Liemolan (RKP) 2.8.2021 § 239 varajäseneksi kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkieliseen jaostoon kaupunginvaltuuston toimikaudeksi. Morris Liemola on 23.8.2024 pyytänyt eroa kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenen luottamustoimesta kotikuntansa vaihtumisen vuoksi.

Kuntalain 70 §:n 3 momentin mukaan luottamustoimesta voi erota pätevästä syystä. Eron myöntämisestä päättää luottamushenkilön valinnut toimielin.

Kesken toimikautta avoimeksi tulleeseen luottamustoimeen valitaan toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi uusi luottamushenkilö. Valittavan henkilön tulee olla vaalikelpoinen lautakuntaan kuntalain 74 §:n mukaisesti.

Kuntalain 70 §:n mukaan luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan. Luottamushenkilön on valtuuston pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen vaalikelpoisuutensa arvioinnissa.

Hallintosäännön 2 luvun 8 §:n kaupunginvaltuusto valitsee toimikaudekseen kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston jäsenet ja varajäsenet siten, että jaoston jäsenet ja varajäsenet ovat ruotsinkielisestä kieliryhmästä.

09.09.2024

Asia/4

Esittelijä

hallintojohtaja
Kirsi Remes

Lisätiedot

Sanna Lawrence, hallintoasiantuntija, puhelin: 09 310 27640
sanna.lawrence(a)hel.fi

Liitteet

1 Eroilmoitus 23.8.2024

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, valtuusto

Otteet

Ote
Päätöksessä mainitut

Otteen liitteet
Esitysteksti
Kunnallisvalitus, valtuusto

Tiedoksi

Taloushallintopalveluliikelaitos
Ruotsinkielinen jaosto

5

**V 25.9.2024, Kumpulanmäen asemakaava ja asemakaavan muutos
(nro 12744, sis. liikennesuunnitelman)**

HEL 2019-001535 T 10 03 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto hyväksyy 24. kaupunginosan (Kumpula) osaa korttelia 24981 koskevan asemakaavan ja 24. kaupunginosan (Kumpula) korttelin 24973 tonttien 5 ja 6 sekä puisto- ja katualueiden asemakaavan muutoksen (muodostuvat uudet korttelit 24979–24985) 7.12.2021 päivätyn ja 4.10.2022 muutetun piirustuksen nro 12744 mukaisena ja asemakaavaselostuksesta ilmenevin perustein.

Esittelijän perustelut

Kaavaratkaisun keskeinen sisältö

Asemakaavan muutos (kaavaratkaisu) koskee Kumpulanmäellä sijaitsevaa Helsingin yliopiston kampusaluetta sekä puisto- ja katualueita. Kaavaratkaisu mahdollistaa uuden, toiminnoiltaan monipuolisen asuinalueen rakentamisen Kumpulanmäelle sekä viereisten puistoalueiden kehittämisen.

Tavoitteena on rakentaa Kumpulanmäestä vetovoimainen, kestävä, toiminnoiltaan monipuolinen ja elävä kampusalue ja liittää alue osaksi lähiympäristön kehittyvää ja täydentyvää kaupunkirakennetta. Kumpulanmäen täydennysrakentaminen on omaleimaista ja liittyy materiaaleiltaan alueen historiaan sekä ilmentää kestävästä rakentamistapaa. Huolellisesti rinnemaastoon sovitettu uudisrakentaminen muodostaa vetovoimaista kaupunkitilaa ja liittyy toiminnallisesti ja tilallisesti ympäristöönsä.

Alue tukeutuu hyviin joukkoliikenneyhteyksiin, jotka täydentyvät tulevaisuudessa raideliikenteen osalta. Tavoitteena on rakentaa Kustaa Vaasan tien varteen uutta urbaania ja vihreää, katutasossa elävää bulevardikaupunkia.

Kaavaratkaisussa on erityisesti ratkaistu kaupunkirakenteen tiivistäminen ja kaupunkivihreän säilyttäminen, Vallilanlaakson maisematilan vaaliminen, esteettömät kulkuyhteydet ja kortteleiden rakentuminen vaativaan rinnemaastoon sekä jalankulun ja pyöräilyn yhteyksien parantaminen.

Ilmastonäkökulma on otettu huomioon kaavaratkaisussa energiatehokkuusvaatimuksilla, viherkatoilla, puurakentamisella, viherkertoimella ja maanvaraisilla piholla.

Alueelle on suunniteltu neljä asuinkorttelia, yksi toimitila- ja asuinkortteli, päiväkotij, pysäköintitalo sekä puisto- ja katualuetta.

Uutta asuinkorttelien kerrosalaa on 53 250 k-m², josta liiketilaa on 1 300 k-m², palveluiden (päiväkotij) kerrosalaa on 1 500 k-m² ja toimitilakerrosalaa on 9 500 k-m², josta liiketilaa 200 k-m² ja yhteiskäyttöistä palvelutilaa 200 k-m². Asuintonttien keskimääräinen tehokkuusluku on e=2,6. Asukasmäärän lisäys on noin 1 200 asukasta.

Kaavaratkaisun yhteydessä on laadittu liikennesuunnitelma (piir. nro 7214), jossa korostetaan jalankulkuyhteyttä Kustaa Vaasan tieltä rinteeseen poikki kampukselle.

Kaavaratkaisun toteuttaminen vaikuttaa erityisesti siten, että raideliikenteeseen tukeutuva kaupunkirakenne tiivistyy, Kumpulanmäki rakentuu toimintoiltaan monipuoliseksi ja eläväksi kampusalueeksi ja jalankulun ja pyöräilyn yhteydet Kustaa Vaasan tieltä sekä Vallilanlaaksosta Kumpulanmäelle paranevat.

Päätökset kaavaratkaisun pohjana

Helsingin yleiskaavan 2016 mukaan alue on pääosin kantakaupunki aluetta C2, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Alue on pieneltä osin virkistys- ja viheraluetta, asuntovaltaista aluetta A1 ja asuntovaltaista aluetta A4. Alueen eteläosaan on merkitty raideliikenteen runkoyhteys. Helsingin maanalaisen yleiskaavan 2021 mukaan alueella on maanalainen tila, jonka olemassaolo on otettava huomioon ja toiminta- ja kehittämisedellytykset turvattava.

Kaavaratkaisu on em. yleiskaavojen mukainen.

Toisin kuin kaavaselostuksen s. 45 on mainittu rakennusjärjestyksestä (2010), kaupungin päivitetty rakennusjärjestys on tullut voimaan 7.6.2023.

Kaavaratkaisu edesauttaa kaupungin strategisten tavoitteiden toteutusta siten, että toteutetaan täydennysrakentamista nykyisen ja tulevan raideliikenteen verkoston solmukohtaan ja edistetään asuntotuotantotavoitteiden ja asumisen ja maankäytön toteuttamis- eli AM-ohjelman toteuttamista sekä lähipalveluiden saatavuutta ja työpaikkojen elinvoiman tukemista.

Alueen lähtökohdat ja nykytilanne

Alueen historian vanhinta kerrostumaa edustaa Gumtåktin torpan paikka Nylanderipuiston etelärinteellä. Alueen autioituneen itäosan metsärinteellä on terasseja ja kolme mahdollista rakennuksen pohjaa. Kumpulan kartanon entinen leipomo 1800-luvulta on Jyrängöntien varrella. Sotien jälkeen Kumpulanmäelle Kustaa Vaasan tieltä nousevaan rinteeseen rakennettiin 57 Ruotsista lahjoituksena saatua parakkitaloa.

Alue on tällä hetkellä pääosin rakentamatonta, metsittyä korttelialuetta, puistoa ja katualuetta. Korttelialueella on kallioon louhittu kiihdytinlaboratorio sekä siihen kuuluva maanpäällinen osa, ilmakehän tutkimusta palveleva masto sekä mittauskenttä. Alueeseen kuuluu lisäksi osia Nylanderin puistosta.

Alueella on voimassa useita asemakaavoja vuosilta 1985–2004. Kaavojen mukaan alue on opetus-, tutkimus- ja näihin verrattavaa toimintaa palvelevaa korttelialuetta, hallinto- ja tutkimuslaitosten korttelialuetta, puistoa, joukkoliikenteelle varattua katualuetta ja katualuetta.

Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy ja Senaatti-kiinteistöt omistavat tontit 24973/5 ja 6. Helsingin kaupunki omistaa katu- ja viheralueet. Kaavaratkaisu on tehty hakemuksen johdosta ja kaavaratkaisun sisältö on neuvoteltu hakijan kanssa.

Kaavaratkaisun kustannukset

Kaavaratkaisun toteuttamisesta aiheutuu kaupungille kustannuksia ilman arvonnäköalaa seuraavasti:

Kadut ja aukiot	4 milj. euroa
Puistot	0,8 milj. euroa
YHT. n.	5 milj. euroa

Kaavaratkaisu nostaa alueen arvoa. Uusi kerrosala kohdistuu valtaosin yksityisellä maanomistuksen alueelle sekä pieneltä osin kaupungin maalle. Kaupunki saa yksityisessä omistuksessa olevien tonttien osalta maankäyttökorvauksia.

Kaavaratkaisun johdosta on käyty kaupunginhallituksen päätöksen 26.4.2021 § 310 mukaisesti maankäyttösopimusneuvottelut. Kaupungin puolesta sopimukset on hyväksytty kaupunkiympäristölautakunnan päätöksellä 5.12.2023 § 563 ja kaupunginhallituksen päätöksellä 22.4.2024 § 244. Sopimukset ovat lainvoimaisia ja ne on allekirjoitettu.

Kaavaehdotuksen julkinen nähtävilläolo (MRL 65 §)

Kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 22.12.2021 – 3.2.2022.

Kaavaehdotuksesta tehtiin yhdeksän muistutusta. Ennen nähtävillä-oloaikaan saapui yksi kirje. Muistutuksissa esitetyt huomautukset kohdistuivat:

- lasipintojen linnustovaikutuksiin, metsien (Vaahterametsän), jalopuulehtojen ja puuston säilyttämiseen, luonto- ja maisemavaikutuksiin, luontovaikutusten arvioinnin puutteisiin sekä viheralueiden kaavamerkintöihin
- pienhiukkaspäästöihin ja asumisen terveellisyyteen
- rakentamisen tarpeeseen, rakennusten mittakaavaan ja kulttuuri- maisemaan soveltuvuuteen, puurakentamisen ympäristöön sopivuuteen, kerrosalan liialliseen määrään sekä päiväkodin sijaintiin
- suunniteltujen raitioteiden liittymäraiteen toteuttamisen tavoitteisiin ja laatuun Hämeentien ja Kustaa Vaasan tien risteysalueella, raitiotieverkoston vaihdottomiin sujuviin yhteyksiin, autoliikenteen tarpeiden huomioimiseen, kevyen liikenteen silttatarpeisiin Kustaa Vaasan Tien yli, portaikoiden sulana pitoon, viihtyisyyteen, työmaa-aikaisten häiriövaikutusten minimointiin, liikenne- ja liikkumisturvallisuuteen, joukkoliikenteen palvelutasoon ja yhteyksiin Kalasataman palveluihin sekä liikkumisen turvallisuuteen
- kadun nimeen Geologinrinne/Geologbrinken muutosehdotus: Geotieteilijänrinne/Geovetarbrinken
- ekosysteemipalvelujen tarpeeseen ja ilmastonmuutoksen hillintään sekä
- kaavamääräysten ja merkintöjen muutostoiveisiin.

Kirjeessä esitetyt huomautukset kohdistuivat Kustaa Vaasan tien katutilaan ja esitettyyn rakentamistapaan kallioleikkauksen päälle tien varrella.

Nähtävilläolon jälkeen saatiin palautetta liittyen korttelin 24985 tarkempaan viitesuunnitteluun liittyviin kaavamääräysten ja merkintöjen muutostoiveisiin sekä tontin 24979/2 rajatarkistukseen.

Lausunnot saatiin seuraavilta tahoilta:

- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
- Säteilyturvakeskus (STUK)
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- Kaupunginmuseo

Lausunnoissa esitetyt huomautukset kohdistuivat: Hulevesiin liittyviin kaavamääräyksiin ja -merkintöihin, liikenne-, melu- ja ääriäselvitysten

perusteisiin (mm. liikennemäärien ennustevuoden 2050 tarkistamiseen, tieliikenteen enimmäisäänitasoihin ja runkomeluun), puustoisien rinteiden eheyteen, metsän ja luonnonkallion säilyttämiseen, katutilan vehreän luonteen säilyttämiseen, rakennusten mittakaavaan, polkujen ja valaistuksen vaikutuksiin muinaisjäännösalueella sekä kulttuuriympäristön vaalimiseen Kustaa Vaasan tien varrella.

Lisäksi seuraavat tahot ilmoittivat, ettei ole lausuttavaa:

- Helen Sähköverkko Oy
- Museovirasto (Lausunto vastuu siirretty Helsingin kaupungin museolle)

Toimenpiteet julkisen nähtävilläolon jälkeen

Vuorovaikutusraportissa on esitetty yhteenvedot kaavaehdotuksesta saaduista muistutuksista, kirjeistä ja viranomaisten lausunnoista sekä vastineet niissä esitettyihin huomautuksiin.

Huomautuksissa esitetyt asiat on otettu huomioon, kaavan tavoitteet huomioon ottaen, tarkoituksenmukaisilta osin.

Kaavakartan merkintöihin tai määräyksiin ja muuhun aineistoon tehtiin julkisen nähtävilläolon jälkeen muutoksia, jotka on esitetty yksityiskohtaisesti kaavaselostuksen viimeisessä luvussa. Ne on myös koottu tehdyt muutokset -liitteeseen.

Julkisen nähtävilläolon jälkeen tehdyistä muutoksista on neuvoteltu asianomaisten tahojen kanssa. Niitä, joiden etua muutokset koskevat, on kuultu erikseen sähköpostilla ja Teams-palaverissa.

Tarkemmat perustelut

Tarkemmat kaavaratkaisun perustelut ilmenevät liitteenä olevasta asemakaavaselostuksesta liitteineen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi
Anna Villeneuve, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen nro 12744 kartta, päivätty 7.12.2021, muutettu 11.10.2022

- 2 Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen nro 12744 selostus, päivätty 7.12.2021, muutettu 11.10.2022, päivitetty Kylk:n 11.10.2022 päätöksen mukaiseksi
- 3 Vuorovaikutusraportti 7.12.2021, täydennetty 4.10.2022 ja asukastilaisuuden (11.9.2019) muistio ja Luonnonhoitosuunnitelman ja luontokartoituksen alueet
- 4 Osa päätöshistoriaa
- 5 Muistutukset ja kirje
- 6 Liikennesuunnitelma (piir.nro 7214/7.12.2021) päivitetty 4.10.2022
- 7 Havainnekuva, 7.12.2021

Oheismateriaali

- 1 Sijaintikartta
- 2 Ilmakuva
- 3 Tehdyt muutokset 4.10.2022
- 4 Maankäyttö sopimus ja kiinteistökaupan esisopimus Senaatti-kiinteistöt allekirj. ak 12744 (Kylk)
- 5 Maankäyttö sopimus ja kiinteistökaupan esisopimus Yliopisto-kiinteistöt allekirj. ak 12744
- 6 Kaavamuutoshakemus, Pietari Kalmin katu 2 ja 4
- 7 Kaavamuutoshakemus, Pietari Kalmin katu 2

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, yleiskaavan, asemakaavan, rakennusjärjestyksen hyväksyminen

Otteet

Ote	Otteen liitteet
Helen Sähköverkko Oy	Esitysteksti
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	Esitysteksti
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY	Esitysteksti
Kymp/Talouden tuki	Esitysteksti
Säteilyturvakeskus STUK	Esitysteksti
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	Esitysteksti
	Kunnallisvalitus, yleiskaavan, asemakaavan, rakennusjärjestyksen hyväksyminen
	Liite 1
	Liite 2
	Liite 3
	Liite 4
	Liite 5
	Liite 6
	Liite 7

09.09.2024

Asia/5

Kaavamuutoksen hakijat

Esitysteksti

Kunnallisvalitus, yleiskaavan, asemakaavan, rakennusjärjestyksen hyväksyminen

Tiedoksi

Asemakaavoitus

Kaupunginmuseo

Kaupunkiympäristölautakunta

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 17.06.2024 § 391

HEL 2019-001535 T 10 03 03

Päätös

Esittelijä poisti asian esityslistalta.

Käsittely

17.06.2024 Poistettiin

Esittelijä peruutti ehdotuksensa kokouksessa ennen kuin keskustelu asiasta oli alkanut ja asia poistettiin esityslistalta.

Esittelijä

kansliapäällikkö

Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154

tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 11.10.2022 § 563

HEL 2019-001535 T 10 03 03

Hankenumero 0945_3

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunta esitti kaupunginhallitukselle

– 7.12.2021 päivätyn ja 4.10.2022 muutetun asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksen nro 12744 hyväksymistä. Asemakaava

09.09.2024

Asia/5

koskee 24. kaupunginosan (Kumpula) osaa korttelia 24981 ja asemakaavan muutos koskee 24. kaupunginosan (Kumpula) korttelin 24973 tontteja 5 ja 6 sekä puisto- ja katualueita (muodostuvat uudet korttelit 24979–24985).

Lisäksi lautakunta päätti

- ettei ehdotusta aseteta uudelleen nähtäville.
- antaa vuorovaikutusraportista ilmenevät vastineet saatuihin lausuntoihin ja muistutuksiin sekä nähtävilläoloajan ulkopuolella kirjallisesti esitettyihin mielipiteisiin. Päätösasiakirjat ja vuorovaikutusraportti ovat luettavissa kaupunkiympäristön toimialan asiakaspalvelussa, Työpajankatu 8 (puh. 09 310 22111), sekä internet-sivuilla: Päätöksenteko

www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi

- ilmoittaa päätöksestään ja vuorovaikutusraportista muodostuvan MRL 65 §:n mukaisen kunnan perustellun kannanoton niille kaavasta muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa.

Käsittely

11.10.2022 Ehdotuksen mukaan

Kaupunkiympäristölautakunta päätti käsitellä toimialajohtajan kolmannen esityksen kokouksen kahdeksantena asiana.

Asian aikana kuultavina olivat arkkitehti Petri Saarikoski, tiimipäällikkö Kaisa Jama, diplomi-insinööri Reetta Kuronen ja liikenneinsinööri Riikka Österlund. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Palautusehdotus:

Marleena Isomaa: Kyseessä on asemakaavan muutosehdotus, jossa hävitettäisiin puustoalue vilkkaasti liikennöidyn tien varrelta, opiskelijakampuksen alueelta. Tämä on vastoin sitä kaupunkien rakentamisstrategiaa, jota noudatetaan tällä hetkellä kaikissa valveutuneissa EU-maissa. Opiskelijoiden asumisviihtyvyyteen ei tule suhtautua vähättelevästi. Kyseinen puustoalue vaikuttaa nuorten aikuisten henkiseen ja fyysiseen terveyteen, suojaten liikenteen melulta sekä parantaen alueen ilmanlaatua. Esitetyssä kaavaehdotuksessa annetaan virheellinen kuva siitä, että kortteleiden keskelle jäävä puustoalue säilyisi. Rakennusvaiheessa puut joudutaan kaatamaan, jotta työmaalla pystytään operoimaan. Kyseinen kaavaehdotus tulee palauttaa ja kaavaehdotukseen tulee tehdä muutokset, jossa Kustaa Vaasan tien ja korttelei-

09.09.2024

Asia/5

den väliin jätetään vähintään 30 metrin puustovyöhyke. On selvä että kaupunkia halutaan rakentaa ripeästi ja sujuvasti. Mutta esitetyissä asemakaavan muutosehdotuksissa tulee jo lähtökohtaisesti huomioida paremmin kaavan ominaisuudet ja sijainti, sekä alueella asuvien asumisviihtyisyys. Mikä tarkoittaa käytännössä myös sitä että samaa korttelimallia ei voida esittää toistuvasti, alueen ominaisuuksista riippumatta.

Marleena Isomaan palautusehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lautakunta katsoo, että päiväkotihanketta ei tule käynnistää korvaamaan olemassa olevia päiväkoteja vaan että se käynnistetään silloin kun näille uusille paikoille on tarve.

Kannattaja: Otso Kivekäs

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna.

Jaa-äännet: 9

Silja Borgarsdottir Sandelin, Marleena Isomaa, Atte Kaleva, Olli-Pekka Koljonen, Hannu Koponen, Sami Kuusela, Otto Meri, Jenni Pajunen, Risto Rautava

Ei-äännet: 4

Otso Kivekäs, Noora Laak, Saana Rossi, Anni Sinnemäki

Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä esittelijän ehdotuksen äänin 9 - 4.

04.10.2022 Pöydälle

14.12.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

07.12.2021 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Petri Saarikoski, arkkitehti, puhelin: 73544

petri.saarikoski(a)hel.fi

Kaisa Jama, tiimipäällikkö, puhelin: 310 22980

kaisa.jama(a)hel.fi

Riikka Österlund, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37312

riikka.osterlund(a)hel.fi

Reetta Kuronen, diplomi-insinööri (teknistaloudelliset asiat), puhelin: 310 27148
reetta.kuronen(a)hel.fi

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala Kulttuuripalvelukokonaisuus Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö 31.1.2022

HEL 2019-001535 T 10 03 03

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala / Maankäyttö ja kaupunkirakennepolitiikka / Asemakaavoitus on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa Kumpulanmäen 7.12.2021 päätystä asemakaavan ja asemakaavan muutoksen ehdotuksesta. Perustehtävänsä mukaisesti kaupunginmuseo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja esittää kantanaan seuraavaa. Lausuntoa laatiessaan kaupunginmuseo on kuullut myös Museovirastoa.

Asemakaavan muutosalue sijaitsee Vallilanlaakson pohjoisreunalta nousevalla Kumpulanmäellä rajautuen lännessä Kumpulan kampukseen ja Idässä Kustaa Vaasan tiehen. Muutos koskee Pietari Kalmin kadun varressa sijaitsevia rakentamattomia tontteja sekä Kustaa Vaasan tiehen ja Vallilanlaakson raitiotien alueeseen rajautuvaa osaa Nylanderin puistoa ja Kumpulanmäeltä Kumpulanlaaksoon kulkevaa joukkoliikennekadun aluevarausta. Kumpulanmäki halutaan liittää osaksi tätä täydentyvää kaupunkirakennetta ja kehittää yliopiston kampusalue monipuoliseksi ja eläväksi kaupunginosaksi. Yliopiston toimintojen ja tutkimuslaitosten rinnalle suunnitellaan asumista, liike- ja toimitilaa sekä palveluja. Kaavaselostuksen mukaan tavoitteena on toteuttaa maisemaltaan ja arkkitehtuuriltaan korkeatasoinen alue, joka asettuu luontevasti rinnemaastoon, muodostaa vetovoimaista kaupunkitilaa ja liittyy toiminnallisesti ja tilallisesti ympäristöönsä. Suunnittelussa otetaan huomioon alueen liittyminen kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Tavoitteena on myös rakentaa toimivat kävelyn ja pyöräilyn yhteydet Kustaa Vaasan tieltä sekä Vallilanlaakson suunnasta Kumpulanmäelle. Asemakaavan muutos pohjautuu Senaatti-kiinteistöjen, Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy:n ja Helsingin kaupungin yhteisesti järjestämän arkkitehtuurikutsukilpailun voittaneen ehdotuksen ”Kaupungin porteilla – Tiedon portailla” (Schauman & Nordgren Architects Oy, MASU Planning Oy ja Schauman Arkkitehdit Helsinki Oy) pohjalta.

Esillä olevassa asemakaavaehdotuksessa on tavoitteiden mukaisesti useita erilaisia korttelialueita. Kortteli 24973 on ilmasto- ja merentutkimuslaitos Dynamicumin ja siihen liittyvien piha-alueiden ja Erik Palmelin aukion osalta nykyiseen tapaan osoitettu hallinto- ja tutkimuslaitosrakennusten korttelialueeksi YH-1. Osalta, jolla voimassa olevassa

asemakaavassa sijaitsee joukkoliikenteelle ja pysäköinnille osoitettu alue, on esitetty muutettavaksi autopaikkojen korttelialueeksi LPA, jolla rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurin sallittu kerrosluku on viisi. Paikalle rakennettavaan paikoitustaloon on siten tarkoitus keskittää alueen pysäköinti. Uusi kortteli 24979 on olemassa olevan kiihdytinlaboratorion osalla Dynamicumin tapaan hallinto- ja tutkimuslaitosrakennusten korttelialuetta YH-1 ja sen viereen on päiväkodin rakentamisen mahdollistamiseksi esitetty uusi tontti julkisten lähipalvelurakennusten korttelialuetta YL, jolla suurin sallittu kerrosluku on kaksi. Myös Kumpulan kartanon entiselle leipomorakennuksen osalle on esitetty uusi korttelialue 24980, jonka käyttötarkoitus on asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue AL. Olevalla rakennuksella on nykyiseen tapaan suojelumerkintä sr-2. Pietari Kalmin kadun ja kiihdytinlaboratorion ja Kustaa Vaasan tien väliselle vyöhykkeelle esitetään puolestaan viittä uutta asuinkerrostalojen korttelialuetta AK ja aivan suunnittelualueen pohjoiskulmaan toimitilarakennusten korttelialuetta KTY. Näistä muodostettaisiin uudet korttelit 24981, 24982, 24983, 24984 ja 29985. Asemakaava-alueen eteläosa on määritelty puistoksi ja asuinkerrostalokortteleiden väliset tilat istutettavaksi alueen osaksi, yleiselle jalankululle varatuiksi alueen osiksi ja portaiksi, joiden sijainti on merkitty ohjeellisena. Korttelia 24983 lukuun ottamatta asuinkerrostalojen korttelialueilla rakennusalat on merkitty siten, että kortteleista muodostuu umpikortteleita. Suurin sallittu kerrosluku rakennuksissa vaihtelee Pietari Kalmin kadun varren kuudesta Kustaa Vaasan tien puolelle osoitettuun kahdeksaan ja toimitilarakennusten korttelialueen yhdeksään.

Kaupunkikuvaa ja rakennusten ilmettä ohjataan useilla määräyksillä. Rakennusten ulkoasusta ja materiaaleista määrätään mm. seuraavaa: "Pietari Kalmin kadun varrella rakennuksen maantasokerroksen on oltava julkisivuiltaan paikalla muurattua poltettua tiiltä. Ylempien kerrosten on oltava julkisivuiltaan puuverhottuja. Kustaa Vaasan tien varrella rakennuksen kolmen alimman kerroksen on oltava julkisivuiltaan paikalla muurattua poltettua tiiltä. Ylempien kerrosten on oltava julkisivuiltaan puuverhottuja. LPA-korttelialueella rakennuksen on oltava julkisivuiltaan puuta. Julkisivun on oltava umpinainen tonttia 24973/7 vasten. Rakennus tulee liittymäkohdissa sovittaa yhteen naapurirakennusten kanssa. Tontin rajaseinässä saa olla ikkunoita ja muita aukkoja, jollei naapuritontilla ole tällä kohdalla rakennusala. Korttelin 24983 asuinrakennuksissa on oltava harjakatto, jonka on oltava konesaumattua peltiä. Ilmanvaihtokonehuoneet ja muut tekniset tilat tulee integroida rakennukseen eikä niitä saa sijoittaa katolle erillisiin rakennusosiin. Kadun ja puiston puoleisilla julkisivuilla parvekkeet tulee rakentaa sisäänvedettyinä yhtenäistä julkisivupintaa muodostavina. Parvekkeita ei saa kannattaa maasta." Pihosta ja ulkoalueista määrätään mm. seuraavaa: "Päiväkoti tulee sijoittaa tontille siten, että kalliota säästyä mahdolli-

simman paljon...Tonttia ei saa aidata. Liittyminen puistoon, katualueeseen tai toiseen tonttiin tulee toteuttaa saumattomasti. Suuret tasoerot tulee rakentaa terassein, joihin liittyy istutuksia. Tukimuurien on oltava luonnonkivipintaisia tai paikalla valettuja...Rakentamatta jäävät tontinosat, joita ei käytetä pelastusteinä, kulkuteinä, leikki- ja oleskelualueina, tulee istuttaa...Tontti- ja katualueilla louhinnan määrä tulee minimoida ja huomioida maastonmuodot." Lisäksi ääneneristykseen ja meluntorjuntaan sekä hulevesien hallintaan liittyen on paljon määräyksiä.

Suunnittelualueeseen ja sen läheisyyteen nivoutuu ja kytkeytyy siten hyvin monenlaisia kulttuurihistoriallisia arvoja. Kaava-alueen eteläosa on maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä Helsingin empire-keskusta ja kivikaupunki. Tälle alueelle sijoittuvat Vallilan siirtolapuutarha ja Kumpulan kartanon alue. Vallilan siirtolapuutarha on suojeltu asemakaavalla (RP/s) ja on kulttuurihistoriallisesti ja puutarhataiteen kannalta arvokas siirtolapuutarha-alue, jolla ympäristö säilytetään. Kulttuurihistoriallisesti hyvin merkittävä on 1840-luvulta lähtien rakentunut Kumpulan kartanon alue, jolla toimii vuonna 2009 yleisölle avattu Kumpulan kasvitieteellinen puutarha osana Luonnontieteellistä keskusmuuseota. Kumpulan kartanon rakennukset ovat pääosin suojeltuja. Lännessä kaava-alue on pieneltä osin maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä Käpylä-Koskela asuntoalue, joka on 1900-luvun alkuvuosikymmenten edustava ja yhtenäisenä säilynyt asuinalue. Hämeentie lukeutuu Helsingin yleisten alueiden arvoympäristöihin ja on Helsingin vanhimpia historiallisia katutiloja. Kuntähden kenttä on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä virkistysalue ja puisto. Kumpulanmäen laella sijaitsee Helsingin yliopiston eksaktien luonnontieteiden tutkimuksen ja opetuksen keskus.

Asemakaavan muutoksen aiemmissa vaiheissa kaupunginmuseo on tuonut esiin edellä mainittuja suunnittelualan arvoja ja erityisesti korostanut suunnittelualan laajaa maisemallista merkitystä Kumpulan kartanon ja Vallilanlaakson viheralueiden suuntaan sekä pitkälle Hämeentielle ja Kustaa Vaasan tielle päin. Kumpulanmäen alue näyttäytyy laajalti ennen kaikkea hyvin vehreänä ja puustoisena, maisemaa pehmentävänä rinteinä. Kumpulanmäki on kulttuurimaisemaa ja näkymänä historiallinen, ikuistettu Kumpulan kartanoa kuvaaviin maalauskuviin jo yli 150 vuotta sitten. Kaupunginmuseo pitää näin ollen erityisen tärkeänä, että suunnittelualan eteläkärjessä sijaitseva Nylanderinpuiston maisema- ja kaupunkikuvassa ja kaupunkitilallisesti merkittävä puustoinen rinne säilyy eheänä ja mahdollisimman laajana. Kaavaselostuksessa todetaan, että rakentamisen keskittämällä Kustaa Vaasan tien varteen turvataan metsäverkoston alueellisen yhteyden toteutuminen kaava-alueen eteläosassa ja säilytetään suurin osa Nylanderinpuiston arvometsästä. Uudet korttelialueet ylettyvät osittain myös Nylanderinpuistoon. Kokonaisuudessaan puiston laajuus kasvaa voi-

massa olevien asemakaavojen puistoksi määriteltyyn alueeseen nähden. On kuitenkin todettava, että nykyisellään YOT-korttelialueeseen kuulu melko laajoja istutettavaksi määriteltyjä alueita tai muutoin rakentamattomana ne ovat viheralueen luonteisia. Puistoalueiden kannalta positiivinen muutos on voimassa olevan asemakaavan mukaisen joukkoliikennekadun ns. Pietari Kalmin kadun jatkeen poistaminen ja muuttaminen puistoalueeksi, mikä puolestaan edesauttaa Kumpulanlaakson puistoalueen kehittämistä.

Kaupunginmuseo on jo aiemmin todennut, että Kumpulanmäen vahvaa ja laajalle vaikuttavaa vehreää ominaisluonnetta tulee kunnioittaa myös asumista ja toimitilaa tarjoavien uudisrakennusten korttelirakennetta ratkaistaessa ja rakennusten sijoittelua suunniteltaessa. Näin ollen puustoista metsää ja luonnonkallioita tulee kaupunginmuseon näkemysten mukaan säilyttää rakennusten välissä ja osana myös Kustaa Vaasan tien katutilaa ja sieltä avautuvia näkymiä. Kaavaselostuksessa todetaan, että Kustaa Vaasan tien puoleisten kortteleiden väliset porrasyhteydet ja muut katualueet toteutetaan mahdollisimman vehreinä. Samalla katualueilla säilytetään alueelle leimallisia kalliopaljastumia ja kalliroleikkauksia. Tiiviin korttelirakenteen vuoksi rinteessä olevaa puustoa on haastavaa säilyttää, joten Kustaa Vaasan tielle tuodaan vehreyttä porrasyhteyksien sekä rakennusten edusalueiden istutuksilla. Alueelle leimallisten kalliroleikkausten ja kalliopaljastumien säilyttäminen on mahdollistettu mitoituksessa. Kaupunginmuseo kuitenkin toteaa, että nyt esillä olevassa ehdotuksessa uusien asuinkerrostokortteleiden ja Kustaa Vaasan tien väliin varsinaisesti istutettavaksi alueen osaksi on määrätty ainoastaan osittain korttelin 24984 edustaa ja hyvin pieneltä osin korttelin 24985 edustaa. Muiden kortteleiden ja Kustaa Vaasan tien väliä on pääosin yhdistettyä jalankululle ja pyöräilylle sekä pelastus- ja huoltoajolle varattua alueen osaa, johon on määrätty vain muutamia istutettavia puita ohjeellisiin sijainteihin. Katutilan vehreä luonne ei tällä ratkaisulla tule säilymään, vaikka asuinkerrostalokortteleiden väleihin istutettavia alueiden osia ja istutettavaksi määrättyjä puita onkin osoitettu. Kaupunginmuseo on esittänyt myös uudisrakennuksien toteuttamista esitettyä pienimittakaavaisempaan ja niin etteivät uudisrakennusten julkisivut nouse muurimaisen korkeina seinäminä Kustaa Vaasan tien reunalla. Kaavaselostuksen mukaan: "Kustaa Vaasan tien varren luonne muuttuu metsäisestä rinteestä kaupunkimaiseksi korttelialueeksi kun 6-8 kerroksisten rakennusten umpikorttelit nousevat Kustaa Vaasan tieltä Pietari Kalmin kadulle. Rakennukset on sovitettu rinteeseen ja maaston mukaan porrastuvat asuintalot säilyttävät rinteessä näkyvänä elementtinä kaupunkikuvassa. Tutkapallo nousee edelleen rakennusten yläpuolelle." Pietari Kalmin kadun varren muutos pysäköintikenttien ja metsän rajaamasta katutilasta rakennuksiin ja katupuihin rajatuksi kaduksi ei näyntyä yhtä merkittävänä. Muu-

toksen tulee kuitenkin pysyä puuston latvusten takana niin, ettei se mäen laelta nouse kaukonäkymiin.

Asemakaavahankkeen aluerajauksen eteläosassa sijaitsee muinaismuistolain (1963/295) rauhoittama kiinteä muinaisjäänös Gumtäkt torp (muinaisjäänösrekisterin kohde 1000017308). Kyseessä on Gumtäktin torpan paikka kalliomäen etelärinteellä, missä on havaittavissa terasseja ja rakennuksenpohjia. Kaavaehdotuksessa muinaisjäänösalue on huomioitu merkitsemällä se kaavakarttaan sm-merkinnällä ja asianmukaisella kaavamääräyksellä. Muinaisjäänös säilytetään osana puistoa. sm-alueelle Nylanderinpuiston kaakkoisosaan on merkitty myös joitakin uusia polkulinjoja. Kaavaehdotukseen liittyvässä aineistossa mainitaan, että puistoalueen nykyistä polustoa parannetaan ja linjataan osin uudestaan siten, että kävelyreitit mahdollistavat helpon pääsyn Kumpulanmäeltä Jyrängöntielle ja edelleen Vallilanlaaksoon. Puistoon on osoitettu myös uusi esteetön kävelyreitti sekä pohjois-eteläsuuntainen polku portaineen. Polkujen toteuttamisessa pyritään hyödyntämään olemassa olevaa polustoa, mikä on hyvä lähtökohta. Kaavan toteuttamisella saattaa siis olla vähäisiä vaikutuksia muinaisjäänöksen. Mikäli polkujen ja niihin liittyvän valaistuksen toteuttamisella on vaikutuksia sm-alueelle, on suunnitelmista neuvoteltava kaupunginmuseon kanssa tarvittavien tutkimusten ja suojelualueelle sopivien rakennustapojen selvittämiseksi.

Kaupunginmuseo on useaan kertaan todennut, että suunnittelualueella sijaitsevat arkeologiset kohteet ja suunnittelualueen sijoittuminen ja rajautuminen kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden alueiden nivelkohtaan sekä maiseman merkitys ja vaikutus hyvin laajalti ympäristöönsä edellyttää suunnittelulta ja kaavalliselta ratkaisulta herkkyyttä, jotta paikan henki ja oma erityisluonne saadaan muutoksesta huolimatta säilymään. Nylanderinpuiston puoleisella osalla näiden tavoitteiden voidaan katsoa esillä olevassa Kumpulanmäen asemakaavaehdotuksessa toteutuvan. Sen sijaan muutos Kustaa Vaasan tien varrella tulee kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta olemaan liian raju ja rakentamisen ja maaston muokkaamisen huomattavan määrän vuoksi myös peruuttamaton.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala Kulttuuripalvelukokonaisuus Kaupunginmuseo Kulttuuriperintöyksikkö 24.6.2021

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala Kulttuuripalvelukokonaisuus Kaupunginmuseo Kulttuuriperintöyksikkö 20.9.2019

Lisätiedot

Anne Salminen, tutkija, puhelin: 310 36501
anne.salminen(a)hel.fi

Kaupunkiympäristön toimiala Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuus Kaupunkimittauspalvelut Kartat ja paikkatiedot Yksikön päällikkö 20.10.2021 § 44

HEL 2019-001535 T 10 03 03

Päätös

Yksikön päällikkö päätti hyväksyä asemakaavan 12744 pohjakartan kaupunginosassa 24 Kumpula. Pohjakartta täyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 54a §:n asettamat vaatimukset.

Päätöksen perustelut

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan kaupunkimittauspalvelut on valmistanut asemakaavan pohjakartan:

Asemakaavan numero: 12744
Kaupunginosa: 24 Kumpula
Kartoituksen työnumero: 16/2021
Pohjakartta valmistunut: 9.6.2021
Tasokoordinaatisto: ETRS-GK25
Korkeusjärjestelmä: N2000

Pohjakartta täyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 54a §:n asettamat vaatimukset.

Kaupunkiympäristön toimialan palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden asiakkuusjohtaja on päätöksellä (4§/1.6.2017) siirtänyt hallintosäännön 16 luvun 8 § 2 momentin 7 kohdan toimivallan hyväksyä kaavoja varten valmistetut pohjakartat kaupunkiympäristön toimialan palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden kaupungingeodeetille sekä kartat ja paikkatiedot -yksikön päällikölle.

Lisätiedot

Merja Kyyrö, vastaava kartoittaja, puhelin: 310 31911
merja.kyyro(a)hel.fi
Timo Tolkki, yksikön päällikkö, puhelin: 310 31883
timo.tolkki(a)hel.fi

Nimistötoimikunta 02.06.2021 § 46

HEL 2019-001535 T 10 03 03

Johtava arkkitehti Salla Hoppu esitteli.

Nimistötoimikunta päätti esittää alueelle seuraavia uusia nimiä:

09.09.2024

Asia/5

Fyysikonrinne – Fysikerbrinken

(jalankulkuyhteys)

Perustelu: Ryhmänimi (Kumpulan kampuksen ammattinimikkeet).

Geologinrinne – Geologbrinken

(jalankulkuyhteys)

Perustelu: Ryhmänimi (Kumpulan kampuksen ammattinimikkeet).

Maantieteilijänkuja – Geografgränden

(katu)

Perustelu: Ryhmänimi (Kumpulan kampuksen ammattinimikkeet).

Matematiikonrinne – Matematikerbrinken

(jalankulkuyhteys)

Perustelu: Ryhmänimi (Kumpulan kampuksen ammattinimikkeet).

Peter Forsskålin polku – Peter Forsskåls stig

(jalankulku- ja pyöräily-yhteys)

Perustelu: Muistonimi. Kumpulan kartanossa lapsuusvuotensa viettäneiden filosofian professori, luonnontutkija, kasvitieteilijä, tutkimusmatkailija, painovapauden puolustaja Peter Forsskålin (1732–1763) mukaan. Nimistötoimikunta on käsitellyt Peter (myös Petter, Pehr, Petrus) Forsskålin muistamista koskevia aloitteita 15.9.2004 ja 17.2.2016. Vaihtoehtoisista etunimistä ja myös sukunimestä on valittu Kansallisbiografia- ja Nationalencyklopedin-verkkójulkaisuissa esiintyvä muoto.

Lisäksi nimistötoimikunta päätti esittää alueelle yhden vaihtoehtoisen nimiparin, josta kaavoittaja voi valita suunnitelman edettyä kohteelle sopivimman nimen:

09.09.2024

Asia/5

Ilmatieteilijänaukio – Meteorologplatsen

(aukio)

Ryhmänimi (Kumpulan kampuksen ammattinimikkeet).

tai

Ilmatieteilijänpuistikko – Meteorologparken

(puisto)

Ryhmänimi (Kumpulan kampuksen ammattinimikkeet).

Lisätiedot

Johanna Lehtonen, nimistösuunnittelija, puhelin: 310 37386
johanna.lehtonen(a)hel.fi

09.09.2024

Asia/6

6

V 25.9.2024, Koskelan ala-asteen ja päiväkoti Herttuan perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma

HEL 2023-013220 T 10 06 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto hyväksyy Koskelan ala-asteen ja päiväkoti Herttuan perusparannuksen ja laajennuksen 12.12.2023 päivätyn hankesuunnitelman siten, että hankkeen laajuus on noin 5 668 brm² ja enimmäishinta arvonlisäverottomana on 26 450 000 euroa elokuun 2023 kustannustasossa.

Esittelijän perustelut

Hankkeen tarpeellisuus

Koskelan ala-asteen ja päiväkoti Herttuan nykyiset tilat ovat kokonaisuudessaan laajan perusparannuksen tarpeessa. Lisäksi tilat ovat riittämättömät kasvavalle käyttäjämäärälle eivätkä ne kaikilta osin vastaa toiminnallisia tavoitteita. Käpylän, Koskelan ja Kumpulan alueen palveluverkkotarkastelussa on todettu tarve toteuttaa tilat yhteensä noin 250 varhaiskasvatusikäiselle päiväkoti Herttuaan ja 250 oppilaalle Koskelan ala-asteen kouluun.

Päiväkodin nykyinen tilapaikkojen määrä on noin 100 ja ala-asteen oppilasmäärä on noin 100. Koulu toimii osoitteessa Juhana-herttuan tie 13 ja päiväkoti osoitteessa Juhana-herttuan tie 13b.

Koskelan ala-asteen koululla on käytössään varsinaisten tilojen lisäksi lisätilat osoitteessa Käpylääntie 8. Perusparannuksen ja laajennuksen valmistuttua lisätiloista on mahdollista luopua.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on 12.12.2023 § 283 hyväksynyt hankkeen tarveselvityksen.

Hankesuunnitelma

Hankesuunnitelma koskee Koskelan ala-asteen ja päiväkoti Herttuan nykyisten rakennusten laajaa teknistä ja toiminnallista perusparannusta sekä uudisrakennuksena toteutettavaa laajennusta. Laajennus yhdistää perusparannettavat nykyiset rakennukset toiminnallisesti yhdeksi kokonaisuudeksi. Tilat suunnitellaan 250 perusopetuksen oppilaalle ja 250 varhaiskasvatusikäiselle lapselle.

Hankkeessa uusitaan talotekniset asennukset ja parannetaan energia-
tehokkuutta. Lisäksi korjataan vaurioituneet julkisivut, ikkunat ja vesi-
katto sekä kosteusvaurioituneita rakenteita. Hankkeen yhteydessä
ajanmukaistetaan tiloja ja varustetaan esteettömät tilat koulun ja päivä-
kodin toiminnalle.

Perusparannus ja laajennus suunnitellaan ja toteutetaan tämän päivän
normaalia laatutasoa noudattaen voimassa olevien rakennusmääräys-
ten sekä kaupungin omien suunnitteluohjeiden mukaisesti. Tilat suunni-
tellaan terveellisiksi, turvallisiksi ja viihtyisiksi. Tiloilla mahdollistetaan
nykyisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan järjestämi-
nen. Perusparannuksen ja laajennuksen myötä käyttöön saadaan
ajanmukaiset ja viihtyisät tilat, joissa voidaan järjestää monipuolista
toimintaa.

Hankkeen edellyttämä asemakaavan muutos on saanut lainvoiman
huhtikuussa 2024. Asemakaavassa korttelialue on jaettu erikseen var-
haiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun oppilaiden kesken alueisiin si-
ten, että koulun piha-alue sijoittuu jatkossakin Juhana-herttuan tien
puoleiselle osalle ja varhaiskasvatuksen nykyisen päiväkodin länsi- ja
pohjoispuolelle laajentuen nykyisen leikkipuiston alueelle. Päiväkodin ja
koulun piha-alueen toiminnot erotetaan toisistaan portilla varustetulla
aidalla.

Uudisrakennuksen ja perusparannettavan koulun välisen pihakannen
yhteyttä hyödynnetään koulun oppilaiden liikunta- ja toimintatilana. Pi-
hakannelta on yhteys uudisrakennuksen puku- ja pesutiloihin.

Tilat suunnitellaan siten, että niissä on mahdollista järjestää asukkaiden
ja paikallisten yhteisöjen toimintaa ja tapahtumia.

Piha-alueiden suunnittelussa säilytetään mahdollisimman paljon tontilla
olevaa kasvillisuutta, huomioidaan toiminnan tarpeet eri sääolosuhteis-
sa ja varmistetaan toimivat yhteydet lähiviheralueille.

Hankkeesta on laadittu 12.12.2023 päivätty hankesuunnitelma kaupun-
kiympäristön toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteis-
työnä. Hankkeen suunnittelun aikana on kuultu asiantuntijoina raken-
nusvalvontapalvelujen, ympäristöpalvelujen, kaupunginmuseon ja pe-
lastuslaitoksen edustajia, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan työsuo-
jelijun yhteistoimintahenkilöstöä sekä esteettömyysasiamiestä.

Hankesuunnitelma on liitteenä 1.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstön osallistaminen

Varhaiskasvatus-, perusopetus- ja kehittämisspalveluiden edustajat ovat osallistuneet hankkeen valmisteluun tuoden tilasuunnitteluun pedagogisen ja toiminnallisen näkökulman. Henkilöstöä osallistetaan yleis- ja toteutussuunnitteluvaiheessa myös suunnitelmien jatkokehittämiseen käyttäjäkokousten kautta.

Hankkeen laajuus

Hankkeen laajuus on 5 668 brm², 4 929 htm².

Rakentamiskustannukset

Hankkeen rakentamiskustannukset ovat arvonlisäverottomana yhteensä enintään 26 450 000 euroa elokuun 2023 kustannustasossa.

Koulun perusparannuksen rakentamiskustannukset ovat noin 6,9 milj. euroa (4 726 euroa/brm²) ja päiväkodin noin 6,1 milj. euroa (4 507 euroa/brm²). Koulun ja päiväkodin laajennusosan kustannukset ovat noin 13,4 milj. euroa (4 689 euroa/brm²).

Hankkeen kustannuksia nostavat mm. kohteen erityispiirteistä johtuvat haastavat perustamisolosuhteet sekä laajat rakennus- ja talotekniset korjaustarpeet. Edellä mainittujen tekijöiden kustannusvaikutus on arvonlisäverottomana noin 930 000 euroa, joka sisältyy hankkeen kokonaiskustannuksiin.

Tilakustannus kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle

Perusparannettujen ja laajennettujen tilojen sisäinen kuukausivuokra on 29,8 euroa/htm². Tästä pääomavuokran osuus on 24,2 euroa/htm² ja ylläpitoavuokran osuus 4,1 euroa/htm² kuukaudessa. Kuukausivuokra on yhteensä noin 146 919 euroa ja vuosivuokra noin 1,8 milj. euroa vuodessa. Neliövuokran perusteena on huoneistoala 4 929 htm².

Koulun sisäisen vuokran osuus on noin 1,1 milj. euroa vuodessa (2 976 htm²) ja päiväkodin noin 700 000 euroa vuodessa (1 953 htm²).

Nykyinen koulun ja päiväkodin sisäinen vuokra on 18,9 euroa/htm² kuukaudessa eli noin 450 000 euroa vuodessa. Neliövuokran perusteena on nykyinen vuokrattu huoneistoala 1 980 htm².

Lopullinen pääomavuokra tarkistetaan urakkavaiheen kustannusten mukaan. Ylläpitoavuokra tarkistetaan valmistumisajankohdan ylläpitovuokraa vastaavaksi.

Hankkeen rahoitus

Talousarvion 2024 liitteenä olevassa talonrakennushankkeiden rakentamisohjelmassa vuosiksi 2024–2033 on hankkeen suunnittelulle ja to-

teutukselle varattu yhteensä 23,5 milj. euroa siten, että toteutus on vuosina 2026–2028.

Hankkeen toteutuksen edellyttämä kasvanut rahoitustarve otetaan huomioon uutta rakentamishjelmaehdotusta valmisteltaessa.

Hankkeen toteutus ja aikataulu

Hankkeen toteutus- ja ylläpitovastuut ovat kaupunkiympäristön toimialan rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuuden tilat-palveluilla.

Rakennustöiden on tarkoitus alkaa 6/2026 ja valmistua 6/2028. Toiminta tiloissa alkaa tavoiteaikataulun mukaan 8/2028.

Väistötilat

Koskelan ala-asteen ja päiväkotin Herttuan toiminta osoitteessa Juhana-herttuan tie 13 siirtyy väistötiloihin perusparannuksen ja laajennuksen valmistumiseen saakka. Väistötilat järjestetään osoitteeseen Mäkelänkatu 84.

Kaupunginhallitus päätti 2.10.2023, 591 § Mäkelänkatu 84 tilojen vuokrauksen jatkamisesta perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen väistötilakäyttöön. Väistötilaratkaisu on valmisteltu kaupunkiympäristön toimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyönä tilojen käyttäjiä osallistaen. Päätös on oheismateriaalissa.

Väistötilakokonaisuuden vuokra-arvio on 17,06 euroa/m² kuukaudessa eli noin 150 000 euroa vuodessa. Vuokra käyttäjää kohden määräytyy kulloisenkin väistövaiheen oppilas- ja lapsimäärän mukaan.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto sekä lapsivaikutusten arviointi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on 14.5.2024 § 110 antanut hanke-suunnitelmasta puoltavan lausunnon. Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että hanke vastaa hyvin kasvatuksen ja koulutuksen toiminnallisia tavoitteita. Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että Mäkelänkadun väistötilojen sijaitessa varsin kaukana Koskelasta, kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että kaikkein pienimmille oppilaille turvataan väistötilat Käpyläntieltä. Lausunto on kokonaisuudessaan asian päätöshistoriassa.

Tilojen ja pihan toteutuksella varmistetaan lapsille turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö. Liikenteen suunnittelulla varmistetaan lasten turvalliset kevyen liikenteen yhteydet rakennukseen ja sen lähialueille. Suunnittelussa on otettu huomioon lasten turvallinen siirtyminen lähialueen virkistys-, liikunta- ja kulttuuripalveluihin.

Toimivalta

Hallintosäännön 7 luvun 1 §:n 3 kohdan mukaan kaupunginvaltuusto päättää kaupungin hankkeita koskevista hankesuunnitelmista, kun kustannusarvio ylittää 10 miljoonaa euroa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Suvi Rämö, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Liitteet

1 Hankesuunnitelma Koskelan ala-asteen ja päiväkodin perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma 12.12.2023

Oheismateriaali

1 Hankesuunnitelman liitteet 1–6
2 Kaupunginhallituksen päätös 2.10.2023 § 591 väistötiloista

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, valtuusto

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.05.2024 § 110

HEL 2023-013220 T 10 06 00

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaostolle puoltavan lausunnon 12.12.2024 päivätystä Koskelan ala-asteen ja päiväkotin Herttuan hankesuunnitelmasta (liite 1).

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on hyväksynyt hankkeen tarveselvityksen 12.12.2023. Hankesuunnitelma on tarveselvityksen mukainen.

Lautakunta edellyttää erityistä huomiota ja tarkkuuta kiinnitettävän tilojen valmistumiseen sovituissa aikatauluissa, mikä on edellytys lakisääteisten palvelujen toteuttamiselle.

Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunta lausuu hankesuunnitelmasta seuraavaa:

Hankesuunnitelma vastaa kasvatuksen ja koulutuksen toiminnallisia tavoitteita. Tilojen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee edelleen työskennellä yhdessä käyttäjätoimialan kanssa. Tilojen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota äänieristykseen, äänenvaimennukseen ja valaistukseen. Tilat ja pintarakenteet tulee suunnitella helposti siivotaviksi, huollettaviksi ja korjattaviksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta painottaa hankkeen kustannusseuranan ja laadunvalvonnan tärkeyttä koko prosessin aikana. Niillä on suuri vaikutus terveelliseen ja turvalliseen oppimisympäristöön sekä toimialan käyttökustannuksiin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että Mäkelänkadun väistötilojen sijaitessa varsin kaukana Koskelasta, kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että kaikkein pienimmille oppilaille turvataan väistötilat Käpyläntieltä.

Käsittely

14.05.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Sini Korpinen: Lisätään kappale:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että Mäkelänkadun väistötilojen sijaitessa varsin kaukana Koskelasta, kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että kaikkein pienimmille oppilaille turvataan väistötilat Käpyläntieltä.

Kannattaja: Mirita Saxberg

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi yksimielisesti Sini Korpinen vastaehdotuksen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tommi Kantanen, projektiarkkitehti, puhelin: 310 21663
tommi.kantanen(a)hel.fi

Sirpa Juuri, varhaiskasvatuksen aluepäällikkö, puhelin: 310 43226
sirpa.juuri(a)hel.fi

09.09.2024

Asia/6

Kimmo Mustonen, perusopetuksen aluepäällikkö, puhelin: 310 23148
kimmo.mustonen(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto 07.03.2024
§ 22

HEL 2023-013220 T 10 06 00

Juhana-herttuantie 13, 00600 Helsinki, Pysyvä rakennustunnus: 6121 ja 6122, Hankenumero:
2821P21795

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto esitti kaupunginhallitukselle osoitteeseen Juhana-herttuantie 13, 00600 Helsinki toteutettavan Koskelan ala-asteen ja päiväkodin perusparannuksen ja laajennuksen 12.12.2023 päivätyn hankesuunnitelman hyväksymistä siten, että hankkeen enimmäishinta arvonlisäverottomana on 26 450 000 euroa elokuu 2023 kustannustasossa ja laajuus noin 5 668 brm² ehdolla, että kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa hankesuunnitelmasta puoltavan lausunnon.

Käsittely

07.03.2024 Ehdotuksen mukaan

Asian aikana kuultavana oli projektinjohtaja Juha Polvinen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

tekninen johtaja
Kari Pudas

Lisätiedot

Juha Polvinen, projektinjohtaja, puhelin: 09 310 21291
juha.polvinen(a)hel.fi
Sonja Liljeblad, tiimipäällikkö, puhelin: 09 310 38472
sonja.liljeblad(a)hel.fi

7

V 25.9.2024, Pohjoismaisen yhtenäiskoulun perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2024-003765 T 10 06 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto hyväksyy Pohjoismaisen yhtenäiskoulun perusparannuksen ja laajennuksen 7.2.2024 päivätyn hankesuunnitelman siten, että hankkeen laajuus on noin 7 691 brm² ja enimmäishinta arvonnalisäverottomana on 29 360 000 euroa joulukuun 2023 kustannustasossa.

Esittelijän perustelut

Hankkeen tarpeellisuus

Pohjoismaisen yhtenäiskoulun nykyiset tilat Käpylässä osoitteessa Louhentie 3 ovat tekniseltä kunnoltaan ja toiminnoiltaan mittavan perusparannuksen tarpeessa. Tilat ovat myös riittämättömät koulun käyttöön, eivätkä ne kaikilta osin vastaa toiminnallisia tavoitteita.

Käpylän, Koskelan ja Kumpulan osa-alueilla 7–15-vuotiaiden suomen tai muun kielisten lasten määrän ennustetaan nousevan vuoteen 2037 mennessä noin 120 lapsella verrattuna 2022 toteumaan. Pohjoismaisen yhtenäiskoulun perusopetustoimintaa varten tarvitaan tiloja luokille 1–9 ja erityisopetustoimintaa varten kahdelle erityisluokalle (1 tuettu erityisluokka, 1 alueellinen erityisluokka). Lisäksi koulun tiloihin tarvitaan ajanmukaisia tiloja henkilöstölle ja ruokahuollolle sekä yhteiskäyttöisiä tiloja asukas- ja iltatoimintaa varten.

Pohjoismaisen yhtenäiskoulun tilat palvelevat 365 oppilasta (tilanne 5/2024). Koulussa on 7. luokalta alkaen kotitalous- ja liikuntapainotus. Lisäksi koulussa järjestetään kaksikielistä Nordiska Skolan -opetusta, jossa painotetaan pohjoismaista yhteistyötä, yhdessä oppimista ja kestävää kehitystä.

Kasvatus- ja koulutuspalvelujen tarvetta ja paikkojen riittävyyttä seurataan säännöllisesti alue- ja kaupunkitasolla. Palveluverkon suunnittelussa on otettu huomioon rakenteilla ja olemassa oleva tilakapasiteetti. Toimipisteen laajuudessa on huomioitu Nordiska Skolan -opetuksen

tarpeet, koko palvelualueen pitkän tähtäimen kehitys sekä väestöennuste, asuin- ja liikerakentaminen ja liikennejärjestelyt.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on 27.2.2024, 45 § hyväksynyt hankkeen tarveselvityksen.

Hankesuunnitelma

Pohjoismainen yhtenäiskoulu perusparannetaan ja sen yhteyteen rakennetaan laajennukset Nordiska Skolania ja koulun toiminnan kannalta keskeisiä tiloja varten.

Koulurakennus ja sen laajennukset suunnitellaan ja rakennetaan tämän päivän normaalia laatutasoa noudattaen voimassa olevien rakennusmääräysten sekä Helsingin kaupungin omien suunnitteluohjeiden mukaisesti. Tilat suunnitellaan terveellisiksi, turvallisiksi ja viihtyisiksi.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tarpeen perusteella yhtenäiseen peruskouluun suunnitellaan tilapaikat yhteensä 675 lapselle. Perusopetustoimintaa varten järjestetään perusopetustilat luokille 1–9, aineopetusluokkia ja oppilashuoltotilat. Lisäksi järjestetään tilat painotettua liikunnan ja kotitalouden opetusta sekä kahta erityisopetusryhmää varten.

Perusparantamisen ja uudisrakentamisen myötä käyttöön saadaan ajanmukaiset ja viihtyisät tilat, joissa voidaan järjestää monipuolista toimintaa. Rakennukseen tulee ajanmukaisia tiloja henkilöstölle ja ruokahuollolle sekä yhteiskäyttöisiä tiloja asukas- ja iltatoimintaa varten.

Koulun piha-alueen toiminnallisuutta parannetaan uusilla liikunta- ja leikkivälineillä. Piha-alueen turvallisuutta parannetaan meluaidoin ja erottamalla huoltoliikenne koulun ulkoalueiden toiminnoista erilleen.

Hankkeen liikuntatilat on suunniteltu vastaamaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tarpeita opetushallituksen mitoitussuosituksen mukaisesti ja koulun tilat mahdollistavat yhteisöllisyyden ja asukaskäytön lisäämisen alueella. Hankkeen tarvekuvausvaiheessa ei kuitenkaan ole kartoitettu kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan mahdollisia palvelu- ja liikuntaverkkosuunnittelun tarpeita alueella. Vuodesta 2023 alkaen tällainen läpikäynti on vakiinnutettu toimialojen yhteishankkeiden kaupunkiyhteiseen palveluverkkotyöskentelyyn ja nelivaiheisen talonrakentamishjelman valmistelutyöhön

Hankkeesta on laadittu 7.2.2024 päivätty hankesuunnitelma kaupunkiympäristön toimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen yhteistyönä. Hankkeen suunnittelun aikana on kuultu asiantuntijoina rakennusvalvontapalvelujen, kaupunginmuseon, ympäristöpalvelun ja pe-

lastuslaitoksen edustajia, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan työsuojelun yhteistoimintahenkilöstöä sekä esteettömyysasiamiestä.

Hankesuunnitelma on liitteenä 1.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstön osallistaminen

Henkilöstö on osallistunut hankkeen valmisteluun tuoden tilasuunniteluun pedagogisen ja toiminnallisen näkökulman. Osallistamisen myötä saatu palaute otetaan huomioon suunnitelmien laadinnassa. Henkilöstöä osallistetaan käyttäjäkokousten kautta myös suunnitelmien jatkokehittämiseen.

Hankkeen laajuus

Hankkeen laajuus on 7 691 brm², 6 251 htm².

Kustannukset

Hankkeen rakentamiskustannukset ovat arvonlisäverottomana yhteensä enintään 29 360 000 euroa joulukuun 2023 kustannustasossa.

Koulun perusparannuksen arvonlisäverottomat rakentamiskustannukset ovat 16,16 milj. euroa, eli 3 391 euroa/brm² (4 766 brm²) ja laajenusosan arvonlisäverottomat rakentamiskustannukset 13,20 milj. euroa eli 4 513 euroa/brm² (2 925 brm²).

Tilakustannus kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle

Kokonaistilavuokra kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle on 2,1 milj. euroa vuodessa (28,0 euroa/htm²/kk) joulukuun 2023 kustannustasossa. Tästä pääomavuokran osuus on 22,5 euroa/htm² kuukaudessa. Neliövuokran perusteena on huoneistoala 6 251 htm².

Nykyinen sisäinen vuokra on noin 838 881 euroa vuodessa (17,68 euroa/htm²/kk). Neliövuokran perusteena on nykyinen vuokrattu huoneistoala 3 954 htm².

Vuokralaskelma on hankesuunnitelman teknisenä liitteenä. Lopullinen pääomavuokra tarkistetaan urakkavaiheen kustannusten mukaan.

Ylläpitovuokra tarkistetaan valmistumisajankohdan ylläpitovuokraa vastaavaksi.

Hankkeen rahoitus

Talousarvion 2024 liitteenä olevassa talonrakennushankkeiden rakentamisohjelmassa on hankkeen suunnittelulle ja toteutukselle varattu yh-

teensä 27, 68 milj. euroa vuosiksi 2024–2033 siten, että hankkeen laajuus on 6 750 brm² ja toteutus on vuosina 2025–2027.

Hankkeen toteutuksen edellyttämä kasvanut rahoitustarve otetaan huomioon uuden rakentamisohjelman valmistelussa.

Hankkeen toteutus ja aikataulu

Hankkeen toteutus- ja ylläpitovastuut ovat kaupunkiympäristön toimialan rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuudella.

Rakennustöiden on tarkoitus alkaa 6/2025 ja valmistua 6/2027.

Väistötilat

Koulun koko toiminta siirretään väistötiloihin perusparannuksen ja laajennuksen toteutuksen ajaksi (06/2025–06/2027). Kaupunginhallitus hyväksyi 2.10.2023, 591 § osoitteessa Mäkelänkatu 84 sijaitsevien tilojen vuokrauksen jatkamisen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen väistötilakäyttöön. Väistötilaratkaisu on valmisteltu kaupunkiympäristön toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyönä.

Väistötilojen vuokra-arvio on 79 165 euroa kuukaudessa eli yhteensä noin 950 000 euroa vuodessa helmikuun 2024 kustannustasossa. Väistötilat tarvitaan perusparannuksen ja laajennuksen valmistumiseen saakka.

Väistötilojen kustannukset eivät sisälly hankesuunnitelmassa esitettyihin rakentamiskustannuksiin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto sekä lapsivaikutusten arviointi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on 14.5.2024, 108 § antanut hankesuunnitelmasta puoltavan lausunnon ja todennut, että hankesuunnitelma vastaa kasvatuksen ja koulutuksen toiminnallisia tavoitteita. Lausunto on kokonaisuudessaan päätöshistoriassa.

Tilojen ja pihan toteutuksella varmistetaan lapsille turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö. Liikenteen suunnittelulla varmistetaan lasten turvalliset kevyen liikenteen yhteydet rakennukseen ja sen lähialueille. Suunnittelussa on otettu huomioon lasten turvallinen siirtyminen lähialueen virkistys-, liikunta- ja kulttuuripalveluihin.

Toimivalta

Hallintosäännön 7 luvun 1 §:n 3 kohdan mukaan kaupunginvaltuusto päättää kaupungin hankkeita koskevista hankesuunnitelmista, kun kustannusarvio ylittää 10 miljoonaa euroa

09.09.2024

Asia/7

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Suvi Rämö, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Liitteet

1 Hankesuunnitelma, Yhtenäiskoulun perusparannus ja Nordiska Skolan laajennus, 07.02.2024

Oheismateriaali

1 Hankesuunnitelman liitteet 1–7
2 Väistötiloja koskeva kaupunginhallituksen päätös 2.10.2023 § 591

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, valtuusto

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 502

HEL 2024-003765 T 10 06 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Shawn Huffin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Suvi Rämö, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginhallitus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Y-tunnus

0201256-6

09.09.2024

Asia/7

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.05.2024 § 108

HEL 2024-003765 T 10 06 00

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaostolle puoltavan lausunnon 07.02.2024 päivätystä Yhtenäiskoulun perusrakennuksen ja laajennuksen hankesuunnitelmasta (liite 1).

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on hyväksynyt 27.02.2024 osoitteen Louhentie 3 rakennettavan Yhtenäiskoulun perusrakennuksen ja laajennuksen tarveselvityksen. Hankesuunnitelma on tarveselvityksen mukainen.

Lautakunta edellyttää erityistä huomiota ja tarkkuutta kiinnitettävien tilojen valmistumiseen sovitussa aikataulussa, mikä on edellytys lakisääteisten palvelujen toteuttamiselle.

Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunta lausuu hankesuunnitelmasta seuraavaa:

Hankesuunnitelma vastaa kasvatuksen ja koulutuksen toiminnallisia tavoitteita. Tilojen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee edelleen työskennellä yhdessä käyttäjätoimialan kanssa. Tilojen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota äänieristykseen, äänenvaimennukseen ja valaistukseen. Tilat ja pintarakenteet tulee suunnitella helposti siivotaviksi, huollettaviksi ja korjattaviksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta painottaa hankkeen kustannusseurannan ja laadunvalvonnan tärkeyttä koko prosessin aikana. Niillä on suuri vaikutus terveelliseen ja turvalliseen oppimisympäristöön sekä toimialan käyttökustannuksiin.

Esittelijä

perusopetusjohtaja
Outi Salo

Lisätiedot

Sari Lehtonen, projektiarkkitehti, puhelin: 310 15124
sari.k.lehtonen(a)hel.fi

Kimmo Mustonen, perusopetuksen aluepäällikkö, puhelin: 310 23148
kimmo.mustonen(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto 04.04.2024 § 38

HEL 2024-003765 T 10 06 00

Louhentie 3, 00610 Helsinki, Pysyvä rakennustunnus: 5838, Hankenumero: 2821P21527

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto esitti kaupunginhallitukselle osoitteeseen Louhentie 3, 00610 Helsinki toteutettavan Yhtenäiskoulun perusparannuksen ja Nordiska Skolan laajennuksen 07.02.2024 päivätyn hankesuunnitelman hyväksymistä siten, että hankkeen enimmäishinta-arvio arvonlisäverottomana on 29 360 000 euroa joulukuun 2023 kustannustasossa ja laajuus on noin 7 691 brm² ehdolla, että kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa hankesuunnitelmasta puoltavan lausunnon.

Käsittely

04.04.2024 Ehdotuksen mukaan

Asian aikana kuultavana oli projektinjohtaja Juha Polvinen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

vs. tekninen johtaja
Hannu Seppälä

Lisätiedot

Juha Polvinen, projektinjohtaja, puhelin: 09 310 21291
juha.polvinen(a)hel.fi
Sonja Liljeblad, tiimipäällikkö, puhelin: 09 310 38472
sonja.liljeblad(a)hel.fi

09.09.2024

Asia/8

8

V 25.9.2024, Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloite keskustan elävöittämisestä lapsille, nuorille ja perheille

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2024-003152 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Vihreiden valtuustoryhmä esittää ryhmäaloitteessaan, että kaupunki käynnistää uusia toimia keskustan elävöittämisestä lapsille, nuorille ja perheille. Osana työtä tulee selvittää laadukkaan ja elämyksellisen leikkipuiston toteuttamista keskustaan.

Kaupunginhallitus viittaa kaupunkiympäristölautakunnan sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausuntoihin ja toteaa, että kantakaupungin kaupunkitilan kokonaisvaltainen tarkastelu lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta on tärkeää keskustan elävöittämisestä. Niin puistojen, katujen, kulttuurilaitosten kuin ulkoliikuntapaikkojen on oltava esteettömiä ja viihtyisiä. Kaupunki on ottanut käyttöön lapsivaikutusten arvioinnin, jolla toteutetaan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja lainsäädännön edellyttämää lapsen edun arviointia. Kaupunkiympäristö ja keskusta, jossa lapset ja nuoret viihtyvät, on ympäristö, jossa kaikki viihtyvät.

Kaupunkiympäristön toimiala jatkaa työtään elämyksellisen leikkipuiston tai -paikan toteuttamiseksi keskustaan. Samalla toimiala jatkaa usean puiston peruskorjausten suunnittelua ja toteuttamista, joiden yhteydessä niissä sijaitsevia leikkipaikkoja ja -puistoja kunnostetaan. Myös uusien leikkipaikkojen toteuttamista jatketaan. Lisäksi toimiala edistää käveltävää kaupunkitilaa, joka tukee lasten ja nuorten turvallista liikkumista sekä luo paikkoja pysähtyä, oleilla ja leikkiä.

Kaupunginhallitus kannustaa kaupunkiympäristön sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialoja tekemään yhdessä töitä esimerkiksi Annantalon edustan Annanpuistikon saamiseksi paremmin lasten, nuorten ja perheiden käyttöön, jolloin myös Annantalon toiminta voisi laajeta sisätiloista ulkoalueille.

09.09.2024

Asia/8

Jotta lapset, nuoret ja perheet tulisivat jatkossa paremmin huomioiduiksi, on tarpeen koordinoida aiempaa enemmän eri toimintojen sijoittamista lähekkäin sekä panostettava osallistamiseen, jotta lasten, nuorten ja perheiden tarpeet ja toiveet tulisivat kuulluiksi. Kaupunginhallitus kannattaa kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan ehdotusta kaupungin ja elinkeinoelämän yhteistyöryhmälle ([HELY-ryhmä](#)) annettavasta toimeksiannosta tuottaa konkreettisia ideoita ja ratkaisuja keskustan elävöittämiseksi lapsille, nuorille ja perheille.

Hallintosäännön 30 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut enemmän kuin puolet valtuustoryhmän jäsenistä ja joka on otsoikoitu ryhmäaloitteeksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Anna Villeneuve, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Liitteet

1 Ryhmäaloite 28.02.2024 Pasanen Amanda Vetovoimainen keskusta lapsille, nuorille ja perheille

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

HELY-työryhmä

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 504

HEL 2024-003152 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Shawn Huffin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Anna Villeneuve, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 11.06.2024 § 349

HEL 2024-003152 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin vihreän valtuustoryhmän aloitteessa esitetään, että kaupunki käynnistää uusia toimia keskustan elävöittämiseksi lapsille, nuorille ja perheille. Aloitteen mukaan osana työtä tulee selvittää laadukkaan ja elämyksellisen leikkipuiston toteuttamista keskustaan.

Ryhmäaloite on kaupunkiympäristön toimialan tavoitteiden ja strategisten painopisteiden mukainen. Tarve elämyksellisen leikkipuiston tai -paikan toteuttamisesta on tunnistettu, ja sille tullaan etsimään paikka keskustasta.

Lausunto on valmisteltu kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden kesken sekä yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa.

Lapset ja kaupungin julkinen ulkotila

Kantakaupungin vetovoima koostuu tiiviin rakenteen urbaanista toiminnallisesta monipuolisuudesta ja laadusta, elävästä katutasosta kivijalkoineen, julkisista tiloista, kaikille avoimista aukioista ja puistoista sekä viihtyisistä rannoista.

Lasten näkökulmasta leikkivälineiden rinnalla kaupunkitilassa voi myös olla kaupunkitaidetta, kiinnostavia elementtejä ja yksityiskohtia: sekä materiaaleja ja värejä, jotka kannustavat leikkisyyteen ja samalla kaikenikäisiä ihmisiä käyttämään kaupunkitilaa. Hyviä esimerkkejä ovat Amos Rexin kummut, joiden luona lapset ja nuoret viihtyvät tai kesäkatukokeilut, joiden yhteydessä on tuotu leikkimistä ja lasten oleskelua tukevia elementtejä kaupunkitilaan. Kulttuurikeskusten, kuten Annantalon, ympäristöjen, aukoiden ja puistojen kehittämisessä on myös hyviä

mahdollisuuksia elävöittää kaupunkitilaa yhteistyössä eri toimialojen kesken.

Keskustan elinvoimaprojektissa panostetaan käveltävään, turvalliseen ja viihtyisään kaupunkitilaan. Kävelyn edistäminen on nostettu keskustan strategiseksi vetovoimatekijäksi, ja se on huomioitu myös keskustavisiossa ja Helsingin kävelyn edistämishjelmassa. Käveltävyyden kehittäminen tukee lasten ja nuorten turvallista liikkumista, se luo paikkoja pysähtyä, oleilla ja leikkiä, sekä seurata mitä kaikkea kiinnostavaa ympäristössä tapahtuu. Tällainen kaupunkitila tukee myös leikkipaikkojen ja -puistojen sekä harrastuspaikkojen ulkopuolella lasten ja nuorten hyvää arkea.

Maankäytön keskustavisiossa vuodelta 2021 kehittämisen periaatteina on nostettu esille esimerkiksi seuraavia lasten ja nuorten sekä perheiden viihtyisyyttä tukevia suuntaviivoja: kaikki ovat tervetulleita keskustaan, keskusta on silmäkorkeudelta elävä, katutilan käyttöä priorisoidaan, keskustasta löytyy tapahtumapaikkoja ja keskustan kulttuurikeskittymää vahvistetaan. Kaavoituksella pyritään edistämään monipuolisia ja kaikille saavutettavia tiloja keskustassa.

Makasiinirannan alueelle on suunnitteilla sekä arkkitehtuuri- ja design-museo että uusi leikkipaikka. Rantaan osoitetaan leikkipaikka siten, että sen vieressä on mahdollisuus istuskella sekä kahvilaterassilla että penkeillä. Suunnitteluperiaatteet asettavat tavoitteeksi suunnitella ja rakentaa ulkotilat eri käyttäjäryhmiä varten laadukkaiksi ja viihtyisiksi. Makasiinirantaan saadaan uutta julkista rantaa. Tavoitteena on tehdä siitä toiminnallisesti monimuotoista sovitettuna alueen kulttuurihistorialliseen arvoon ja muihin vaatimuksiin.

Kaupunkiympäristölautakunnan 7.5.2024 hyväksymässä Helsingin uudessa arkkitehtuurihjelmassa linjataan, että Helsingissä edistetään myös lapsilähtöistä kaupunkisuunnittelua.

Keskustan kehittämisessä tehdään yhteistyötä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa.

Keskustassa on useita kaupungin toimijoita. Osana keskustan elävöittämistä ja kehittämistä vetovoimaisemmaksi tulee toimialojen tehdä tiivistä yhteistyötä ja edelleen kehittää koordinaatio- ja toimintamalleja nykyisiä selkeämmiksi.

Tulevaisuudessa on tarpeen koordinoita aiempaa enemmän leikkialueiden, ulkoliikuntapaikkojen, kahviloiden ja terassien ja muiden myös aikuisille kiinnostavia aktiviteetteja luovien toimintojen sijoittamista lähemmäksi, jotta lapsilla ja heidän huoltajillaan on mahdollisuus leikkiin, kohtaamiseen, ulkoiluun ja harrastamiseen yhtäaikaisesti. Keskustaan

tulevan uuden leikkialueen sijaintia harkitaan jonkin jo olemassa olevan tai tulevan lapsia, nuoria ja perheitä palvelevan toimintopaikan tai -pisteen läheisyyteen.

Leikkipuistot ja viheralueet

Keskustassa ja sen lähialueilla on käynnissä tai käynnistymässä useita peruskorjauksia, joiden yhteydessä myös leikkipaikkoja ja -puistoja kunnostetaan. Näitä ovat esimerkiksi Kaisaniemenpuisto, Hesperianpuisto, Hesperian esplanadilla sijaitseva Taivallahden leikkipuisto, Töölönlahdenpuisto ja Sibeliuksenpuisto. Puistojen kunnostukset parantavat lasten, nuorten ja perheiden palveluja. Keskustan alueella käynnissä olevien ja käynnistyvien puistojen ja niihin liittyvien leikkipaikkojen peruskorjaushankkeiden lisäksi alueen asemakaavahankkeissa tutkitaan uuden, laadukkaan ja elämyksellisen leikkipuiston toteuttamista keskustaan. Myös Töölönlahden pohjoispuolella sijaitsevia alueita tarkastellaan uuden leikkiin varattavien paikkojen ja alueiden näkökulmasta.

Meneillään olevassa Töölönlahdenpuiston idea- ja konseptisuunnitelmassa haetaan laajasti yhteisiä tavoitteita Töölönlahdenpuiston suunnitteluun ja siihen, millainen puisto on tulevaisuudessa. Töölönlahdella korostuvat ympäristön ja luonnon merkitys sekä vehreyden lisääminen. Tämä edistää osaltaan lasten, nuorten ja perheiden viihtymistä keskustassa. Idea- ja konseptisuunnitelman valmistuu kesällä 2024. Tämän jälkeen alkaa varsinainen puistosuunnittelu. Nopeina toimenpiteinä kesiksi 2024 ja 2025 Töölönlahdenpuistoon lisätään kasvillisuutta ja uusia toimintapaikkoja. Puistoon tulee väliaikainen hiekka- ja vesileikkipiste.

Teemaleikkipuistot osana verkostoa: pilottikohde valmisteilla

Teema-ajattelua on hyödynnetty Helsingin mittavassa, noin 230 leikkipaikan ja lähes 70 leikkipuiston verkostossa aiemminkin.

Uusia leikkipuistotoja perustetaan harvakseltaan. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää ja vastaa leikkipuistojen ohjatusta toiminnasta, ja kaupunkiympäristön toimialan tehtäviin kuuluvat sekä leikkipuiston rakennusten että leikki- ja pelialueiden ja muun ympäristön suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito. Uusia leikkipaikkoja on toteutettu viime aikoina uusien asuinalueiden puistoihin. Joka vuosi kunnostetaan useita leikkipuistoja ja -paikkoja, ja tulevaisuudessa teemallisuus otetaan Helsingissä entistä kokonaisvaltaisemmin osaksi leikkialueiden suunnittelukäytäntöjä.

Vuonna 2022 määriteltiin Helsingin leikkipalveluverkoston tavoitetila. Tavoitteena on täydentää verkostoa joko kehittämällä tai rakentamalla kaupunkiin noin kymmenen teemaleikkipuistoa tai -leikkipaikkaa, joissa

jokaisella on oma leikkiin innostavaa teemansa. Se näkyy leikkivälineiden valinnassa ja alueen suunnittelussa.

Kaupunkiympäristön toimiala käynnisti tänä vuonna teemaleikkiverkoston tarkemman suunnittelun osana leikin palveluverkoston kehittämistä. Tämä työ valmistuu ensi syksynä. Työssä määritellään periaatteet koko kaupungin laajuiselle ja tasapuoliselle teemaleikin verkostolle. Koko kaupungin kattavan verkoston suunnittelussa tarkastellaan myös Helsinkiin jo rakennettuja teemallisia leikkipaikkoja ja -puistoja.

Teemaleikkipuistojen ja -paikkojen verkostotarkastelussa otetaan huomioon, että teemaleikkipuistot vaativat ylimääräistä resursointia, kuten esimerkiksi erikoisleikkivälineitä, osallisuusprosesseja, sekä teeman näkymistä puiston toiminnoissa.

Ensimmäinen uuden teemaleikkipuiston konseptin mukainen leikkipuisto valmistuu syksyllä 2024, kun Helsingin leikkipuistot täyttävät 110 vuotta. Tietokoneiteemainen leikkipuisto Ruoholahti on suunniteltu yhteistyössä kirjailija, kuvittaja Linda Liukkaan ja maisema-arkkitehtitoimisto Näkymän kanssa. Puiston uniikkien leikkivälineiden toteuttajaksi valikoitui tanskalainen palkittu leikkivälinevalmistaja Monstrum.

Leikkipuisto Ruoholahti palvelee lasten lisäksi eri ikäisiä käyttäjiä. Se on julkisilla liikennevälineillä sujuvasti saavutettava kohde, jonne voi tulla tutustumaan tietokoneiden toimintaperiaatteisiin leikin avulla. Puiston suunnittelussa osallistettiin lapsiperheitä ja käyttäjiä useissa kohdin. Suunnittelun aikana järjestettiin verkkokysely kolmella kielellä, ja vastauksia saatiin 130. Suunnittelun aikana järjestettiin useita työpajoja leikkipuiston henkilökunnan ja lähikoulujen oppilaiden kanssa. Näin saatuja oppeja ja kokemusta hyödynnetään myös jatkossa suunniteltaessa leikkipuistoja.

Osallisuus suunnittelussa

Lapsilähtöisyyttä ja lasten osallisuuden vahvistamista osana Helsingin suunnittelua edistetään tällä hetkellä useissa kaupunkitasoisissa rakenteissa.

Helsingin kaupunki hakee parhaillaan Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustusta (LYK). Hausssa ovat mukana kaikki kaupungin toimialat ja kaupunginkanslia. Keskeisessä roolissa LYK-työssä on lasten osallisuuden toteutuminen. Helsinki edistää kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten huomioon ottamista kaupungin toiminnassa ja kaupunkiympäristön suunnittelussa.

Helsinki kehittää käyttäjälähtöisen suunnittelun placemaking-mallia. Viimeksi on keskitytty kaupunki-uudistusalueiden julkisiin ulkotiloihin. Kaupunki on käynnistänyt yhdessä lasten ja nuorten kanssa useamman kaupunkitilan viihtyisyyttä parantavan kokeilun, jotka pohjaavat lasten ja nuorten kaupunkitilatutkimukseen.

Kaupunkiympäristön toimialalla on käynnistynyt Kävelyn edistämishjelman (KH 14.3.2022) yhtenä toimenpiteenä Käveltävien katutilojen suunnitteluohjeen laatiminen, jossa edistetään julkisten tilojen tasa-arvoista avautumista esimerkiksi nuorille suunnitelluilla oleskelupaikoilla. Lautakunta kehotti huomioimaan suunnitteluohjeen tavoitteiden mukaisesti sen, että julkisiin ulkotiloihin on luotava myös erityisesti nuorille suunnattuja, houkuttelevia paikkoja kohdata ja viettää aikaa maksutta.

Käsittely

11.06.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus 1:

Amanda Pasanen: Lisätään lausuntoehdotukseen: "Kaupunkiympäristön toimialalla on käynnistynyt Kävelyn edistämishjelman (KH 14.3.2022) yhtenä toimenpiteenä Käveltävien katutilojen suunnitteluohjeen laatiminen, jossa edistetään julkisten tilojen tasa-arvoista avautumista esimerkiksi nuorille suunnitelluilla oleskelupaikoilla. Lautakunta kehottaa huomioimaan suunnitteluohjeen tavoitteiden mukaisesti sen, että julkisiin ulkotiloihin on luotava myös erityisesti nuorille suunnattuja, houkuttelevia paikkoja kohdata ja viettää aikaa maksutta."

Kannattaja: Silja Borgarsdottir Sandelin

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Amanda Pasasen vastaehdotuksen 1 mukaan muutetun ehdotuksen.

Vastaehdotus 2:

Amanda Pasanen: Muutetaan lausuntoehdotuksen 13 kappaleen virke: "Tulevaisuudessa on tarpeen koordinoida aiempaa enemmän ulkoliikuntapaikkojen ja leikkialueiden sijoittamisesta lähekkäin, jotta lapsilla ja heidän huoltajillaan on mahdollisuus leikkiin, ulkoiluun ja harrastamiseen yhtäaikaaisesti."

Muotoon: "Tulevaisuudessa on tarpeen koordinoida aiempaa enemmän leikkialueiden, ulkoliikuntapaikkojen, kahviloiden ja terassien ja muiden myös aikuisille kiinnostavia aktiviteetteja luovien toimintojen sijoittamista lähekkäin, jotta lapsilla ja heidän huoltajillaan on mahdollisuus leikkiin, kohtaamiseen, ulkoiluun ja harrastamiseen yhtäaikaaisesti."

Kannattaja: Silja Borgarsdottir Sandelin

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Amanda Pasasen vastaehdotuksen 2 mukaan muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Maria Hyövähti, johtava maisema-arkkitehti: 09 310 37494
maria.hyovalti(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 11.06.2024 § 80

HEL 2024-003152 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuravan lausunnon:

Helsingin vihreä valtuustoryhmä esittää, että kaupunki käynnistää uusia toimia keskustan elävöittämiseksi lapsille, nuorille ja perheille. Osana työtä tulee selvittää laadukkaan ja elämyksellisen leikkipuiston toteuttamista keskustaan.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on erinomaiset valmiudet olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa ratkaisuja keskustan elävöittämiseksi sekä leikkipuiston ja mahdollisten muiden ideoiden toteuttamiseksi yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toivookin aloitteen etenevän konkreettisiin toimenpiteisiin hyvässä yhteistyössä kaupunkiympäristölautakunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta esittää, että valtuustokauden alussa asetulle Helsingin kaupungin ja elinkeinoelämän yhteistyöryhmä ydinkeskustan elinvoiman vahvistamiseksi -työryhmälle (HELY-ryhmä) annetaan toimeksiantona miettiä tarkempia konkreettisia ideoita ja ratkaisuja keskustan elävöittämiseksi lapsille, nuorille ja perheille. Lisäksi lautakunta ehdottaa pitkäjänteisemmän suunnitelman toteuttamista lasten, nuorten ja perheiden huomioimiseksi osana keskustan kehittämisen suunnittelua.

Kaupungin toiminnan ja vastuiden osalta aloitteessa esitetty selvitys laadukkaan ja elämyksellisen leikkipuiston toteuttamisesta keskustaan kuuluu kaupunkiympäristölautakunnalle, joka antaa aloitteesta oman lausuntonsa.

Lapset, nuoret ja perheet kohderyhmänä keskusta-alueella

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta vahvistaa aloitteessa esiin nostetun lapsiperheille suunnattujen elämysten ja kysynnän tarpeen ja toteaa, että keskustan vetovoimaisuuden lisäämisessä on sisällöllisesti ja toiminnallisesti useita näkökulmia ja ulottuvuuksia. Siten lasten, nuorten ja perheiden osalta on ensiarvoisen tärkeää ja rauhassa pohdittava, miten heidän toiveensa ja tarpeet tulevat aidosti kuulluiksi ja huomioiduiksi. Osana Lapsiystävällinen kunta -työtä lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmän toimesta on tuotettu kaupungin yhteinen suunnittelutyökalu, joka on tukena lasten ja nuorten kuulemisessa ja lapsiystävällisessä palautteenkeruussa. Lisäksi osana Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyötä otetaan laajemmin käyttöön lapsivaikutusten arviointi, jolla toteutetaan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja lainsäädännön edellyttämää lapsen edun arviointia.

Keskustan ja muidenkin alueiden ja toimintojen kehittämisessä on olennaista huomioida eri-ikäiset lapset, mikä edesauttaa kohdentamaan palveluita ja toimenpiteitä entistä tarkemmin kohderyhmien tarpeisiin. Nämä voivat olla melko pieniä ja yksinkertaisiakin asioita, kuten eväs- ja wc-tiloja, mutta sellaisia, joilla on merkitystä heidän kokemukseensa tilasta ja siellä viihtymisestä. Esimeriksi osana Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyötä on selvitetty alle kouluikäisten, 7–12-vuotiaiden, 13–15-vuotiaiden ja yli 15-vuotiaiden näkemyksiä muun muassa siitä, mitä heidän näkemysten mukaan tulisi kotikunnassa kehittää. Lisäksi on kysytty, mitä tarpeita ja toiveita eri ikäisillä ja taustoista tulevilla lapsilla on. Osana suunnittelu- ja kehittämishankkeita on siis hyvä huomioida jo olemassa oleva tieto, jota voidaan rikastuttaa tapauskohtaisilla tarkentavilla lisätiedoilla.

Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta korostaa, että keskusta-alueen kehittämisessä nuoret tulee huomioida omana kohderyhmänä. Tällä hetkellä on tunnistettu, että nuoret viihtyvät kauppakeskuksissa ja erityisesti aikuistuvat nuoret itäisessä kantakaupungissa, eikä keskusta-alueella ole nuorille vetovoimaisia paikkoja taikka alueita Oodilla lukuun ottamatta. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo, että keskusta-alueella tulisi olla nuorille tarjolla toiminnallisempia tiloja, niin sisällä kuin ulkona, jossa nuoret voisivat enemmän toimia omaehtoisesti. Lisäksi keskusta-alueella voisi järjestää enemmän nimenomaan nuorille kohdennettuja tapahtumia, jotka toisivat nuoria keskustaan.

Keskusta-alueen infrarakentamisen kehittäminen keskustan elävöittämiseksi

Keskustaa tarkasteltaessa ja kehitettäessä on hyvä huomioida ja tunnistaa keskusta kaikkien helsinkiläisten alueeksi. Parhaimmillaan keskusta tuo ihmisiä yhteen alueista ja taustoista riippumatta ja siten osaltaan ennaltaehkäisee segregaatiaa. Esimerkiksi keskustakirjasto Oodilla on tärkeä rooli nimenomaan kaikkia helsinkiläisiä yhteen tuovana

paikkana, minkä vahvistaa sen käyntikertojen tämänhetkinen noin kahdeksan prosentin kasvu edelliseen vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Vuonna 2023 Oodi keräsi yhteensä 2 477 668 käyntikertaa. Kirjastot ovat avoinna kaikille ja tämän viestin vahvistaminen esimerkiksi eri kohderyhmien, kuten lasten, nuorten ja perheiden, tilankäyttötarpeita huomioimalla on kirjastopalveluille olennainen ja tärkeä.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi 12.3.2024, § 33 Rikhardinkadun kirjaston tarveselvityksen, jossa todettiin, että hankkeessa tavoitellaan tilallisesti elämyksellistä kirjastoa, joka houkuttelee toiminnallaan ja palveluillaan kaikkia kaupunkilaisia, yhteistyökumppaneita ja kauempaakin tulevia vierailijoita. Hankkeessa laajennetaan erityisesti perheitä, lapsia ja nuoria palvelevien tilojen pinta-alaa ja huomioidaan paremmin heidän erikoistarpeensa. Kirjastossa halutaan myös tarjota enemmän tilaa lapsiperheiden palveluun. Kohderyhmää on osallistettu ja tarkoitus on kuulla heitä peruskorjaushankkeen edetessäkin.

Rikhardinkadunkirjastoa yhdessä Annantalon ja Oodin kanssa suunnitellaan toisiaan täydentäviksi, mikä mahdollistaa niiden hyödyntämisen alustana lasten ja nuorten palveluiden ekosysteemin toimijoille. Keskustassa sijaitseva lasten ja nuorten taidekeskus Annantalo tavoittaa merkittävästi helsinkiläisiä ja on vakiinnuttanut paikkansa lapsiperheiden kulttuurin keskuksena. Vuonna 2023 Annantalo keräsi yhteensä 117 383 käyntikertaa. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta esittää, että Annantalon etupiha-alue, Annanpuistikkoa, tulisi hyödyntää paremmin lasten, nuorten ja perheiden käyttöön, vastaten myös aloitteessa nostettuun toiveeseen toiminnan laajentamisesta sisätiloista ulkoalueille. Annantalon perusparannuskorjaus on tämänhetkisessä investointiohjelmassa aikataulutettu vuosille 2030–2032, mikä viimeistään mahdollistaisi tämän kaltaisten suunnitelmien toteuttamisen. Vastaavia mahdollisuuksia olisi Tori-korttelissa esimerkiksi kaupunginmuseon taikka kaupungintalon sisäpihoilla. Erityisesti kaupunginmuseon sisäpihan toiminnallisuutta toivottaisiin parannettavan lapsiperheet huomioiden toteuttamalla esimerkiksi placemaking-hanke yhdessä kaupunkiympäristötoimialan kanssa. Kaupunginmuseon Aleksanterinkadun toimipisteen käyntikerrat ovat kasvaneet noin kaksi prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna ja vuonna 2023 se keräsi yhteensä 313 071 käyntikertaa.

Ryhmäaloitteessa esiin nostettu suunnitelma Töölönlahden puiston uudistamisesta ja ehdotus sen yhteydessä toteuttavasta vetovoimaisesta leikkipuistosta kuuluu kaupunkiympäristölautakunnan hallintaan. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että Töölönlahden puiston kehittämisessä tulee huomioida sen luontoarvot sekä kulttuurihistoriallinen arvo, jonka osalta kaupunginmuseo on mielellään mukana suunnittelun eri vaiheissa toteuttaen perustehtävänsä helsinkiläisen kulttuuriympä-

ristön vaalijana. Tämänhetkisissä idea- ja konseptisuunnitelmissa korostuvat laatu ja elämyksellisyys, minkä lisäksi suunnittelussa mukana olevat toimijat tukevat vahvasti sitä, että alueesta tulee vetovoimainen paikka nimenomaan erityisesti lapsille, nuorille ja perheille. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan alueelle sijoittuvat toimijat, kuten keskustakirjasto Oodi sekä kaupungin sidosryhmät, kuten alueen taide- ja kulttuurilaitokset ovat mukana suunnittelutyössä, jolla tähdätään alueen elävöittämiseen.

Aloitteessa nostettu ajatus ulkoliikuntapaikkojen ja lasten leikkipuistojen sijoittamisesta lähekkäin siten, että lapsilla ja heidän huoltajillaan on mahdollisuus ulkoiluun ja harrastamiseen yhtäaikaisesti on kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan näkökulmasta kannatettava. Suunnittelussa tulee huomioida turvallisuusmääräykset, jonka osana pitää huomioida muun muassa leikkipaikkojen ja liikuntapaikkojen välinen riittävä turvaetäisyys. Lisäksi on hyvä todeta, että erityisesti keskusta-alueelle sijoittuu useita kaupungin toimijoita ja toimintoja ja siten osana keskustan elävöittämistä ja kehittämistä vetovoimaisemmaksi on olennaista tehdä tiivistä yhteistyötä toimialojen kesken ja kehittää yhteistyön koordinaatio- ja toimintamalleja nykyistä selkeämmiksi. Esimerkiksi kulttuurin ja vapaa-ajan liikuntapalvelukokonaisuuden sekä kaupunkiympäristötoimialan välillä puistossa sijaitsevien ulkoliikuntapaikkojen, kuten ulkokuntosalien ja kenttien, ylläpidon osalta tehdään jo yhteistyötä, mutta samanaikaisesti tarpeiden ja toiveiden lisääntyessä yhteistyön kehittäminen ja selkeyttäminen olisi perusteltua niin kaupungin kuin kaupunkilaistenkin näkökulmasta. Samoin toimialan sisäiset synergiaedut tulee huomioida, kuten esimerkiksi kirjaston rooli liikuntavälineiden lainaajana, mikä mahdollistaa kaikkien mahdollisuudet pelata ja harrastaa lähialueiden liikunta- ja ulkoilupaikoilla. Yleisestikin kaupungin palveluja tulisi toteuttaa mahdollisuuksien mukaan siten, että ne tukisivat ja täydentäisivät toisiaan tarjoten kaupunkilaisille mutkattoman asiakas- ja palvelupolun. Siten esimerkiksi mahdollisen keskustaan suunniteltavan leikkipuiston sijaintia tulisi harkita sijoitettavan jonkin jo olemassa olevan lapsille, nuorille ja perheille toimivan toimipisteen läheisyyteen.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo, että erilaisten pallokenttien lisääminen keskusta-alueella on perusteltua, sillä ne lisäävät mahdollisuuksia omaehtoisen liikunnan harrastamiselle. Koripallokenttiä taikka vastaavia kenttiä keskusta-alueella on esimerkiksi Oodin edessä sekä Baanan eteläpäätyyn rakennettava uusi katukoripallokenttä, jotka molemmat ovat kaupunkiympäristötoimialan vastuulla, ja joiden toimivuutta tulee pohtia toimialojen yhteistyönä. Mahdollisten keskustaan suunniteltavien liikunnallisten toimintojen lisäämiseksi tulee hyödyntää kaupungin lähiliikuntapaikka- ja skeittipaikkaohjelmia, jotka on laadittu vuosille 2022–2032.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että mahdollisten uusien ulkokuntosalien toteuttamista keskustaan on todellisen käyttäjätarpeen näkökulmasta syytä harkita. Töölönlahdelle Linnunlaulun läheisyyteen aletaan rakentaa uutta ulkokuntosalia kesällä 2024, minkä lisäksi kahden muun Töölönlahdelle sijoittuvan ulkokuntosalin suunnittelu on käynnissä. Laajemmalla keskusta-alueella löytyy ulkokuntosali Hieta-
lahden uimarannalta sekä Kaisaniemenrannasta. Lisäksi OmaStadi 2024 kierroksella toteutetaan 1–2 uutta ulkokuntosalia tai laajennetaan nykyisiä ulkokuntosaleja eteläisen suurpiirin alueella. Pingiksen pelaa-
mista voidaan helpottaa sijoittamalla pingispöytiä siten, että pingisväli-
neitä on mahdollista käydä lainaamassa läheisestä kirjastosta tai vas-
taavasta paikasta. Lähiliikuntapaikkaohjelmassa keskustan alueita Töö-
lää lukuun ottamatta ei ole tunnistettu nykyisen lähiliikuntapaikkaver-
koston katvealueina.

Lausunnossa korostetaan myös turvallisen, viihtyisän ja leikkiin kutsu-
van kävely-ympäristön tärkeyttä lapsille. Kaupungin strategiassa 2021–
2025 kävelyn edistäminen on nostettu tärkeäksi keskustan vetovoima-
tekijäksi ja se on huomioitu myös keskustavisiossa sekä Helsingin en-
simmäisessä kävelyn edistämishjelmassa. Toimenpiteiden toteutta-
misvastuu on myös kaupunkiympäristötoimialalla, mutta kulttuurin ja
vapaa-ajan toimiala edesauttaa omalla asiantuntemuksellaan kaupun-
kiympäristön kehittämistä arki- ja hyötyliikkumista edistävään suuntaan.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että osana kävelykeskustan
laajentamista ja muutenkin kävely-ympäristön kehittämisessä on tärke-
ää huomioida lapset, nuoret ja perheet. Suunnittelussa olisi hyvä hu-
mioida ympäristön mahdollisuudet kaikenikäisten leikkiin ja fyysiseen
aktiivisuuteen kannustamiseksi. Yksittäisenä onnistuneena esimerkkinä
tällaisesta on keskustassa Amos Rexin yhteydessä olevat kumpareet,
jotka keräävät kaiken ikäisiä kiipeilemään. Samoin kävelymatkat ja -
etäisyydet tulisi nähdä mahdollisuuksina lisätä arkiliikkumista. Keskus-
ta-alueen kehittäminen elämykselliseksi ja kokemukselliseksi ympäris-
töksi palvelisi laajempaakin joukkoa, esimerkiksi matkailijoita ja turisteja
tarjoten heille kokemuksia kaupunkitilassa. Lisäksi osana kävely-
ympäristön kehittämistä on tärkeä huomioida esteettömyys ja saavutet-
tavuus, jotka palvelevat myös lapsiperheitä.

Huhtikuussa 2024 käynnistettiin uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon
suunnittelukilpailu ja museon tuleva uudisrakennus tarjoaa houkuttele-
van kohteen myös lapsiperheille osana Helsingin merellistä julkisivua
Makasiinirannassa. Museo asettuu osaksi uutta eteläistä kaupunkia
kiertävää rantareittiä ja tarjoaa mahdollisuuden sekä kävelykeskustan
laajentamiseen, että myös tapahtumallisuuden kehittämiseen ulkotilas-
sa.

Keskusta-alueen kulttuuri-, taide- ja tapahtumatuotannon kehittäminen keskustan elävöittämiseksi

Infrarakentamisen lisäksi tapahtumilla on merkittävä vaikutus virtojen suuntaamiseksi keskustaan. Keskusta-alue tarjoaa tälläkin hetkellä useita paikkoja järjestää ja toteuttaa erilaisia tapahtumia eri-ikäisille, minkä lisäksi Töölönlahden puistolle valmisteilla oleva idea- ja konseptisuunnitelma sekä peruskorjauksessa oleva Kaisaniemen puisto valmistuessaan edistävät ydinkeskustan tapahtuma-aluejärjestämistä monimuotoisille ja -kokoisille tapahtumille. Lisäksi kaupunkiympäristötoimiala on tehnyt suunnitelman tapahtumainfran parantamiseksi usealla keskusta-alueen torilla ja aukiolla, kuten Senaatintorilla, Narinkkatorilla, Kasarmitorilla sekä Kauppatorilla ja Mantan alueella Kukkatorilla. Työtä on tehty yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuuden sekä kaupunginkanslian elinkeino- ja viestintäosaston kanssa.

Aloitteessa on todettu keskustan omaleimaisuuden ja kiinnostavuuden lisäämisen olevan tärkeitä tekijöitä keskustan elinvoimaisuuden kannalta, mistä hyvänä esimerkkinä on LUX Helsingin kaltaiset tapahtumat. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta vahvistaa tämän ja toteaa, että erityisesti erilaiset ulkoilmatapahtumat tuovat ihmisiä yhteen ja luovat positiivisia kohtaamisia eri väestöryhmien välille, mihin perustuen myös eri ikäisten lasten ja nuorten sekä perheiden huomioiminen tapahtumien kohderyhminä on tärkeää. Kulttuuritapahtumien saavutettavuutta voitaisiin parantaa kokeilemalla esimerkiksi teatterin, oopperan, baletin ja konserttien suoratoistoa isolta ruudulta kaupunkilaisille ulkoilmatapahtumana. Lisäksi olisi hyvä rakentaa matala, yksinkertainen lava kunta-laisten omaehtoista kulttuuria, muun muassa tanssi-, sirkus- ja musiikkiesityksiä varten. Lisäksi tulisi pohtia myös pienempiä ja kevyesti toteutettavia ratkaisuja, kuten viljelylaatikoita ja sähkökaappien maalauksia, jotka osaltaan monipuolistaisivat ja värittäisivät kaupunkitilaa tarjoten myös perheen pienemmille mahdollisuuden ihmettelylle ja ihastelulle.

Tällä hetkellä esimerkiksi Savoy-teatteri, ja sen osana Espan lava huomioi lapset, nuoret ja lapsiperheet tarjonnassaan, vaikka se ei olekaan toiminnan ydinkohderyhmä. Erityisesti Espan lavan maksuton alle 12-vuotiaille suunnattu runsas ohjelma toimii myös miljöönensä helppouden puolesta lapsiperheille. Perheitä kiinnostaa myös taidepainotteisen perusopetuksen ja lukioiden esiintymiset Espan lavalla. Myös Savoy-teatterin ohjelmassa on vuosittain lastenkulttuuria esimerkiksi musiikin ja elokuvien muodossa.

Parhaimmillaan tapahtumat, taide, kulttuuri ja muut kohtaamisia mahdollistavat tilat ja ympäristöt luovat syitä saapua keskustaan, tuottavat

kohtaamisia ja isojakin ruuhkahuippuja ehkäisten siten myös segregaatiota. Kaupungin omien sekä kaupungin tukemien ja mahdollistamien tapahtumien ja kulttuuripalvelujen lisäksi merkittävä osa tapahtuma- ja kulttuuritarjonnasta on alan yksityisten yhteisöjen ja kaupunkilaisten omaehtoista toimintaa, jonka helpottaminen on kaupungin elävöittämissen kannalta tärkeä tavoite.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo tärkeäksi, että kaupungin tapahtuma-, taide- ja kulttuurimyönteistä toimintakulttuuria vahvistetaan entisestään, ylläpidetään ja kehitetään sallivaa ja mahdollisuuksia tunnustava palveluasennetta kaupunkilaisten ja kumppanien kanssa sekä kehitetään kaupungin omia palveluja asiakaslähtöisesti ja yhteistyössä kaupunkilaisten kanssa huomioiden myös lapset, nuoret ja perheet. Lisäksi lautakunta toteaa, ettei kaikkia tapahtumia ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista tuoda ydinkeskustaan, sillä samanaikaisesti kaupungin tulee elävöittää kaupunginosia ympäri Helsinkiä ja tämän tasapainon löytäminen on tärkeää.

Yhteenveto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toivoo aloitteen etenevän konkreettisiin toimenpiteisiin yhteistyössä kaupunkiympäristölautakunnan ja muiden sidosryhmien kanssa, minkä lisäksi lautakunta esittää toimeksiantona HELY-työryhmälle pohtia konkreettisia ideoita ja ratkaisuja keskustan elävöittämiseksi.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan keskeiset toimijat keskusta-alueella aloitteen kohderyhmän osalta ovat keskustakirjasto Oodi, Rikhardinkadunkirjasto, kaupungin museo ja sen yhteydessä toimiva Lasten kaupunki sekä lasten ja nuorten taidekeskus Annantalo. Näiden lisäksi keskusta-alueella on muitakin toimialan ylläpitämiä paikkoja, kuten ulkokuntosaleja, kumppanitoimijoina erityisesti taide- ja kulttuurilaitoksia ja lisäksi alueella toimii aktiivisesti kaupungin jalkautuva ja etsivä nuorisotyö.

Olennaista keskustan kehittämisessä aloitteessa esitetyn kohderyhmän näkökulmasta on huolellisesti osallistaa heitä suunnitteluun sekä aidosti kuulla heidän tarpeensa ja toiveensa. Lisäksi nuoret on tärkeää huomioida omana kohderyhmänään niin infrarakentamisen kuin tapahtumatuotannon osalta, samoin kuin eri-ikäiset lapset ja heidän tarpeensa.

Infrarakentamisen luo mahdollisuuksia, minkä lisäksi on tärkeää vahvistaa tapahtuma-, taide- ja kulttuurimyönteistä toimintakulttuuria. Annantalon ja sen etupiha-alueen hyödyntäminen nimenomaan lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta olisi tärkeää. Mahdollisten uusien ulkokuntosalien toteuttamista keskustaan on todellisen käyttäjätarpeen näkökulmasta syytä harkita. Keskustan, ja koko Helsingin, kävely-

ympäristön kehittäminen fyysistä aktiivisuutta ja leikkiä lisääväksi on suositeltavaa lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta.

Keskustaa kehitettäessä lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta on tärkeä pohtia ja selvittää juurisyitä, minkä takia keskustaan ei tällä hetkellä tulla, miten kohderyhmä kokee keskustan ja mitä he siltä odottavat. Lisäksi osana kohderyhmän osallistamista on tärkeä selvittää, mitä keskustalta toivotaan jatkossa ja mikä saisi heidät tulemaan keskustaan ja sen jälkeen ottaa heidät mukaan suunnittelun eri vaiheisiin, kuten esimerkiksi Rikhardinkadun kirjaston osalta on tehty. Selvittämällä tarkemmin syitä sekä osallistamalla kohderyhmiä voidaan paremmin löytää ratkaisuja keskustan elävöittämiseksi.

Käsittely

11.06.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus 1:

Nina Miettinen: Lisäys kappaleeseen 19 ennen viimeistä virkettä:

"Kulttuuritapahtumien saavutettavuutta voisikin parantaa kokeilemalla esimerkiksi teatterin, oopperan, baletin ja konserttien suoratoistoa isolta ruudulta kaupunkilaisille ulkoilmatapahtumana."

Kannattaja: Tuomas Tuomi-Nikula

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi Nina Miettisen vastaehdotuksen yksimielisesti.

Vastaehdotus 2:

Nina Miettinen: Korvataan kappaleen 14 pingistä käsittelevät 2 virkettä seuraavalla: "Pingiksen pelaamista voidaan helpottaa sijoittamalla pingispöytiä siten, että pingisvälineitä on mahdollista käydä lainaamassa läheisestä kirjastosta tai vastaavasta paikasta."

Kannattaja: Tuomas Tuomi-Nikula

Vastaehdotus 3:

Hilkka Ahde: Kappaleen 19 toiseksi viimeiseksi virkkeeksi lisätään:

Lisäksi olisi hyvä rakentaa matala, yksinkertainen lava kuntalaisten omaehtoista kulttuuria, muun muassa tanssi-, sirkus- ja musiikkiesityksiä varten.

Kannattaja: Mahad Ahmed

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi Hilkka Ahteen vastaehdotuksen yksimielisesti.

Vastaehdotus 4:

Heimo Laaksonen: Poistetaan kappaleesta 14 pingistä koskevat kaksi virkettä.

Kannattaja: Paavo Arhinmäki

Äänestettiin ensin Heimo Laaksosen vastaehdotuksesta 4 esittelijän ehdotusta vastaan ja tämän jälkeen erikseen Nina Miettisen vastaehdotuksesta 2.

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Heimo Laaksosen vastaehdotuksen 4 mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 3

Anna Karhumaa, Esa Korkia-aho, Nina Suomalainen

Ei-äännet: 10

Hilkka Ahde, Mahad Ahmed, Paavo Arhinmäki, Titta Hiltunen, Lukas Korpelainen, Heimo Laaksonen, Nina Miettinen, Kimmo Niemelä, Dani Niskanen, Tuomas Tuomi-Nikula

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Heimo Laaksosen vastaehdotuksen 4 äänin 3 - 10.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Nina Miettisen vastaehdotuksen 2 mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 5

Anna Karhumaa, Esa Korkia-aho, Heimo Laaksonen, Dani Niskanen, Nina Suomalainen

Ei-äännet: 8

Hilkka Ahde, Mahad Ahmed, Paavo Arhinmäki, Titta Hiltunen, Lukas Korpelainen, Nina Miettinen, Kimmo Niemelä, Tuomas Tuomi-Nikula

Tyhjä: 0

Poissa: 0

09.09.2024

Asia/8

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä Nina Miettisen vastaehdotuksen 2 mukaan muutetun ehdotuksen äänin 5 - 8.

28.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

vs. kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Kirsti Laine-Hendolin

Lisätiedot

Tanja Tuominen, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 50674
tanja.tuominen(a)hel.fi

9

V 25.9.2024, RKP:n ryhmäaloite ja valtuutettu Eveliina Heinäluoman aloite kaupungin pienteollisuusalueiden kartoittamisesta

HEL 2024-001767 T 00 00 03

HEL 2024-002438

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteet loppuun käsitellyiksi.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloitteet

RKP:n valtuustoryhmä on tehnyt 31.1.2024 seuraavan ryhmäaloitteen:

Valimo, Herttoniemi, Konala, Malmi/Tapanila, Vuosaari, Pitäjänmäki, Tattarisuo...Helsingissä on joitakin alueita jäljellä pienyrityksille ja pienteollisuudelle mutta sinänsä tärkeä asuinrakentaminen uhkaa nakertaa niitä reunoilta.

Suurkaupungissa tarvitaan myös sitä palvelua ja niitä työpaikkoja, joita pienemmät yritykset voivat tarjota. Sen vuoksi olisi tärkeää säilyttää alueita, jotka sopivat tähän tarkoitukseen. Ehdotamme, että kaupunki tekee/päivittää kartoituksen niistä alueista, jotka sopivat pienteollisuudelle ja pienyrityksille.

Valtuutettu Eveliina Heinäluoma ja 22 muuta valtuutettua ovat 14.2.2024 tehneet seuraavan aloitteen:

Helsinki kasvaa ja kehittyy vauhdilla. Asukasmäärän kasvu oli vuonna 2023 ennätyselliset 11 000 uutta helsinkiläistä. Asukasmäärän kasvuun vastaamiseksi kaupungin tulee rakentaa uusia asuntoja, jotta asumisen hinta ei karkaa täysin tavallisen ihmisen ulottumattomiin.

Samaan aikaan on syytä kiinnittää siihen huomiota, että Helsingin elinkeinoelämä kehittyy monipuolisesti ja erilaisia tarpeita palvellen. Siksi onkin hyvä, että jo yleiskaavaa laadittaessa lähdettiin liikkeelle siitä, että yleiskaavalla luodaan edellytykset monipuoliselle työpaikkatarjonnalle. Sekoittunut kaupunkirakenne luo mahdollisuuden työmatkojen lyhentymiselle. Monipuolinen elinkeinorakenne tarjoaa työpaikkoja eri koulutus- ja osaamistaisille ihmisille, eikä ole niin herkkä talouden suhdannevaihteluille kuin voimakkaasti palveluvoittoinen työpaikkarakenne.

Vuoden 2016 yleiskaavan valmistumisen jälkeen kaupunki on muuttunut paljon. Kasvu on kuitenkin jatkunut voimakkaana ja uusi rakentaminen haastaa yhä enemmän myös helsinkiläisille tärkeiden luontoarvojen säilyttämistä pääkaupungissa. Samalla paine osoittaa asuntorakentamista nykyisille jo rakennetuille toimitila- tai pienteollisuusalueille kasvavaa. Kun muutoksia päätetään tehdä, olisi hyvä säilyttää kokonaiskuva kaupungin kehityksestä hallussa. Siksi me valtuutetut esitämme, että kaupunki käynnistää pienteollisuusaluekartoituksen, jossa kartoitetaan nykyiset pienteollisuusalueet ja niiden elinkeinorakenne. Kartoituksen yhteydessä tehdään myös arviointi, mihin suuntaan pienteollisuusalueiden läheisyydessä olevien alueiden kehitys suuntautuu. Selvitys toteutetaan myös tiiviissä yhteydessä elinkeinoelämän ja alueiden yritysten kanssa ja arvioinnissa on otettava huomioon myös yritysten toiveet ja investointisuunnitelmat.

Lausuntopyyntö

Aloitteiden johdosta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan lausunnot 23.4.2024, jotka ovat saman sisältöisiä molempiin aloitteisiin. Kaupunginkanslian talous- ja suunnittelu- ja elinkeino-osastoille on lähetetty pyyntö yhteisvalmistelusta 19.2.2024.

Kaupunginhallitus toteaa lausuntoon ja saatuihin kommentteihin viitaten seuraavaa:

Helsingin toimitila-alueet poikkeavat toisistaan niin ominaisuuksiltaan kuin yritysprofiililtaan. Osalla toimitila-alueista on runsaasti esimerkiksi toimistorakentamista tai tilaa vaativaa kauppaa, osa taas on perinteisempiä pienyritysvaltaisia pienteollisuusalueita. Toimitila-alueiden kehittämisen mahdollisuuksiin vaikuttavat nykytila, sijainti kaupunkirakenteessa sekä niitä ympäröivien alueiden maankäytön ja liikennejärjestelmän muutokset.

Nämä alueet tarjoavat tarkoituksenmukaisen sijaintipaikan isoille tuotannollisille ja lukuisille pienemmille yrityksille. Toimitila-alueet ovat merkityksellisiä myös kaupungin toimivuuden ja huollon näkökulmasta ja niillä toimivat yritykset tuottavat palveluita niin toisille yrityksille kuin asukkaillekin.

Helsingin yleiskaavan toimitila-alueista on valmisteilla yleiskaavan toteuttamishjelmaan liittyvä selvitys, jossa kartoitetaan alueiden nykytilaa eri näkökulmista ja käydään läpi alueiden kehittymiseen ja mahdollisiin muutostarpeisiin vaikuttavia tekijöitä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Selvitys ja sen johtopäätökset käsitellään yleiskaavan toteuttamishjelman päätöksenteon yhteydessä. Ennen päätöksentekoa selvityksen sisältöä ja johtopäätöksiä käsitellään yhteistyössä yrityksiä edustavien järjestöjen kanssa.

Lisäksi jatketaan yhteistyössä kaupunginkanslian elinkeino-osaston kanssa ajantasaisen tiedon keräämistä ja ylläpitoa koskien eri toimitila-alueiden yritystoimintaa, eri toimialojen pitkän tähtäimen kehitysnäkymiä, yritysverkostoja ja alueiden työllistävää tai muuta taloudellisesta vaikuttavuutta.

Pääkaupunkiseudun toimitilarakenne ja toimitila-alueet

Kaupunkien kasvu ja kehitys on sidoksissa ensisijaisesti taloudelliseen kasvuun. Helsingin seudun kasvun yhtenä edellytyksenä on yritysten sijoittuminen ja synty seudulle sekä sitä kautta työpaikkojen lisääntyminen, taloudellinen kasvu ja muu hyvinvointi.

Helsingin seutu ja koko Uudenmaan alue muodostavat yhtenäisen työssäkäyntialueen, jolla työpaikkaintensiivisimmät toiminnot keskittyvät pääkaupunkiseudun keskusta-alueille. Toimitila- tai yritysalueille pääsääntöisesti sijoittuvat teollisuus, varastointi ja logistiikka edustavat aloja, joilla tavaroiden valmistaminen, varastoiminen ja kuljettaminen edellyttävät hyviä liikenneyhteyksiä sekä suurta tilatarvetta suhteessa työvoiman määrään ja varmuutta toimintaympäristön häiriöttömyydestä. Näiden alojen työpaikat ovat vuosikymmenien kuluessa vähentyneet tuntuvasti kantakaupungista ja hajautuneet seudun pääväylien vyöhykkeille. Lisäksi suuren mittakaavan teollisuuden ja logistiikan painopiste on 2000-luvun aikana siirtynyt edelleen Helsingin esikaupungeista, Espoosta ja Vantaalta ulommaksi Keski-Uudellemaalle sijainteihin, jotka tukevat yritysten toimintaedellytyksiä.

Helsingin elinkeinorakenne on perinteisesti ollut monipuolinen, mutta palvelualojen osuus työpaikoista on merkittävin. Helsingin elinkeinorakenne eroaa huomattavasti koko maan rakenteesta. Jalostussektorin suurimmilla toimialoilla – teollisuudessa ja rakentamisessa, henkilöstömäärä on noin 16 % kaikista työpaikoista. Jalostussektori tuottaa kuitenkin merkittävää liikevaihtoa Helsingissä.

Strategiset tavoitteet ja toimitila-alueiden nykytila

Helsingin elinkeinopoliittisissa tavoitteissa maankäytölle (ELMA, Khs 14.3.2022) kuvataan yritysalueiden merkitystä kaupungissa. Yritysalueet tarjoavat tarkoituksenmukaisen sijaintipaikan paitsi isoille tuotannollisille yrityksille myös lukuisille pienemmille yrityksille, jotka tuottavat mm. osana alihankintaketjuja tuotteita ja palveluita toisille yrityksille tai suoraan kuluttajille. Monet yritykset tuottavat palveluja asukkailla seudullisesti keskeisillä sijainneilla ja mahdollistavat näin osaltaan kaupungin toimivuuden eri tasoilla. Yritystoiminnan kannalta tulisi pyrkiä sellaiseen toimintojen alueelliseen keskittämiseen, josta olisi todellista hyötyä myös liiketoiminnan kannalta (mm. logistiikka-, mittakaava- ja kasvatushyödyt).

Helsingin toimitila-alueet poikkeavat toisistaan niin ominaisuuksiltaan kuin yritysprofiililtaan. Kantakaupungissa sijaitsevat toimitila-alueet ovat täysin erilaisia kuin esikaupunkialueiden toimitila-alueet. Lisäksi esikaupunkialueella olevat toimitila-alueet ovat keskenään erilaisia. Esimerkiksi tärkein kantakaupungin ulkopuolella sijaitseva työpaikka-keskittymä Pitäjänmäki poikkeaa toimialarakenteeltaan ja ominaisuuksiltaan täysin perinteisemmistä pienteollisuusalueista.

Yleiskaavan toimitila-alueiden kehittämien

Helsingin yleiskaavan 2016 myötä säilytettiin suurin osa silloisista toimitila-alueista edelleen toimitilakäytössä, mutta uusia varauksia ei osoitettu. Toimitila-alueille ei ole osoitettu mitoitusta, joten yleiskaava mahdollistaa alueiden yrityskäytön merkittävän tehostamisen ja lisärakentamisen. Lisäksi yleiskaava on mahdollistanut osalle toimitila-alueista, kuten Herttoniemessä ja Pitäjänmäellä, muuttumista sekoittuneempaan rakentamiseen. Muutos on toteutunut suurelta osin asumisena. Osa nykyisistä tällä hetkellä yrityskäytössä olevista alueista tulee muuttamaan voimassa olevan yleiskaavan tai osayleiskaavoituksen myötä asumispainotteiseen tai sekoittuneempaan rakentamiseen muun muassa Kyläsaarella, Viikinrannassa ja Tukutorin alueella. Yleiskaavassa nyt toimitila-alueiksi merkittyjen alueiden maankäytön muuttaminen muuhun, kuin toimitilakäyttöön edellyttää aina yleiskaavan muuttamista tai osayleiskaavaa.

Toimitila-alueet muuttuvat myös toimitilakäytössä. Tyypillistä on, että maankäytön tiivistyessä ja muutuessa toimitila-alueiden ympärillä se vaikuttaa alueen yritystoimintaan ja toimialoihin. Usein tuotanto ja logistiikka antavat tilaa huoltotoiminnoille, kaupalle ja erilaisille palveluille, kuten liikuntatoiminnoille. Olemassa olevien alueiden käytön tehostamista voidaan edistää muun muassa vuokrausperiaatteiden avulla. Näin on menetelty esimerkiksi Tattarisuon alueella, jossa toiminnan laatu ja tehokkuus vaikuttavat vuokrasopimuksen pituuteen.

Kaupunki selvitti vuonna 2018 mahdollisuuksia löytää uusia paikkoja teollisuustonttien kaavoittamiseksi niin uusille kuin muuttamaan joutuville yrityksille, jotka nyt sijaitsevat teollisuus- ja tuotantokäytöstä poistuvilla tonteilla. Uusien, isompien alueiden muodostamisen ei katsottu olevan mahdollista, mutta yksittäisiä kohteita voidaan edistää. Selvitystä ei sellaisenaan ole tarkoituksenmukaista päivittää. Osin selvityksen pohjalta ja poistuvaa toimitilavarantoa korvaamaan on edistetty esimerkiksi Latokartanonkaaren pienteollisuustoiminnalle sopivien tonttien kaavoitusta. Uutta potentiaalia tuotanto- ja teollisuusalan yrityksille on pitkällä aikavälillä isommassa mittakaavassa mahdollista löytää lähinnä Östersundomin alueelta.

Kaupunginkanslian elinkeino-osaston (21.8.2024) mukaan aloitteissa esitetty selvitys Helsingin yritys- / pienteollisuusalueiden kartoittamisesta ja niiden tulevaisuuden kehitysnäkymien hahmottamisesta on perusteltu. Tällainen työ on osin jo käynnissä yleiskaavan toteutusohjelmaan liittyvän selvityksen muodossa.

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto hyväksyi 14.3.2022 ”Elinkeinopoliittiset tavoitteet maankäytölle” (ELMA). Hyväksytyissä linjauksissa todetaan mm., että

- menestyvän yritystoiminnan ja monipuolisen elinkeinorakenteen turvaamiseksi kaupunki huolehtii omilla toimenpiteillään siitä, että Helsingissä on jatkossakin tarjolla markkinalähtöistä kysyntää ja yritysten tarpeita vastaavia sijoittumismahdollisuuksia – tiloja, tontteja ja alueita – nykyiselle ja uudelle yritykselle niin kantakaupungissa kuin lähioissa.

- osana tiedolla johtamista kaupunki seuraa aikaisempaa systemaattisemmin yritystoiminnan tulevaisuuden muutosskenaarioita ja niiden maankäytölle asettamia tarpeita ja haasteita sekä ottaa ajoissa huomioon esille nousevat muutostarpeet maankäytön suunnittelussa. ELMA-linjauksen mukaan ”kaupunki kehittää olemassa olevia yritysalueita esikaupunkialueilla monimuotoisesti elinkeinopolitiikan ja yritystoiminnan tarpeista lähtien, säilyttäen alueet pääosin nykyisessä laajuudessaan. Mikäli tämä ei ole kaupungin kokonaisedun kannalta perusteltua, kaupunki huolehtii siitä, että ao. yrityksille suunnattu viestintä on oikea-aikaista ja riittävää, ja pyrkii löytämään yritystoiminnalle sopivia alueita muualta monipuolisen elinkeinorakenteen turvaamiseksi.”

Esittelijä toteaa yhteenvetona, että vuonna 2018 tehtyä selvitystä uusien pienteollisuusalueiden kartoittamisesta ei pidetä tarkoituksenmukaisena päivittää, koska yksittäisten tonttien lisäksi uusia merkittäviä alueita voidaan osoittaa vain Östersundomin alueelta. Östersundomin osayleiskaava-alueen tulee käsittelyyn vielä tällä valtuustokaudella. Sen sijaan aloitteissa esitetyt näkökohdat ovat olennainen osa yleiskaavan 2016 laadittavana olevaa toteuttamisohjelmaa, jota laaditaan yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan, kaupunginkanslian ja sidosryhmien kesken. Nykyisistä työpaikka-alueista (yritysalueista) tehdään selvitys huomioon ottaen myös ELMA-linjaukset. Selvityksen pohjalta arvioidaan, millä periaatteilla eri alueita voidaan ja on tarkoituksenmukaista säilyttää ja kehittää.

Toimivalta

Hallintosäännön 30 luvun 12 §:n mukaan valtuustoryhmä voi tehdä ryhmäaloitteen. Ryhmäaloitteeseen vastaa kaupunginhallitus. Vastaus käsitellään kaupunginvaltuustossa kahdeksan kuukauden kuluessa

09.09.2024

Asia/9

aloitteen jättämisestä. Muutoin ryhmäaloitteeseen sovelletaan, mitä tämän luvun 11 §:ssä on määrätty valtuutetun aloitteesta.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan vähintään 25 valtuutetun allekirjoittamat aloitteet käsitellään valtuustossa. Heinäluoman aloitteen on allekirjoittanut 22 muuta valtuutettua. Myös alle 25 valtuutetun aloitteeseen vastauksen antaa kaupunginhallitus. RKP:n ryhmäaloite ja Heinäluoma ym. aloite on tarkoituksenmukaista käsitellä valtuustossa yhdessä, jotta voidaan varmistaa hyvä tiedonkulku ja johtopäätösten yhdenmukaisuus.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Gruppmotion 31.01.2024 Månsson Björn Kartläggning av stadens småindustriområden
- 2 Valtuustoaloite 14.02.2024 Heinäluoma Eveliina Kaupungin käynnistettävä pienteollisuusaluekartoitus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 23.04.2024 § 248

HEL 2024-001767 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan pienteollisuuskäyttöön sopivien alueiden kartoituksen käynnistämistä.

Helsingin toimitila-alueet poikkeavat toisistaan niin ominaisuuksiltaan kuin yritysprofiililtaan. Osalla toimitila-alueista on runsaasti esimerkiksi toimistorakentamista tai tilaa vaativaa kauppaa, osa taas on perinteisempiä pienyritysvaltaisia pienteollisuusalueita. Toimitila-alueiden kehittämisen mahdollisuuksiin vaikuttavat nykytila, sijainti kaupunkiraken-

teessa sekä niitä ympäröivien alueiden maankäytön ja liikennejärjestelmän muutokset.

Nämä alueet tarjoavat tarkoituksenmukaisen sijaintipaikan isoille tuotannollisille ja lukuisille pienemmille yrityksille. Toimitila-alueet ovat merkityksellisiä myös kaupungin toimivuuden ja huollon näkökulmasta ja niillä toimivat yritykset tuottavat palveluita niin toisille yrityksille kuin asukkaillekin.

Helsingin yleiskaavan toimitila-alueista on valmisteilla yleiskaavan toteuttamishjelmaan liittyvä selvitys, jossa kartoitetaan alueiden nykytilaa eri näkökulmista ja käydään läpi alueiden kehittämiseen ja mahdollisiin muutostarpeisiin vaikuttavia tekijöitä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Selvitys ja sen johtopäätökset käsitellään yleiskaavan toteuttamishjelman päätöksenteon yhteydessä. Ennen päätöksentekoa selvityksen sisältöä ja johtopäätöksiä käsitellään yhteistyössä yrityksiä edustavien järjestöjen kanssa.

Lisäksi jatketaan yhteistyössä kaupunginkanslian elinkeino-osaston kanssa ajantasaisen tiedon keräämistä ja ylläpitoa koskien eri toimitila-alueiden yritystoimintaa, eri toimialojen pitkän tähtäimen kehitysnäkymiä, yritysverkostoja ja alueiden työllistävää tai muuta taloudellisesta vaikuttavuutta.

Pääkaupunkiseudun toimialarakenne ja toimitila-alueet

Kaupunkien kasvu ja kehitys on sidoksissa ensisijaisesti taloudelliseen kasvuun. Helsingin seudun kasvun yhtenä edellytyksenä on yritysten sijoittuminen ja synty seudulle sekä sitä kautta työpaikkojen lisääntyminen, taloudellinen kasvu ja muu hyvinvointi.

Helsingin seutu ja koko Uudenmaan alue muodostavat yhtenäisen työssäkäyntialueen, jolla työpaikkaintensiivisimmät toiminnot keskittyvät pääkaupunkiseudun keskusta-alueille. Toimitila- tai yritysalueille pääsääntöisesti sijoittuvat teollisuus, varastointi ja logistiikka edustavat aloja, joilla tavaroiden valmistaminen, varastoiminen ja kuljettaminen edellyttävät hyviä liikenneyhteyksiä sekä suurta tilatarvetta suhteessa työvoiman määrään ja varmuutta toimintaympäristön häiriöttömyydestä. Näiden alojen työpaikat ovat vuosikymmenien kuluessa vähentyneet tuntuvasti kantakaupungista ja hajautuneet seudun pääväylien vyöhykkeille. Lisäksi suuren mittakaavan teollisuuden ja logistiikan painopiste on 2000-luvun aikana siirtynyt edelleen Helsingin esikaupungeista, Espoosta ja Vantaalta ulommaksi Keski-Uudellemaalle sijainteihin, jotka tulevat yritysten toimintaedellytyksiä.

Helsingin elinkeinorakenne on perinteisesti ollut monipuolinen, mutta palvelualojen osuus työpaikoista on merkittävin. Helsingin elinkeinora-

kenne eroaa huomattavasti koko maan rakenteesta. Jalostussektorin suurimmilla toimialoilla – teollisuudessa ja rakentamisessa, henkilöstömäärä on noin 16 % kaikista työpaikoista, Jalostussektori tuottaa kuitenkin merkittävää liikevaihtoa Helsingissä.

Strategiset tavoitteet ja toimitila-alueiden nykytila

Helsingin elinkeinopoliittisissa tavoitteissa maankäytölle (ELMA) kuvataan yritysalueiden merkitystä kaupungissa. Yritysalueet tarjoavat taroituksenmukaisen sijaintipaikan paitsi isoille tuotannollisille yrityksille myös lukuisille pienemmille yrityksille, jotka tuottavat mm. osana ali-hankintaketjuja tuotteita ja palveluita toisille yrityksille tai suoraan kuluttajille. Monet yritykset tuottavat palveluja asukkaille seudullisesti keskeisillä sijainneilla ja mahdollistavat näin osaltaan kaupungin toimivuuden eri tasoilla. Yritystoiminnan kannalta tulisi pyrkiä sellaiseen toimintojen alueelliseen keskittämiseen, josta olisi todellista hyötyä myös liiketoiminnan kannalta (mm. logistiikka-, mittakaava- ja kasautumishyödyt).

Helsingin toimitila-alueet poikkeavat toisistaan niin ominaisuuksiltaan kuin yritysprofiililtaan. Kantakaupungissa sijaitsevat toimitila-alueet ovat täysin erilaisia kuin esikaupunkialueiden toimitila-alueet. Lisäksi esikaupunkialueella olevat toimitila-alueet ovat keskenään erilaisia. Esimerkiksi tärkein kantakaupungin ulkopuolella sijaitseva työpaikka-keskittymä Pitäjänmäki poikkeaa toimialarakenteeltaan ja ominaisuuksiltaan täysin perinteisemmistä pienteollisuusalueista.

Yleiskaavan toimitila-alueiden kehittäminen

Helsingin yleiskaavan 2016 myötä säilytettiin suurin osa silloisista toimitila-alueista edelleen toimitilakäytössä, mutta uusia varauksia ei osoitettu. Toimitila-alueille ei ole osoitettu mitoitusta, joten yleiskaava mahdollistaa alueiden yrityskäytön merkittävän tehostamisen ja lisärakentamisen. Lisäksi yleiskaava on mahdollistanut osalle toimitila-alueista, kuten Herttoniemessä ja Pitäjänmäellä, muuttumista sekoittuneempaan rakentamiseen. Muutos on toteutunut suurelta osin asumisena. Osa nykyisistä tällä hetkellä yrityskäytössä olevista alueista tulee muuttamaan voimassa olevan yleiskaavan tai osayleiskaavoituksen myötä asumispainotteiseen tai sekoittuneempaan rakentamiseen muun muassa Kyläsaarella, Viikinrannassa ja Tukutorin alueella. Yleiskaavassa nyt toimitila-alueiksi merkittyjen alueiden maankäytön muuttaminen muuhun, kuin toimitilakäyttöön edellyttää aina yleiskaavan muuttamista tai osayleiskaavaa.

Toimitila-alueet muuttuvat myös toimitilakäytössä. Tyypillistä on, että maankäytön tiivistyessä ja muuttuessa toimitila-alueiden ympärillä, vaikuttaa se alueen yritystoimintaan ja toimialoihin. Usein tuotanto ja

logistiikka antavat tilaa huoltotoiminnoille, kaupalle ja erilaisille palveluille, kuten liikuntatoiminnoille. Olemassa olevien alueiden käytön tehostamista voidaan edistää muun muassa vuokrausperiaatteiden avulla. Näin on menetelty esimerkiksi Tattarisuon alueelle, jossa toiminnan laatu ja tehokkuus vaikuttavat vuokrasopimuksen pituuteen.

Kaupunki selvitti vuonna 2018 mahdollisuuksia löytää uusia paikkoja teollisuustonttien kaavoittamiseksi niin uusille kuin muuttamaan joutuville yrityksille, jotka nyt sijaitsevat teollisuus- ja tuotantokäytöstä poistuvilla tonteilla. Uusien, isompien alueiden muodostamisen ei katsottu olevan mahdollista, mutta yksittäisiä kohteita voidaan edistää. Selvitystä ei sellaisenaan ole tarkoituksenmukaista päivittää. Osin selvityksen pohjalta ja poistuvaa toimitilavarantoa korvaamaan on edistetty esimerkiksi Latokartanonkaaren pienteollisuustoiminnalle sopivien tonttien kaavoitusta. Uutta potentiaalia tuotanto- ja teollisuusalan yrityksille on pitkällä aikavälillä isommassa mittakaavassa mahdollista löytää lähinnä Östersundomin alueelta.

16.04.2024 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Pasi Rajala, yleiskaavapäällikkö, puhelin: 09 310 20417
pasi.rajala(a)hel.fi
Elina Luukkonen, erityisasiantuntija: 09 310 37073
elina.luukkonen(a)hel.fi

09.09.2024

Asia/10

10

V 25.9.2024, Valtuutettu Oula Silvennoisen aloite paremmasta virkakielestä ja kuntademokratiasta

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2024-003158 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuutettu Oula Silvennoinen sekä 25 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunki ryhtyy määrätietoisiin ja pitkäjänteisiin toimiin Kansallisten standardisointijärjestöjen liiton ISO:n kesällä 2023 hyväksymän selkeän kielen standardin periaatteiden omaksumiseksi sekä päätöksenteon pohjana toimivassa että kaupunkilaisille suunnatussa virkakielessä. Selkeän kielen standardin periaatteiden omaksumisen keinoksi aloitteessa ehdotetaan kielenhuoltajan viran perustamista kaupunginkansliaan.

Aloitteessa huomautetaan, että vaikeaselkoinen ja kankea virkakieli on suora este tasa-arvon toteutumiselle ja demokratian toiminnalle. Lisäksi aloitetta perustellaan sillä, että Helsingin päätöksenteko ja kaupungin viestintä asukkailleen perustuu ehdottomalta valtaosaltaan suomen ja ruotsinkieliselle kirjoitetulle kielelle. Näin ollen ymmärrettävä ja selkeä virkakieli on tärkeä edellytys kaupunkilaisten taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumiselle.

Kaupungin viestinnän lähtökohtia

Kaupungin viestintää ohjataan kuntalaissa, julkisuuslaissa, perustuslaissa, kielilaissa, kaupungin hallintosäännössä sekä viestinnän linjauksissa ja ohjeissa. Laeissa ja ohjeissa, joilla viestintää ohjataan, korostetaan, että kaupungin viestinnässä käytetään selkeää, asiallista ja ymmärrettävää kieltä sekä otetaan huomioon eri asukasryhmien tarpeet.

Kuntalain 29 §:n mukaan kunnan on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille kunnan palveluista, taloudesta, valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä sekä päätöksistä ja niiden vaikutuksista. Viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.

Kielilain mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Kaupunki viestii toiminnastaan ja päätöksistään pääsääntöisesti kotimaisilla kielillä. Kaupunki tekee asukasviestintää myös muilla kielillä.

Kaupungin viestinnän ohjeet (Pri 19.06.2019) luovat lähtökohdan kaikelle kaupungin viestinnälle. Helsingin kaupungin viestinnän ohjeiden lähtökohtana ovat perustuslaki, kuntalaki sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (julkisuuslaki), erityisesti niiden sananvapautta, viestintää, vuorovaikutusta ja asiakirjojen julkisuutta koskevat säädökset.

Kaupungin viestinnän ohjeiden mukaan viestinnän tulee olla avointa, ajantasaista ja luotettavaa. Tavoitteena on, että kaupunkilaisilla, yhteisöllä ja yrityksillä on hyvissä ajoin tietoa kaupungin suunnitelmista, toiminnasta ja palveluista sekä mahdollisuus osallistua kaupungin kehittämiseen ja päätöksentekoon.

Selkeä yleiskieli käsitteenä

Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) mukaan virkakieli on kieltä, jota viranomaiset käyttävät työssään. Kuten viranomaisten tehtävät, virkakielikin on moninaista ja sitä käytetään monenlaisissa viestinnän kanavissa. Virkakieltä ovat esimerkiksi säädösten ja EU:n kieli, suunnitelmien, tiedotteiden, lomakkeiden, verkkosivujen ja suullisten asiointien kieli. Kotus kertoo, että virkakieli on yleiskieltä tiukemmin säänneltyä. Yleiskielen normien lisäksi sitä ohjaavat useat lait sekä arvot ja periaatteet, jotka ohjaavat muutenkin viranomaisten toimintaa. Tunnetuin virkakielistä sääntelevistä laeista on hallintolaki, jonka 9. pykälä velvoittaa viranomaiset käyttämään asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Tänä vuonna julkaistu suomenkielinen ISO-standardi on käännös kansainvälisestä selkeän kielen ISO-standardista. Siihen on muokattu joitakin esimerkkejä suomen kieleen paremmin soveltuviksi, mutta muuten se on suora käännös kansainvälisestä versiosta. Kansainvälinen standardi on kansainvälisten selkeän kielen järjestöjen laatima, ja se on tehty eri kielisiin ja eri tekstilajeihin soveltuvaksi. Se koskee nimenomaan selkeää yleiskieltä (plain language), ei selkokieltä (easy language).

Standardi laadittiin, jotta kansainvälisellä yhteistyöllä eri alojen kielenkäytön kehittämiseksi olisi yhteinen pohja ja perusta. Tavoitteena oli myös standardin avulla tehdä tekstien kehittämistyötä tunnetuksi ja tarjota siihen työkalu, joka on laajan kieliasiantuntijajoukon laatima ja hyväksymä.

Selkeän kielen ISO-standardi on suositus, eikä velvoittava, kuten monet ISO-standardit ovat. Standardin sisältämät periaatteet, suositukset ja ohjeet ovat sellaisia, jotka jo muutenkin linjaavat Suomessa tehtävää

viranomaisten viestinnän kehittämistyötä. Standardi ei siis sinänsä suoraan muuta mitään työn sisältöjä tai linjauksia, vaan toimii pikemminkin taustatukena. Standardi on suunnattu kaikkien tahojen viestintään sekä tekstien tekoon, ei vain viranomaisten teksteihin.

Hyvän virkakielen ja valmistelutyön kehittäminen kaupungilla

Päätösvalmistelijat kiinnittävät huomiota virkakielen ja tekstien selkeyteen. Päätösteksteihin liittyy paljon juridisia termejä ja monimutkaisiakin asioita, joiden ymmärrettävyys tulee varmistaa. Päätöstekstien valmistelijoille on laadittu valmistelutekstien kirjoittamisen opas, joka ohjaa kirjoittamaan hyvää ja selkeää valmistelutekstiä ja kiinnittämään huomiota sekä muotoseikkoihin että sisällölliseen laatuun. Oppaan tavoitteena on yhtenäistää kaupungin päätösvalmistelua tarjoten kaikille kaupungin valmisteluteksteille yhteiset raamit. Oppaassa ohjataan kirjoittamaan valmisteluteksti asialliseen ja selkeään muotoon, käyttäen objektiivista, asiallista, ymmärrettävää ja selkeää virkakieltä. Tämä tarkoittaa, että kohderyhmän tulee vaivatta ymmärtää päätöksen ja sen perustelun sisältö. Asiat tulee ilmaista täsmällisesti kapulakieltä välttäen, ja kirjoitustyyli on pidettävä yksinkertaisena. Tekstissä käytetään virallisia sekä juridisia ilmaisuja, ja virallinen tyyli on säilytettävä läpi asiakirjan.

Päätökset kirjoitetaan suomen tai ruotsin kielellä. Päätösasiakirjojen kieliversioissa noudatetaan kielilakia, jonka mukaan valtuuston kokouskutsu ja pöytäkirja käännetään ruotsiksi. Kaupunginhallituksen ja lautakuntien asiakirjoja ei käännetä, mutta lautakuntien ruotsinkielisten jaostojen asiakirjat kirjoitetaan ruotsiksi. Viranhaltijapäätöksistä julkaistaan ruotsiksi esimerkiksi kasvatuksen ja koulutuksen ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtajan päätökset.

Kaikkiin kaupunginkanslian kielenkääntäjien tekemiin ruotsinnoksiin sisältyy kieliasun tarkistus. Kielenhuolto on osa käännösprosessin laadunvarmistusta ja kaupungin kääntäjät ottavat tarvittaessa yhteyttä tekstin valmistelijaan tai kirjoittajaan mahdollisten epäselvien tai monitulkintaisten ilmaisujen tarkentamiseksi.

Hyvän virkakielen ja esitystekstien valmistelun koulutusta on järjestetty aika ajoin. Koulutuksissa on käyty läpi valmisteluprosessien lisäksi hyvää virkakieltä ja päätöstekstien selkeyteen on kiinnitetty huomiota. Hyvän virkakielen ja ymmärrettävien esitys- ja valmistelutekstien edistämiseksi kaupunki järjestää jatkossakin koulutusta. Kaupungilla on mahdollisuus järjestää koulutuksia joko itse tai esimerkiksi hyödyntämällä Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) räätälöityjä koulutuksia valmistelijoille ja päätösviestijöille.

Tämän lisäksi kaupunki ohjaa valmistelijoita ja päätösviestijöitä itsenäiseen opiskeluun Kotuksen ja Kielitoimiston materiaalien avulla sekä erilaisten muiden oppaiden omaehtoiseen tutustumiseen. Oppaita täydentävät myös Kotimaisten kielten keskuksen selkeän kielen standardi sekä kaupungin eri toimialojen omat päätösvalmisteluoppaat.

Helsingin kaupunki panostaa laadukkaaseen ja selkeään viestintään sekä hyvään virkakielen käyttöön. Muun muassa kaupungin verkkosivujen uudistuksessa määritellyt visio ja palvelulupaukset edistävät asiakas- ja asiointikokemusta sekä Hel.fi:tä helsinkiläisten tärkeänä mediana. Luottamuselinten kokouksissa toimivat päätösviestinnän asiantuntijat ovat paneutuneet erityisesti päätösasioiden viestintään, varmistaen ymmärrettävän ja tiivistetyn päätöstiedon kokousten jälkeen. Päätösviestinnässä panostetaan yleistajuisten päätösuutisten ja -tiedotteiden kirjoittamiseen.

Kielenhuoltajien käyttö eri viranomaisissa

Kaupunginkanslian tekemän selvityksen perusteella voidaan todeta, että kielenhuoltajan nimikkeellä työskenteleviä kielenhuollon ammattilaisia (suomen kieli) ei ole käytössä kunnissa ja kaupungeissa. Myöskään Kuntaliitossa ei ole kielentarkistajaa (suomen kieli). Kuntaliitossa ja kaksikielisissä kunnissa on ruotsin kääntäjien tiimi ja tiimin kääntämiin teksteihin sisältyy kieliasun tarkistus.

Valtionhallinnossa kielenhuollon ammattilaisia on ainakin valtioneuvoston kansliassa sekä eduskunnassa, joissa lakien, säädösten sekä muuhun oikeudellisen kirjoittamisen laatuun täytyy kiinnittää erityistä huomiota. Valtionhallinnossa työskentelee myös ruotsin kääntäjiä ja heidän sekä freelance-kääntäjien tekemiin käännöksiin tehdään kielen-tarkistus satunnaisina pistokokeina.

Tämänhetkisen arvion mukaan Helsingin kaupungilla ei ole tarvetta tai suunnitelmaa suomen kielen kielenhuoltajan tehtävän perustamiseksi. Kaupungilla kielenhuoltoa tekee osana työtehtäviään sekä viestinnän ja journalismin että eri kielten, kielitieteen ja käännöstieteiden ammattilaisia. Lisäksi viestinnän ja kääntämisen käytäntöihin kuuluu tekstien tarkistuttaminen työyhteisössä ennen julkaisua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Pi Krogell-Magni, viestintäpäällikkö, puhelin: 09 310 73511
pi.krogell-magni(a)hel.fi

Liitteet

09.09.2024

Asia/10

1 Valtuustoaloite 28.02.2024 Silvennoinen Oula Parempaa virkakieltä -
parempaa kuntademokratiaa

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 505

HEL 2024-003158 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Shawn
Huffin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Pi Krogell-Magni, viestintäpäällikkö, puhelin: 09 310 73511
pi.krogell-magni(a)hel.fi

11

V 25.9.2024, Valtuutettu Katri Penttisen aloite kaavoituksen suunnitteluperiaatteista päättämisestä kaupunginvaltuustossa

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2023-014563 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Katri Penttinen ja 25 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan seuraavaa: Hallintosäntöä on tulisi täsmentää toimivallan osalta siten, että merkittäviä kaavoituksen suunnitteluperiaatteita koskevat päätökset tehdään kaupunginvaltuustossa. Aloitetta perustellaan sillä, että hallintosäännön 16 luvun 1 §:n mukaan kaupunkiympäristölautakunta päättää yleis- ja asemakaavoituksen, liikenne- ja katusuunnittelun sekä muun maankäytön ohjaamisesta. Pykälän 2 momentissa lautakunnalle on annettu rajattua toimivaltaa muihin kuin vaikutukseltaan merkittäviin asemakaavan muutoksiin. Kaupunkiympäristölautakunta päättää usein osana asemakaavojen valmistelua suunnitteluperiaatteista. Näillä lautakunnan päätöksillä rajataan suunnitteluvaihtoehtoja pois jatkovalmistelusta ja näin ollen sitoudutaan tiettyihin kaavoitusperiaatteisiin ja -tavoitteisiin. Merkittävillä suunnitteluperiaatepäätöksillä käytännössä sitoudutaan myös huomattavaan kaupungin resurssien käyttöön. Päätösvalta resurssien käytöstä kuuluu kaupunginvaltuustolle. Toimivaltaa on tarve täsmentää hallintosäännön epätarkkuuden takia ja erityisesti siitä syystä, että suunnitteluperiaatepäätösten on katsottu olevan valmistelua, mistä ei kuntalain 136 §:n ei voi valittaa. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan asemakaavoista päättää valtuusto.

Aloitteesta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan lausunto.

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta totesi, että sen tulee voida päättää alueiden suunnitteluperiaatteista osana yleis- ja asemakaavoituksen sekä liikenne- ja katusuunnittelun valmistelua eikä hallintosäntöä tältä osin tarvitse muuttaa. Kaupunkiympäristölautakunta on toimialalauta-

kunta, joka huolehtii kaupunkiympäristön toimialan mukaisista tehtävistä, joihin kuuluu mm. kaupunkiympäristön suunnittelusta huolehtiminen.

Keskeisten maankäytön prosessien pitkittämisen sijaan tulisi tarkastella mahdollisuuksia niiden sujuvoittamiseksi niin valmistelun kuin päätöksenteonkin osalta. Valtuustoaloitteen mukainen muutos pidentäisi merkittävästi suunnitteluprosessien kestoa ja lisäisi tarpeettomasti tarvittavan valmistelutyön määrää.

Hallintosäännön 16 luvun 1 §:n 2 momentin kohdan 1 mukaan kaupunkiympäristölautakunta päättää yleis- ja asemakaavoituksen, liikenne- ja katusuunnittelun sekä muun maankäytön ohjaamisesta. Hallintosäännön 16 luvun 1 §:n 1 momentin kohtien 2 ja 3 mukaan kaupunkiympäristölautakunta hyväksyy myös tietyt kriteerit täyttävät muut kuin vaikutukseltaan merkittävät asemakaavat ja niiden muutokset. Toimivallan siirtäminen valtuustolta lautakunnalle tietyt kriteerit täyttävissä asemakaavoissa ja asemakaavamuutoksissa on ollut tarkoituksenmukaista kaavaprosessin keventämiseksi ja sujuvoittamiseksi. Vaikutuksiltaan merkittävät yleiskaavat, asemakaavat ja niiden muutokset hyväksytään kuitenkin aina valtuustossa.

Helsingin kaupungin hallintosäännön 16 luvun 1 §:n 2 momentin kohdan 1 perusteella lautakunnalle kuuluvan maankäytön ohjauksen yleistoimivallan mukaisesti kaupunkiympäristölautakunnassa käsitellään monenlaisia suunnittelua ohjaavia asiakirjoja kuten suunnitteluperiaatteita, kaavarunkoja, visioita ja kehittämisperiaatteita. Nämä ns. välimuodon suunnitelmat, jotka sijoittuvat yleiskaavatason ja asemakaavatason väliin, eivät ole juridisesti sitovia maankäytön suunnitelmia. Niillä tulkitaan ja tarkennetaan valtuuston hyväksymän yleiskaavan määräyksiä ja tavoitteita ja tätä kautta tulevan asemakaavoituksen reunaehjoja asukasvuorovaikutuksen, viranomaisyhteistyön ja lautakunnan poliittisen ohjauksen avulla. Kaupunkiympäristölautakunnan rooli on toteuttaa valtuuston hyväksymää yleiskaavaa.

Kuntalain 136 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuten suunnitteluperiaatteita, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta. Sillä, kuka tai mikä päättävä taho on, ei ole merkitystä sen suhteen voiko päätöksestä valittaa vai ei, vaan merkittävää on itse päätöksen sisältö tai vaikutukset.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ei sääntele suunnitteluperiaatteita tai niitä koskevaa menettelyä, eikä näin ollen edellytä kunnilta tällaisten välimuodon suunnitelmien tekoa. Aiemmin suunnitteluperiaatteita laadittiin Helsingissä valmistelun osana kokonaisuuden hahmottamiseksi, eikä tätä vaihetta viety lainkaan päätöksentekoon. Suunnitteluperiaatteet on kuitenkin todettu toimivaksi tavaksi ohjata laajempien alueiden mahdol-

lista vaiheittain etenevää asemakaavoitusta valtuuston hyväksymän yleiskaavan määrittämissä puitteissa. Lisäksi niillä on merkitystä kaavoituksen sidosryhmien vuorovaikutuksessa ja yhteisymmärryksen rakentamisessa hankalien suunnittelukysymysten ratkaisemisessa. Käytännössä suunnitteluperiaatteiden vuorovaikutusprosessi Helsingissä toteutetaan nykyisin samaan tapaan kuin kaavojen vuorovaikutus.

Merkittävät maankäyttöä muuttavat hankkeet edellyttävät monipolvisia suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseja, joiden läpivienti vie usein yli kymmenenkin vuotta. Toimivaltaisen toimielimen muuttaminen valtuustoaloitteessa esitetyllä tavalla pidentäisi entisestään prosessien läpimenoaikaa. Kaavoitus on vuorovaikutteinen prosessi, jota koskee osallisten lakiin perustuvat vuorovaikutus- ja valitusmahdollisuudet. Osalliset voivat antaa mielipiteen kaavasta jo heti valmistelun alussa ja lisäksi jättää muistutuksen kaavaehdotuksesta. Lisäksi kaavan hyväksymispäätöksestä voi tehdä kunnallisvalituksen hallinto-oikeuteen ja edelleen hakea valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Hankkeiden toteuttamiseen liittyy usein myös muita suunnittelun ja täytäntöönpanon tasoja, joihin osalliset voivat vaikuttaa tai valittaa päätöksestä, kuten katu- ja puistosuunnitelmat sekä rajatummin rakennusluvut.

Kaupunginhallitus tai pormestari voi ottaa kaupunginhallituksen käsiteltäväksi myös suunnitteluperiaatteita koskevat päätökset. Näin ei ole kuitenkaan koskaan toimittu. Erittäin toimivaksi sen sijaan on osoittautunut kaupunkiympäristölautakunnan käsittelyihin liittynyt joustava käytäntö, jossa kaupunkiympäristötoimialan valmistelijat ovat tarvittaessa käyneet valtuustoryhmissä esittelemässä asiaa.

Helsingin kaupunkistrategian 2021-2025 mukaan velvollisuutemme kaupunkilaisia kohtaan on hakea toimintaamme taloudellista tehokkuutta niin, että saamme kaupunkilaisten verovarolla enemmän hyötyä kaupunkilaisille. Myös toimintatapamme tarvitsevat kehittämistä ja uudistamista.

Kaupunkistrategian kohdassa vastuullinen talous kestävän kasvun perustana todetaan lisäksi, että käynnistetään sellaisten konkreettisten uudistusten suunnittelu ja toimeenpano, jotka tuovat lisää tehokkuutta, tuottavuutta, taloudellista liikkumavaraa ja voimavaroja kaupungin toimintaan. Haemme kaupungin menoihin liikkumavaraa pyrkimällä entistä kunnianhimoisemmin tehokkuuteen ja parempaan panos-tuotos -suhteeseen kaupungin kaikessa omassa toiminnassa ja palvelutuotannossa. Tämä edellyttää hyvää johtamista samoin kuin kaupunkiorganisaation kehittymistä. Hallinnollisten rakenteiden tulee edistää, ei rajoittaa kaupungin tavoitteiden saavuttamista.

Strategian tavoitteiden mukaisesti maankäytön prosessien monimutkaistamisen sijasta tulisi tarkastella mahdollisuuksia prosessien sujuvoittamiseksi niin valmistelun kuin päätöksenteon osalta läpinäkyvyys ja valitusoikeudet huomioiden. Yhtenä tarkasteltavana lähtökohtana tulisi olla eri prosessien osien samanaikainen tai limittäinen edistäminen valmistelussa sekä päätöksenteossa ja valitusprosessien mahdollistaminen samanaikaisesti, jolloin nykyisin pitkälti lineaarisesti etenevä suunnitteluprosessi lyhenisi.

Helsingin tulisi myös pyrkiä vaikuttamaan alueidenkäyttölain valmisteluun siten, että tuleva laki mahdollistaisi kunnille sujuvat ja tarkoitukseenmukaiset maankäytön suunnitteluprosessit ja toisi liikkumavaraa siihen, mitkä suunnitteluinstrumentit tai käytännöt soveltuvat kulloiseenkin tilanteeseen. Merkittävät maankäytön ratkaisut voivat lisätä tehokkuutta, tuottavuutta, taloudellista liikkumavaraa ja voimavaroja kaupungin toimintaan ja kaupungin kehitys tulee turvata tältä osin myös tulevaisuudessa.

Suunnitteluperiaatteilla ei ole oikeudellista sitovuutta eikä niillä näin ollen ole asemakaavaa ohjaavaa oikeusvaikutusta samaan tapaan kuin yleiskaavoilla. Laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhtyessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi ohjeena on kaikissa tapauksissa valtuuston hyväksymä yleiskaava, vaikka alueelle olisi hyväksytty lisäksi suunnitteluperiaatteet. Suunnitteluperiaatteiden hyväksymisen jälkeen laaditaan ja hyväksytään myös rakentamista ohjaava asemakaava. Suunnitteluperiaatteiden hyväksymispäätöksessä on siis kyse aiempaa tarkentavasta suunnitelmasta, joka toteuttaa valtuuston hyväksymää yleiskaavaa ja jota on tarkoitus noudattaa tulevia päätöksiä valmisteltaessa. Välittömiä oikeusvaikutuksia hyväksytyillä periaatteilla ei ole. Näin ollen periaatteiden hyväksymispäätös lähtökohtaisesti koskee vain valmistelua ja sitä koskee kuntalain 136 §:n mukainen valituskielto.

Esitys on lautakunnan lausunnon mukainen.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan kaupunginvaltuustossa käsitellään vastaus aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua. Kaupunginhallituksen on esitettävä antamansa vastaus käsiteltäväksi kaupunginvaltuustossa viimeistään kahdeksan kuukauden kuluessa aloitteen jättämisestä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

09.09.2024

Asia/11

Liitteet

1 Valtuustoaloite 15.11.2023 Penttinen Katri Täsmennys hallintosääntöön

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 507

HEL 2023-014563 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Palautusehdotus:

Daniel Sazonov: "Palautetaan valmisteluun. Kaupunginhallitus katsoo, että aloitevastauksessa viitatuilla välimuodon suunnitelmilla on niin keskeinen vaikutus kaupungin eri toimialojen toimintaan ja kaupunkiyhteisten tavoitteiden toteutumiseen, että ne tulisi päättää vähintään kaupunginhallituksen tasolla."

Daniel Sazonovin palautusehdotusta ei käsitelty asian käsittelyn keskeyttämisen vuoksi.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti Paavo Arhinmäen ehdotuksesta Elisa Gebhardin kannattamana panna asian pöydälle.

26.08.2024 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 16.04.2024 § 228

HEL 2023-014563 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että hallintosäätöä täsmennettäisiin toimivallan osalta siten, että merkittäviä kaavoituksen suunnitteluperiaatteita koskevat päätökset tehtäisiin kaupunginvaltuustossa.

Kaupunkiympäristölautakunta totesi, että sen tulee voida päättää alueiden suunnitteluperiaatteista osana yleis- ja asemakaavoituksen sekä liikenne- ja katusuunnittelun valmistelua eikä hallintosäätöä tältä osin tarvitse muuttaa. Kaupunkiympäristölautakunta on toimialalautakunta, joka huolehtii kaupunkiympäristön toimialan mukaisista tehtävistä, joihin kuuluu mm. kaupunkiympäristön suunnittelusta huolehtiminen.

Keskeisten maankäytön prosessien pitkittämisen sijaan tulisi tarkastella mahdollisuuksia niiden sujuvoittamiseksi niin valmistelun kuin päätöksenteonkin osalta. Valtuustoaloitteen mukainen muutos pidentäisi merkittävästi suunnitteluprosessien kestoa ja lisäisi tarpeettomasti tarvittavan valmistelutyön määrää.

Helsingin kaupungin hallintosäännön 16 luvun 1 §:n 2 momentin kohdan 1 mukaan kaupunkiympäristölautakunta päättää yleis- ja asemakaavoituksen, liikenne- ja katusuunnittelun sekä muun maankäytön ohjaamisesta. Hallintosäännön 16 luvun 1 §:n 1 momentin kohtien 2 ja 3 mukaan kaupunkiympäristölautakunta hyväksyy myös tietyt kriteerit täyttävät muut kuin vaikutukseltaan merkittävät asemakaavat ja niiden muutokset. Toimivallan siirtäminen valtuustolta lautakunnalle tietyt kriteerit täyttävissä asemakaavoissa ja asemakaavamuutoksissa on ollut tarkoituksenmukaista kaavaprosessin keventämiseksi ja sujuvoittamiseksi. Vaikutuksiltaan merkittävät yleiskaavat, asemakaavat ja niiden muutokset hyväksytään kuitenkin aina valtuustossa.

Helsingin kaupungin hallintosäännön 16 luvun 1 §:n 2 momentin kohdan 1 perusteella lautakunnalle kuuluvan maankäytön ohjauksen yleistoimivallan mukaisesti kaupunkiympäristölautakunnassa käsitellään monenlaisia suunnittelua ohjaavia asiakirjoja kuten suunnitteluperiaatteita, kaavarunkoja, visioita ja kehittämisperiaatteita. Nämä ns. välimuodon suunnitelmat, jotka sijoittuvat yleiskaavatason ja asemakaavatason väliin, eivät ole juridisesti sitovia maankäytön suunnitelmia. Niillä tulkitaan ja tarkennetaan valtuuston hyväksymän yleiskaavan määräyksiä ja tavoitteita ja tätä kautta tulevan asemakaavoituksen reunaehjoja asukasvuorovaikutuksen, viranomaisyhteistyön ja lautakunnan poliittisen ohjauksen avulla. Kaupunkiympäristölautakunnan rooli on toteuttaa valtuuston hyväksymää yleiskaavaa.

Kuntalain 136 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuten suunnitteluperiaatteita, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta. Sillä, kuka tai mikä päättävä taho on, ei ole merkitystä sen suhteen voiko päätöksestä valittaa vai ei, vaan merkittävää on itse päätöksen sisältö tai vaikutukset.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ei sääntele suunnitteluperiaatteita tai niitä koskevaa menettelyä, eikä näin ollen edellytä kunnilta tällaisten väli-
muodon suunnitelmien tekoa. Aiemmin suunnitteluperiaatteita laadittiin Helsingissä valmistelun osana kokonaisuuden hahmottamiseksi, eikä tätä vaihetta viety lainkaan päätöksentekoon. Suunnitteluperiaatteet on kuitenkin todettu toimivaksi tavaksi ohjata laajempien alueiden mahdollista vaiheittain etenevää asemakaavoitusta valtuuston hyväksymän yleiskaavan määrittämissä puitteissa. Lisäksi niillä on merkitystä kaavoituksen sidosryhmien vuorovaikutuksessa ja yhteisymmärryksen rakentamisessa hankalien suunnittelukysymysten ratkaisemisessa. Käytännössä suunnitteluperiaatteiden vuorovaikutusprosessi Helsingissä toteutetaan nykyisin samaan tapaan kuin kaavojen vuorovaikutus.

Suunnitteluperiaatteilla ei ole oikeudellista sitovuutta eikä niillä näin ollen ole asemakaavaa ohjaavaa oikeusvaikutusta samaan tapaan kuin yleiskaavoilla. Laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhtyessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi ohjeena on kaikissa tapauksissa valtuuston hyväksymä yleiskaava, vaikka alueelle olisi hyväksytyt lisäksi suunnitteluperiaatteet. Suunnitteluperiaatteiden hyväksymisen jälkeen laaditaan ja hyväksytään myös rakentamista ohjaava asemakaava. Suunnitteluperiaatteiden hyväksymispäätöksessä on siis kyse aiempaa tarkentavasta suunnitelmasta, joka toteuttaa valtuuston hyväksymää yleiskaavaa ja jota on tarkoitus noudattaa tulevia päätöksiä valmisteltaessa. Välittömiä oikeusvaikutuksia hyväksytyillä periaatteilla ei ole. Näin ollen periaatteiden hyväksymispäätös lähtökohtaisesti koskee vain valmistelua ja sitä koskee kuntalain 136 §:n mukainen valituskielto.

Merkittävät maankäyttöä muuttavat hankkeet edellyttävät monipolvisia suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseja, joiden läpivienti vie usein yli kymmenenkin vuotta. Toimivaltaisen toimielimen muuttaminen valtuustoaloitteessa esitetyllä tavalla pidentäisi entisestään prosessien läpimenoaikaa. Kaavoitus on vuorovaikutteinen prosessi, jota koskee osallisten lakiin perustuvat vuorovaikutus- ja valitusmahdollisuudet. Osalliset voivat antaa mielipiteen kaavasta jo heti valmistelun alussa ja lisäksi jättää muistutuksen kaavaehdotuksesta. Lisäksi kaavan hyväksymispäätöksestä voi tehdä kunnallisvalituksen hallinto-oikeuteen ja edelleen hakea valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Hankkeiden toteuttamiseen liittyy usein myös muita suunnittelun ja täytäntöönpanon

tasoja, joihin osalliset voivat vaikuttaa tai valittaa päätöksestä, kuten katu- ja puistosuunnitelmat sekä rajatun rakennusluvut.

Kaupunginhallitus tai pormestari voi ottaa kaupunginhallituksen käsiteltäväksi myös suunnitteluperiaatteita koskevat päätökset. Näin ei ole kuitenkaan koskaan toimittu. Erittäin toimivaksi sen sijaan on osoittautunut kaupunkiympäristölautakunnan käsittelyihin liittynyt joustava käytäntö, jossa kaupunkiympäristötoimialan valmistelijat ovat tarvittaessa käyneet valtuustoryhmissä esittelemässä asiaa.

Helsingin kaupunkistrategia 2021 - 2025:

Helsingin kaupunkistrategian mukaan velvollisuutemme kaupunkilaisia kohtaan on hakea toimintaamme taloudellista tehokkuutta niin, että saamme kaupunkilaisten verovaroilla enemmän hyötyä kaupunkilaisille. Myös toimintatapamme tarvitsevat kehittämistä ja uudistamista.

Kaupunkistrategian kohdassa vastuullinen talous kestävän kasvun perustana todetaan lisäksi, että käynnistetään sellaisten konkreettisten uudistusten suunnittelu ja toimeenpano, jotka tuovat lisää tehokkuutta, tuottavuutta, taloudellista liikkumavaraa ja voimavaroja kaupungin toimintaan. Haemme kaupungin menoihin liikkumavaraa pyrkimällä entistä kunnianhimoisemmin tehokkuuteen ja parempaan panostuotossuhteeseen kaupungin kaikessa omassa toiminnassa ja palvelutuotannossa. Tämä edellyttää hyvää johtamista samoin kuin kaupunkiorganisaation kehittymistä. Hallinnollisten rakenteiden tulee edistää, ei rajoittaa kaupungin tavoitteiden saavuttamista.

Strategian tavoitteiden mukaisesti maankäytön prosessien monimutkaistamisen sijasta tulisi tarkastella mahdollisuuksia prosessien sujuvoittamiseksi niin valmistelun kuin päätöksenteon osalta läpinäkyvyys ja valitusoikeudet huomioiden. Yhtenä tarkasteltavana lähtökohtana tulisi olla eri prosessien osien samanaikainen tai limittäinen edistäminen valmistelussa sekä päätöksenteossa ja valitusprosessien mahdollistaminen samanaikaisesti, jolloin nykyisin pitkälti lineaarisesti etenevä suunnitteluprosessi lyhenisi.

Helsingin tulisi myös pyrkiä vaikuttamaan alueidenkäyttölain valmisteluun siten, että tuleva laki mahdollistaisi kunnille sujuvat ja tarkoituksenmukaiset maankäytön suunnitteluprosessit ja toisi liikkumavaraa siihen, mitkä suunnitteluinstrumentit tai käytännöt soveltuvat kulloiseenkin tilanteeseen. Merkittävät maankäytön ratkaisut voivat lisätä tehokkuutta, tuottavuutta, taloudellista liikkumavaraa ja voimavaroja kaupungin toimintaan ja kaupungin kehitys tulee turvata tältä osin myös tulevaisuudessa.

09.04.2024 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Rikhard Manninen, maankäyttöjohtaja, puhelin: 09 310 37160
rikhard.manninen(a)hel.fi

Marja Piimies, asemakaavapäällikkö, puhelin: 09 310 37329
marja.piimies(a)hel.fi

Pasi Rajala, yleiskaavapäällikkö, puhelin: 09 310 20417
pasi.rajala(a)hel.fi

Tuomas Hakala, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 37205
tuomas.hakala(a)hel.fi

Tuuli Nikulin, lakimies, puhelin: 09 310 24652
tuuli.nikulin(a)hel.fi

12

V 25.9.2024, Valtuutettu Sandra Hagmanin, valtuutettu Seida Sohrabin ja valtuutettu Mari Holopaisen aloitteet lasten kännyköiden käytöstä ja ruutuajasta

HEL 2024-001760 T 00 00 03

HEL 2024-005255, HEL 2024-004646

Päätösehdotus

A)

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Hagmanin ja valtuutettu Sohrabin aloitteet loppuun käsitellyiksi.

B)

Kaupunginhallitus katsoo valtuutettu Holopaisen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Tiivistelmä

Huoli lasten ja nuorten lisääntyneestä ruutuajasta on aiheellinen ja monipuolisen materiaalipaketin laatiminen yhdessä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa on kannatettavaa. On myös kannatettava ajatus vahvistaa oppijoiden arkea siten, että kiinnitetään vielä aiempaa enemmän huomiota oppijoiden omien mobiililaitteiden tarpeettoman käytön vähentämiseen ja sitä kautta tarpeettoman ruutuajan vähentämiseen. Helsinki ei kuitenkaan lähde erikseen rakentamaan Ruutu aika kuriin -toimenpideohjelmia, vaan ruutuajan rajaamisen ja digihyvinnön teemat sisällytetään jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisäältäöihin eri ikäryhmät huomioiden.

Esimerkkejä tällaisista rakenteista ovat päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten omat opetussuunnitelmat sekä kasvatuksen ja koulutuksen tuottama Oppijan digipolku. Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveydenhoitajat tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveysneuvontaa. Tapaamisissa käsitellään ruutuajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta.

On tärkeää kehittää uusia menetelmiä ja työkaluja kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon työntekijöiden käyttöön sekä perheille tarkoitetuille

sivustoille. Tietoisuuden lisääminen ja vanhempien kasvatustyön tukeminen on keskeistä hyvinvointia edistävää varhaisen vaiheen tukea, jota voidaan opiskelijahuollon ja toimialan keskitetyn tiedotuksen kautta vahvistaa.

Esittelijän perustelut

Aloitteessaan valtuutettu Sandra Hagman ja 26 muuta valtuutettua esittävät, että Helsinki alkaa kehittää Ruutu-aika kuriin -toimintamallia monialaisesti yhteistyössä järjestöjen, poliisin ja tutkijoiden kanssa. Aloitteessa esitetään, että huoltajien valistusta varten laaditaan materiaalia yhdessä poliisin sekä järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Lisäksi Helsingin tulee kehittää mallinnettuja toimintatapoja kouluille, joiden avulla voidaan rakentaa kännykkäväpaata kouluarkea.

Valtuutettu Seida Sohrabi ja 26 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että oppimisen parantamiseksi Helsinki ottaa lukuvuodeksi käyttöön kokeilun, jossa koululaiset pitävät kännykensä poissa koulupäivän ajan.

Valtuutettu Mari Holopainen ja 11 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupunki arvioi ja edistää tutkimustietoon pohjautujen toimintamalleja, joiden avulla tuetaan perheitä ja viedään eteenpäin lasten ja nuorten kasvua tukevia kohtuullisia ruutu-aikoja.

Huoli lasten ja nuorten lisääntyneestä ruutuajasta on aiheellinen ja monipuolisen materiaalipaketin laatiminen yhdessä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa on kannatettavaa. On myös kannatettava ajatus vahvistaa oppijoiden arkea siten, että kiinnitetään vielä aiempaa enemmän huomiota oppijoiden omien mobiililaitteiden tarpeettoman käytön vähentämiseen ja sitä kautta tarpeettoman ruutuajan vähentämiseen. Helsinki ei kuitenkaan lähde erikseen rakentamaan Ruutu-aika kuriin -toimenpideohjelmia, vaan kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sisällyttää ruutuajan rajaamisen ja digihyvinvoinnin teemat jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisisältöihin eri ikäryhmät huomioiden.

Näistä rakenteista esimerkkinä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten omat opetussuunnitelmat sekä kasvatuksen ja koulutuksen tuottama Oppijan digipolku. Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveysneuvontajat tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveysneuvontaa. Tapaamisissa käsitellään ruutuajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta.

On tärkeää kehittää uusia menetelmiä ja työkaluja kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon työntekijöiden käyttöön sekä perheille tarkoitetuille sivustoille. Tietoisuuden lisääminen ja vanhempien kasvatustyön tukeminen on keskeistä hyvinvointia edistävää varhaisen vaiheen tukea, jota voidaan opiskelijahuollon ja toimialan keskitetyn tiedotuksen kautta vahvistaa.

Digihyvinvointi päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmissa ja Oppijan digipolulla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyö Aivoliiton kanssa

Päiväkotien, koulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelmat paikallisine täydennyksineen määrittävät ne sisällöt, joita Helsingissä toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) todetaan, että digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Digitaalisen osaamisen vahvistaminen edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta ja että henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) ei erikseen mainita yksittäisten oppiaineiden sisällöissä ruutu-aikaa tai digihyvinvointia. Digihyvinvointi tulee kuitenkin esiin laaja-alaisen taitojen (L) kuvauksissa, kuten itsensä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5). Lukioiden opetussuunnitelman perusteet (2019) huomioi oppijoiden hyvinvoinnin ja sen edistämisen monin tavoin, vaikka digihyvinvointia ei erikseen mainitakaan. Ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteissa ei myöskään erikseen mainita digihyvinvointia, mutta yhteiskunta- ja työelämäosaaminen -osaan sisältyy suunnitelma oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja tavoite digihyvinvoinnista on osa tätä kokonaisuutta.

Opetushallituksen Uudet lukutaidot -kehittämishjelman tavoitteena on ollut vahvistaa lasten ja nuorten tieto- ja viestintäteknologian taitoja, medialukutaitoa sekä ohjelmoinnin osaamista varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Tämä on ollut osa laajempaa opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämää Oikeus oppia -kehittämishjelmaa vuosille 2020–2023. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tuottanut Uudet lukutaidot -hankkeen myötä Oppijan digipolku -työvälineen perusopetuksen koulujen ja opettajien käyttöön. Tässä perusopetuksen luokka-asteet 1–9 kattavassa oppimispolussa huomioidaan digihyvinvointi ja vastuullinen median käyttö jokaisen luokka-asteen sisällöissä ja tavoitteissa. Oman ruutuajan seuraaminen ja rajaaminen on tässäkin kokonaisuudessa osa digihyvinvointia ja sen tavoitteita. Oppijan digipolkua ryhdytään jalkauttamaan perusopetuksen kouluihin kevään 2024 aikana ja laajemmin lukuvuoden 2024–25 aikana. Oppijan digi-

polkua varhaiskasvatukseen ollaan parasta aikaa työstämässä ja se pitää sisällään samoja teemoja varhaiskasvatuksen näkökulma huomioon.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee yhteistyötä Aivoliiton kanssa Kansallisen aivoterveystoiminnan 2023–2029 puitteissa. Aivoliitto ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteuttivat yhdessä peruskouluyhteistyön pilotoinnin Arabian peruskoulussa. Tämän pilotoinnin tavoitteena oli puhelimen käytön vähentäminen lasten arjessa etsien sen tilalle yhdessä aikuisten kanssa myös vaihtoehtoisia ajanviettotapoja. Tavoitteena oli myös lisätä lasten, nuorten ja aikuisten tietoisuutta kännyköiden ja muiden älylaitteiden käytön vaikutuksista aivoterveystoimintaan, sekä rakentaa lapsille ja nuorille aivojen hyvinvointia tukeva ympäristö, joka edistää oppimista ja hyvinvointia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Kansallisen aivoterveystoiminnan yhteistyö laajeni keväällä 2024 ja syksyllä 2024 kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää yhteistyössä Aivoliiton kanssa koko kaupungin vanhempainillan aivoterveystoiminnan edistämiseksi. Vanhempainillassa käsitellään, mitä vanhemman tulee teemasta tietää ja miten vanhemmat yhdessä voivat tukea lasten aivoterveystoimintaa. Aivoliiton kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on kehittää kasvatuksen ja koulutuksen toimialan aivoterveystoiminnan periaatteita ja käytännön toimintatapoja.

Oppijoiden omat mobiililaitteet ja niiden käytön rajaaminen

Aluehallintovirasto on käsitellyt kännykkäparkkiasiaa vuonna 2018. Päätös 7.5.2018 toteaa seuraavaa: ”Puhelinten hallussapito kuuluu perustuslain 15 §:ssä turvattuun oikeuteen, eikä niiden hallussapitoa koulussa ole laissa erikseen kielletty, minkä vuoksi hallussapidosta ei voida määrätä koulun järjestyssäännöissä. Edellä esiin tuodun perusteella aluehallintovirasto toteaa, että koulun järjestyssäännöissä voidaan esittää suosituksena, että oppilaat jättävät puhelimensa oppituntien ajaksi niille tarkoitettuun laatikkoon. Oppilaalla on kuitenkin oikeus arvioida jokaisen oppitunnin alussa erikseen, haluaako hän pitää puhelimensa hallussaan vai jättää sen laatikkoon. Oppilaan käyttäessä puhelinta oppituntien aikana kielloista huolimatta opetusta häiritsevällä tavalla, voi opettaja tässä tilanteessa poistaa puhelimen oppilaan hallusta oppituntien ajaksi”.

Myös eduskunnan oikeusasiamies on käsitellyt oppilaiden kännyköiden keräämistä kännykkäparkkiin ja ratkaisussaan 25.5.2020 todennut seuraavaa: ”Perustuslain 15 §:ssä jokaiselle taattu omaisuuden suoja koskee myös perusopetuksen oppilaiden matkapuhelimia. Kenelläkään ei ole ilman lakiin perustuvia valtuuksia oikeutta vaatia oppilasta luovuttamaan puhelimensa hallintaa.”

Opetushallituksen voimassa olevat ohjeet (Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa) toteavat seuraavaa: ”Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä opetuksen aikana.”

Edellä mainittuihin perustuen oppilaita ei voi velvoittaa säilyttämään kännyköitään vasten omaa tahtoaan oppitunnin tai koulupäivän ajan esimerkiksi kännykkäparkissa. Koulu voi antaa suosituksen kännykän jättämisestä vapaaehtoisesti kännykkäparkkiin.

Perusopetuslain nojalla koulun järjestyssäännöissä voidaan kuitenkin antaa lainsäädäntöä tarkentavia koulun turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Järjestyssäännöillä ei kuitenkaan saa poiketa lainsäädännön ehdottomista säännöksistä, eikä niihin voida kirjata lakiin perustumattomia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Koulun järjestyssäännöissä voidaan kieltää mobiililaitteen opetusta tai oppimista häiritsevä käyttö oppitunnilla. Koulu voi järjestyssäännöissään edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Häiriötä aiheuttamattomalla tilalla tarkoitetaan, että laite on äänettömällä sekä värinä-, valo- ja muut toiminnot on asetettu pois käytöstä. Opetusta häiritsevänä voidaan kieltää myös kuvan ja äänen lähettäminen suoratoistona (ns. livestream) oppitunnilta ilman opetukseen liittyvää syytä. Mobiililaitteiden käyttöä ei voida kokonaan kieltää välitunneilla tai muina aikoina, jolloin opetusta ei anneta. Yksittäistapauksissa voidaan kuitenkin puuttua mobiililaitteiden käyttöön välitunneilla, jos laitetta käytetään esimerkiksi kiusaamis- tai häiritsemistarkoituksessa. Opetushallituksen ohjeiden mukaan koulussa voidaan myös ”laatia yhdessä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa järjestyssääntöjä tarkentavia pelisääntöjä tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytöstä koulussa. Oppilaat ja heidän huoltajansa voivat sitoutua noudattamaan pelisääntöjä ja allekirjoittaa ne, mutta muodollisesti kyse ei ole sopimuksesta. Perusoikeuksista ei voida luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti”.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on toimintamalli, jonka mukaisesti koulut voivat rajata oppilaiden kännyköiden käyttöä koulun järjestyssäännöissä. Oppijoiden kännykät voidaan siis velvoittaa lain näkökulmat huomioiden pidettäväksi koulupäivän aikana poissa näkyvistä ja häiriöttömässä tilassa. Opettajan luvalla ja ohjeistuksella kännyköitä voidaan koulupäivän aikana kuitenkin käyttää oppimisen apuna, mutta tästä sovitaan aina erikseen ja tapauskohtaisesti. Perusopetuksessa rehtori tai opettaja saa ottaa haltuunsa oppilaalta opetusta häiritsevän laitteen. Tämä koskee myös mobiililaitetta, jos sen todetaan häiritsevän opetusta järjestyssääntöjen vastaisesti. Perusopetuksen suomen ja

ruotsinkielisiä kouluja on ohjeistettu loka- ja marraskuussa 2023 tekemään nämä päivitykset järjestyssääntöihin lukuvuoden 2023–24 aikana. Tällä hetkellä (huhtikuussa 2024) suurin osa suomen ja ruotsinkielistä perusopetuksen kouluista on yhtenäistännyt järjestyssääntöjään ohjeistuksen mukaisesti ja lopuissa kouluista tämä työ on vielä kesken.

Stadin AO on huomionnut omissa järjestyssäännöissään opiskelijoiden kännykän käytön opiskelupäivän aikana ja järjestyssäännöissä todetaan, että mobiililaitteita käytetään oppimistilanteessa ainoastaan opiskelun tukena. Lukiokoulutuksessa lukioiden järjestyssääntöjä tullaan päivittämään lukuvuodelle 2024–25 siten, että niissä linjataan mobiililaitteita käytettävän ainoastaan oppimisen tukena ja poikkeuksista sovietaan aina erikseen opettajan kanssa. Toisella asteella digitaalisten työvälineiden ja myös oman mobiililaitteen käyttö on kuitenkin suuressa roolissa ja iso osa opiskelumateriaalista on digitaalista. Toisen asteen opiskelijoista osa on jo täysi-ikäisiä opiskelijoita, joten perusopetuksen käytänteiden soveltaminen sellaisenaan ei ole mahdollista. Rehtori tai opettaja ei myöskään saa ottaa opiskelijan mobiililaitetta haltuunsa lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa laitteella opetusta häiritsevää opiskelijaa voidaan kuitenkin määrätä poistumaan opetustilanteesta.

Digihyvinvointimateriaali opetuksen ja vanhempien tueksi

Opettajille ja kasvattajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää opetuksen sisältöjen tukena päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Huoltajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten erilaisissa huoltajille suunnatuissa tilaisuuksissa. Materiaalin tulee olla vapaasti käytettävissä myös esimerkiksi neuvoloissa, oppilashuollon palveluissa, kirjastoissa ja nuorisopalveluissa.

Materiaali antaa myös vanhemmille tärkeää tietoa digihyvinvoinnista. Vanhempainyhdistykset ja yksittäisten luokkien vanhempaintoimikunnat voivat halutessaan lähteä näiden materiaalien tuella rakentamaan luokan yhteisiä käytänteitä ja suosituksia vapaa-ajan ruutuajasta ja yön rauhoittamisesta netin käytöltä. Päiväkotien, koulujen, oppilaitosten ja opettajien ei voi kuitenkaan ottaa vastuuta vapaa-ajalla tapahtuvan ruutuajan seurannasta, ohjeistuksesta ja valvonnasta. Keskustelua digihyvinvoinnin tärkeydestä käydään kuitenkin aktiivisesti oppijoiden ja huoltajien kanssa ja huoltajien mukaan saaminen tähän keskusteluun on hyvin tärkeää.

Digihyvinvoinnin edistämällä on merkittävät vaikutukset hyvinvointiin ja oppimiseen. Sen edistäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa tulee olla keskeisiä tavoitteita.

Helsinki ryhtyy kaikissa kouluissa aktiivisiin toimiin, joiden avulla kännykän käyttöön voidaan kouluaikoina ja erityisesti oppituntien aikana selkeämmin puuttua. Helsinki tulee vaikuttamaan lainsäädäntöön ja opetushallituksen ohjeistuksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriössä (OKM) valmistellaan syksyllä lakiesitystä puhelimen käytön laajemmasta rajoittamisesta. Ministeriö ja opetushallitus laativat tarkemmat ohjeet asiasta, kun lainsäädäntö on hyväksytty eduskunnassa.

Tavoitteena on, että koulun järjestyssäännöissä voitaisiin tarvittaessa nykyistä selkeämmin kieltää mobiililaitteiden käyttö ja kerätä laitteet pois erityisesti oppituntien ajaksi. Helsingin tulee jakaa kouluissa käytössä olevia hyviä malleja sekä seurata päivittyvää tutkimustietoa mobiililaitteiden käytön ikäsoveltuvuudesta, päivittää omia ohjeistuksiaan ja välittää tietoa aktiivisesti lasten ja vanhempien kanssa vuorovaikutuksessa.

Koulujen järjestyssääntöjä tulisi samoin tarpeen mukaan päivittää toimivien mallien myötä jo nyt nykyisen lainsäädännön mahdollistamalla tavalla. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös kokeiluja, joiden avulla voidaan selvittää mobiililaitteiden vähentämisen vaikutuksia oppijoiden hyvinvointiin ja oppimiseen.

Varhaiskasvatuksen ja sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimialan yhteistyö varhaiskasvatukseen ikäisten lasten ja heidän perheidensä ohjaamisessa digihyvinvointiin ja ruutuajan rajaamiseen on kannatettavaa. Varhaiskasvatuksessa tämä voisi tapahtua esimerkiksi osana varhaiskasvatuskeskusteluja ja vanhempainiltoja.

Valtuutettujen Hagman ja Holopainen aloitteista on saatu kasvatus- ja koulutuslautakunnan ja sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunnot. Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto valtuutettu Holopaisen aloitteeseen on tämän asian liitteenä. Valtuutettu Sohrabin aloitteesta on saatu kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 ja 4 momentin mukaan kaupunginhallitus vastaa aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua ja esittää sen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 31.01.2024 Hagman Sandra Ruutu aika kuriin -

2	toimintamalli Helsinkiin Valtuustoaloite 27.03.2024 Sohrabi Seida Kokeilu: Helsingin koulut kännykkävapaiksi lukuvuodeksi
3	Valtuustoaloite 10.04.2024 Holopainen Mari Toimintamalli perheille lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuaikoihin
4	Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 21.05.2024 § 122

HEL 2024-001760 T 00 00 03

Lausunto

Sandra Hagman ja 26 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupungin tulee rakentaa toimenpideohjelma, lasten ja nuorten ruutuajan ja ruututurvallisuuden eteen. Aloitteessa esitetään, että huoltajien valistusta varten laaditaan materiaalia yhdessä poliisin sekä järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Lisäksi Helsingin tulee kehittää mallinnettuja toimintatapoja kouluille, joiden avulla voidaan rakentaa kännykkävapaata kouluarkea.

Seida Sohrabi ja 26 muuta valtuutettua esittävä aloitteessaan, että oppimisen parantamiseksi Helsinki ottaa lukuvuodeksi käyttöön kokeilun, jossa koululaiset pitävät kännykensä poissa koulupäivän ajan.

Mari Holopainen ja 11 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupunki arvioi ja edistää tutkimustietoon pohjautujen toimintamalleja, joiden avulla tuetaan perheitä ja viedään eteenpäin lasten ja nuorten kasvua tukevia kohtuullisia ruutuaikoja.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle aloitteista seuraavan lausunnon:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että huoli lasten ja nuorten lisääntyneestä ruutuajasta on aiheellinen ja kannattaa ajatusta monipuolisen materiaalipaketin laatimisesta yhdessä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös ajatusta sellaisen oppijoiden arjen vahvistamisesta, jossa kiinnitetään vielä aiempaa enemmän huomiota oppijoiden omien mobiililaitteiden tarpeettoman käytön vähentämiseen ja sitä kautta tarpeettoman ruutuajan vähentämiseen. Kasvatus- ja koulutuslautakunta esittää, että

Helsinki ei kuitenkaan lähde erikseen rakentamaan Ruutuaika kuriin -toimenpideohjelmia, vaan kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sisällyttää ruutuajan rajaamisen ja digihyvinvoinnin teemat jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisisältöihin eri ikäryhmät huomioiden. Näistä rakenteista esimerkkinä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten omat opetussuunnitelmat sekä kasvatuksen ja koulutuksen tuottama Oppijan digipolku.

Digihyvinvointi päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmissa ja Oppijan digipolulla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyö Aivoliiton kanssa

Päiväkotien, koulujen, lukioden ja ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelmat paikallisine täydennyksineen määrittävät ne sisällöt, joita Helsingissä toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) todetaan, että digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Digitaalisen osaamisen vahvistaminen edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta ja että henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) ei erikseen mainita yksittäisten oppiaineiden sisällöissä ruutuaikaa tai digihyvinvointia. Digihyvinvointi tulee kuitenkin esiin laaja-alaisen taitojen (L) kuvauksissa, kuten itsensä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5). Lukioden opetussuunnitelman perusteet (2019) huomioi oppijoiden hyvinvoinnin ja sen edistämisen monin tavoin, vaikka digihyvinvointia ei erikseen mainitakaan. Ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteissa ei myöskään erikseen mainita digihyvinvointia, mutta yhteiskunta- ja työelämäosaaminen -osaan sisältyy suunnitelma oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja tavoite digihyvinvoinnista on osa tätä kokonaisuutta.

Opetushallituksen Uudet lukutaidot -kehittämisohjelman tavoitteena on ollut vahvistaa lasten ja nuorten tieto- ja viestintäteknologian taitoja, medialukutaitoa sekä ohjelmoinnin osaamista varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Tämä on ollut osa laajempaa opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämää Oikeus oppia -kehittämisohjelmaa vuosille 2020–2023. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tuottanut Uudet lukutaidot -hankkeen myötä Oppijan digipolku -työvälineen perusopetuksen koulujen ja opettajien käyttöön. Tässä perusopetuksen luokka-asteet 1–9 kattavassa oppimispolussa huomioidaan digihyvinvointi ja vastuullinen median käyttö jokaisen luokka-asteen sisällöissä ja tavoitteissa. Oman ruutuajan seuraaminen ja rajaaminen on tässäkin kokonaisuudessa osa digihyvinvointia ja sen tavoitteita. Oppijan digipolkua ryhdytään jalkauttamaan perusopetuksen kouluihin kevään

2024 aikana ja laajemmin lukuvuoden 2024–25 aikana. Oppijan digi-polkua varhaiskasvatukseen ollaan parasta aikaa työstämässä ja se pitää sisällään samoja teemoja varhaiskasvatuksen näkökulma huomioiden.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee yhteistyötä Aivoliiton kanssa Kansallisen aivoterveysohjelman 2023–2029 puitteissa. Aivoliitto ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteuttivat yhdessä peruskoulu yhteistyön pilotoinnin Arabian peruskoulussa. Tämän pilotoinnin tavoitteena oli puhelimen käytön vähentäminen lasten arjessa etsien sen tilalle yhdessä aikuisten kanssa myös vaihtoehtoisia ajanviettotapoja. Tavoitteena oli myös lisätä lasten, nuorten ja aikuisten tietoisuutta kännyköiden ja muiden älylaitteiden käytön vaikutuksista aivoterveysteen, sekä rakentaa lapsille ja nuorille aivojen hyvinvointia tukeva ympäristö, joka edistää oppimista ja hyvinvointia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Kansallisen aivoterveysohjelman yhteistyö laajenee keväällä 2024 ja syksyllä 2024 kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää yhteistyössä Aivoliiton kanssa koko kaupungin vanhempainillan aivoterveysten edistämistä. Vanhempainillassa käsitellään, mitä vanhemman tulee teemasta tietää ja miten vanhemmat yhdessä voivat tukea lasten aivoterveyttä. Aivoliiton kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on kehittää kasvatuksen ja koulutuksen toimialan aivoterveysten edistämisen periaatteita ja käytännön toimintatapoja.

Oppijoiden omat mobiililaitteet ja niiden käytön rajaaminen

Aluehallintovirasto on käsitellyt kännykkäparkkiasiaa vuonna 2018. Päätös 7.5.2018 toteaa seuraavaa: ”Puhelinten hallussapito kuuluu perustuslain 15 §:ssä turvattuun oikeuteen, eikä niiden hallussapitoa koulussa ole laissa erikseen kielletty, minkä vuoksi hallussapidosta ei voida määrätä koulun järjestyssäännöissä. Edellä esiin tuodun perusteella aluehallintovirasto toteaa, että koulun järjestyssäännöissä voidaan esittää suosituksena, että oppilaat jättävät puhelimensa oppituntien ajaksi niille tarkoitettuun laatikkoon. Oppilaalla on kuitenkin oikeus arvioida jokaisen oppitunnin alussa erikseen, haluaako hän pitää puhelimensa hallussaan vai jättää sen laatikkoon. Oppilaan käyttäessä puhelinta oppitunnin aikana kielloista huolimatta opetusta häiritsevällä tavalla, voi opettaja tässä tilanteessa poistaa puhelimen oppilaan hallusta oppituntien ajaksi”.

Myös eduskunnan oikeusasiamies on käsitellyt oppilaiden kännyköiden keräämistä kännykkäparkkiin ja ratkaisussaan 25.5.2020 todennut seuraavaa: ”Perustuslain 15 §:ssä jokaiselle taattu omaisuuden suoja koskee myös perusopetuksen oppilaiden matkapuhelimia. Kenelläkään ei ole ilman lakiin perustuvia valtuuksia oikeutta vaatia oppilasta luovuttamaan puhelimensa hallintaa.”

Opetushallituksen voimassa olevat ohjeet (Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa) toteavat seuraavaa: ”Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä opetuksen aikana.”

Edellä mainittuihin perustuen, oppilaita ei voi velvoittaa säilyttämään kännyköitään vasten omaa tahtoaan oppitunnin tai koulupäivän ajan esimerkiksi kännykkäparkissa. Koulu voi antaa suosituksen kännykän jättämisestä vapaaehtoisesti kännykkäparkkiin.

Perusopetuslain nojalla koulun järjestyssäännöissä voidaan kuitenkin antaa lainsäädäntöä tarkentavia koulun turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Järjestyssäännöillä ei kuitenkaan saa poiketa lainsäädännön ehdottomista säännöksistä, eikä niihin voida kirjata lakiin perustumattomia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Koulun Järjestyssäännöissä voidaan kieltää mobiililaitteen opetusta tai oppimista häiritsevä käyttö oppitunnilla. Koulu voi järjestyssäännöissään edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Häiriötä aiheuttamattomalla tilalla tarkoitetaan, että laite on äänettömällä sekä värinä-, valo- ja muut toiminnot on asetettu pois käytöstä. Opetusta häiritsevänä voidaan kieltää myös kuvan ja äänen lähettäminen suoratoistona (ns. livestream) oppitunnilta ilman opetukseen liittyvää syytä. Mobiililaitteiden käyttöä ei voida kokonaan kieltää välitunneilla tai muina aikoina, jolloin opetusta ei anneta. Yksittäistapauksissa voidaan kuitenkin puuttua mobiililaitteiden käyttöön välitunneilla, jos laitetta käytetään esimerkiksi kiusaamis- tai häiritsemistarkoituksessa. Opetushallituksen ohjeiden mukaan koulussa voidaan myös ”laatia yhdessä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa järjestyssääntöjä tarkentavia pelisääntöjä tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytöstä koulussa. Oppilaat ja heidän huoltajansa voivat sitoutua noudattamaan pelisääntöjä ja allekirjoittaa ne, mutta muodollisesti kyse ei ole sopimuksesta. Perusoikeuksista ei voida luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti”.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on toimintamalli, jonka mukaisesti koulut voivat rajata oppilaiden kännyköiden käyttöä koulun järjestyssäännöissä. Oppijoiden kännykät voidaan siis velvoittaa lain näkökulmat huomioiden pidettäväksi koulupäivän aikana poissa näkyvistä ja häiriöttömässä tilassa. Opettajan luvalla ja ohjeistuksella kännyköitä voidaan koulupäivän aikana kuitenkin käyttää oppimisen apuna, mutta tästä sovitaan aina erikseen ja tapauskohtaisesti. Perusopetuksessa rehtori tai opettaja saa ottaa haltuunsa oppilaalta opetusta häiritsevän laitteen. Tämä koskee myös mobiililaitetta, jos sen todetaan häiritsevän opetusta järjestyssääntöjen vastaisesti. Perusopetuksen suomen ja

ruotsinkielisiä kouluja on ohjeistettu loka- ja marraskuussa 2023 tekemään nämä päivitykset järjestyssääntöihin lukuvuoden 2023–24 aikana. Tällä hetkellä (huhtikuussa 2024) suurin osa suomen ja ruotsinkielistä perusopetuksen kouluista on yhtenäistänyt järjestyssääntöjään ohjeistuksen mukaisesti ja lopuissa kouluista tämä työ on vielä kesken.

Stadin AO on huomionnut omissa järjestyssäännöissään opiskelijoiden kännykän käytön opiskelupäivän aikana ja järjestyssäännöissä todetaan, että mobiililaitteita käytetään oppimistilanteessa ainoastaan opiskelun tukena. Lukiokoulutuksessa lukioiden järjestyssääntöjä tullaan päivittämään lukuvuodelle 2024–25 siten, että niissä linjataan mobiililaitteita käytettävän ainoastaan oppimisen tukena ja poikkeuksista sovietaan aina erikseen opettajan kanssa. Toisella asteella digitaalisten työvälineiden ja myös oman mobiililaitteen käyttö on kuitenkin suuressa roolissa ja iso osa opiskelumateriaalista on digitaalista. Toisen asteen opiskelijoista osa on jo täysi-ikäisiä opiskelijoita, joten perusopetuksen käytänteiden soveltaminen sellaisenaan ei ole mahdollista. Rehtori tai opettaja ei myöskään saa ottaa opiskelijan mobiililaitetta haltuunsa lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa laitteella opetusta häiritsevää opiskelijaa voidaan kuitenkin määrätä poistumaan opetustilanteesta.

Digihyvinvointimateriaali opetuksen ja vanhempien tueksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan talousarviossa ei ole varattu rahoitusta digihyvinvointimateriaalin tuottamiseen. Jos tällaista materiaalia päätetään kuitenkin ryhtyä tuottamaan, on se luontevaa tehdä yhteistyössä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa. Materiaalin laadinnassa tulee tehdä yhteistyötä myös muiden toimijoiden, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Materiaalin tulee olla monikielistä, monikanavaista ja saavutettavaa huomioiden erilaiset ikä-, kohde- ja kieliryhmät.

Opettajille ja kasvattajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää opetuksen sisältöjen tukena päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Huoltajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten erilaisissa huoltajille suunnatuissa tilaisuuksissa. Materiaalin tulee olla vapaasti käytettävissä myös esimerkiksi neuvoloissa, oppilashuollon palveluissa, kirjastoissa ja nuorisopalveluissa.

Materiaali antaa myös vanhemmille tärkeää tietoa digihyvinvoinnista. Vanhempainyhdistykset ja yksittäisten luokkien vanhempaintoimikunnat voivat halutessaan lähteä näiden materiaalien tuella rakentamaan luokan yhteisiä käytänteitä ja suosituksia vapaa-ajan ruutuajasta ja yön rauhoittamisesta netin käytöltä. Päiväkotit, koulu, oppilaitos ja opettajat eivät voi kuitenkaan ottaa vastuuta vapaa-ajalla tapahtuvan ruutuajan

seurannasta, ohjeistuksesta ja valvonnasta. Keskustelua digihyvinvoinnin tärkeydestä käydään kuitenkin aktiivisesti oppijoiden ja huoltajien kanssa ja huoltajien mukaan saaminen tähän keskusteluun on hyvin tärkeää.

Digihyvinvoinnin edistämisellä on merkittävät vaikutukset hyvinvointiin ja oppimiseen. Sen edistäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa tulee olla keskeisiä tavoitteita.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että Helsinki ryhtyy kaikissa kouluissa aktiivisiin toimiin, joiden avulla kännykän käyttöön voidaan kouluaikoina ja erityisesti oppituntien aikana selkeämmin puuttua. Helsingin tulee osaltaan vaikuttaa lainsäädäntöön ja opetushallituksen voimassa oleviin ohjeistuksiin.

Tavoitteena on, että koulun järjestyssäännöissä voitaisiin tarvittaessa nykyistä selkeämmin kieltää mobiililaitteiden käyttö ja kerätä laitteet pois erityisesti oppituntien ajaksi. Helsingin tulee jakaa kouluissa käytössä olevia hyviä malleja sekä seurata päivittyvää tutkimustietoa mobiililaitteiden käytön ikäsoveltuvuudesta, päivittää omia ohjeistuksiaan ja välittää tietoa aktiivisesti lasten ja vanhempien kanssa vuorovaikutuksessa.

Koulujen järjestyssääntöjä tulisi samoin tarpeen mukaan päivittää toimivien mallien myötä jo nyt nykyisen lainsäädännön mahdollistamalla tavalla. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös kokeiluja, joiden avulla voidaan selvittää mobiililaitteiden vähentämisen vaikutuksia oppijoiden hyvinvointiin ja oppimiseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös varhaiskasvatuksen ja sotepe-toimialan yhteistyötä varhaiskasvatusikäisten lasten ja heidän perheidensä ohjaamisessa digihyvinvointiin ja ruutuajan rajaamiseen. Varhaiskasvatuksessa tämä voisi tapahtua esimerkiksi osana vasu-keskusteluja ja vanhempainiltoja.

Käsittely

21.05.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Mari Holopainen: Lisätään ennen tiivistelmää:

Digihyvinvoinnin edistämisellä on merkittävät vaikutukset hyvinvointiin ja oppimiseen. Sen edistäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa tulee olla keskeisiä tavoitteita.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että Helsinki ryhtyy kaikissa kouluissa aktiivisiin toimiin, joiden avulla kännykän käyttöön voi-

daan kouluaikoina ja erityisesti oppituntien aikana selkeämmin puuttua. Helsingin tulee osaltaan vaikuttaa lainsäädäntöön ja opetushallituksen voimassa oleviin ohjeistuksiin.

Tavoitteena on, että koulun järjestyssäännöissä voitaisiin tarvittaessa nykyistä selkeämmin kieltää mobiililaitteiden käyttö ja kerätä laitteet pois erityisesti oppituntien ajaksi. Helsingin tulee jakaa kouluissa käytössä olevia hyviä malleja sekä seurata päivittyvää tutkimustietoa mobiililaitteiden käytön ikäsoveltuvuudesta, päivittää omia ohjeistuksiaan ja välittää tietoa aktiivisesti lasten ja vanhempien kanssa vuorovaikutuksessa.

Koulujen järjestyssääntöjä tulisi samoin tarpeen mukaan päivittää toimivien mallien myötä jo nyt nykyisen lainsäädännön mahdollistamalla tavalla. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös kokeiluja, joiden avulla voidaan selvittää mobiililaitteiden vähentämisen vaikutuksia oppijoiden hyvinvointiin ja oppimiseen.

Kannattaja: Sini Korpinen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Mari Holopaisen vastaehdotuksen yksimielisesti.

Vastaehdotus:

Petra Malin: Lisätään lausunnon loppuun:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös varhaiskasvatuksen ja sotepe-toimialan yhteistyötä varhaiskasvatukseen ja heidän perheidensä ohjaamisessa digihyvinvointiin ja ruutuajan rajaamiseen. Varhaiskasvatuksessa tämä voisi tapahtua esimerkiksi osana vasu-keskusteluja ja vanhempainiltoja.

Kannattaja: Sami Säynevirta

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Petra Malinin vastaehdotuksen yksimielisesti.

14.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tommi Tiittala, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 22900
tommi.tiittala(a)hel.fi

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta 21.05.2024 § 115

HEL 2024-001760 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Sandra Hagmanin ja 26 muun valtuutetun aloitteesta koskien ruutuaika kuriin -toimintamallia seuraavan lausunnon:

"Aloitteessa esitetään toimenpideohjelman rakentamista lasten ruutuajan ja ruututurvallisuuden parantamiseksi yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Ehdotuksena on tarjota vanhemmille perusteellista opastusta ja ohjeistusta lasten ruutuajan hallintaan eri ikävaiheissa. Tämä sisältäisi monikielistä ja monikanavaista materiaalia, joka on saavutettavissa neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa. Lisäksi aloitteessa esitetään mallinnettujen toimintatapojen kehittämistä koulujen käyttöön, jotka auttavat niitä toteuttamaan kännykkävapaata kouluarkea yhteistyössä oppilaiden, vanhempien ja koulun henkilökunnan kanssa. Tavoitteena on helpottaa koulujen ja luokkien toimintaa ruutuajan hallinnassa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että huoli lasten ruutuajan lisääntymisestä on aiheellinen, ja lautakunta kannattaa ajatusta huoltajien laajemmasta tiedottamisesta sekä monikielisen ja ikäryhmätasaisen materiaalipaketin tuottamisesta yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Materiaalin tulisi olla monikielistä, monikanavaista ja saavutettavaa huomioiden erilaiset ikä-, kohde- ja kieliryhmät. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille sekä huoltajille suunnattu materiaali voisi olla vapaasti käytettävissä myös esimerkiksi oppilashuollon palveluissa, kirjastoissa ja nuorisopalveluissa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta haluaa samalla kiinnitettävän huomiota myös ruutuaikaan kouluopetuksessa. Luku- ja kirjoitustaito ja keskittymiskyky toimivat kivijalkana kaikelle muulle oppimiselle, eikä perinteisiä kirjoja ja vihkoja voi sen vuoksi sivuuttaa oppimismateriaaleina.

Mallinnetut ohjeet ja toimintatavat

Helsingin kaupunkistrategia ohjaa työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi monin tavoin. Se korostaa tarvetta turvata kaikille lapsille ja nuorille terveellinen kasvuympäristö, joka tukee heidän kehitystään ja hyvinvointiaan. Strategia painottaa mielenterveysongelmien ehkäisyä ja varhaista puuttumista ongelmiin. Strategia pyrkii edistämään digitaalisen median vastuullista käyttöä ja tietoisuutta sen mahdollisista riskeistä.

Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveydenhoitajat tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveystarkastusta. Tapaamisissa käsitellään ruutuajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Terveydenhoitajan avoimella vastaanotolla oppilas voi tulla aikaa varaamatta keskustelemaan huolistaan ja mieltä askarruttavista asioista. Huoltajien osallistuessa terveystarkastuksiin heidän kanssaan keskustellaan lapsen ruutuajasta. Alakouluikäisen lapsen mediakasvatuksessa sekä koululla että kodilla on tärkeä osuus.

Lapsen ja nuoren kehitysympäristössä toimivilla aikuisilla ja ammattilaisilla on käytössä puheeksi oton työkalu HYVÄ-malli, joka auttaa lapsen tai nuoren vahvuuksien löytämisessä, huolen tunnistamisessa ja tarpeiden tukemisessa. HYVÄ-malli mahdollistaa luontevasti myös ruutuajan puheeksi ottamisen. Lapsiperheiden palveluissa tunnistetaan valtuustoaloitteessa esitetty huoli lasten ruutuajan lisääntymisestä. Vanhempien, koulujen sekä perhekeskuspalvelujen ammattilaisten yhteistyö on keskeistä, kun pyritään tukemaan lasten ja nuorten terveellistä kehitystä digitaalisessa maailmassa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten sekä lapsivaikutusten arviointi

Lasten mielenterveysongelmat, ruutu-aikaan ja sosiaaliseen mediaan liittyvä haitalliselle sisällölle altistuminen sekä lukutaidon lasku ovat huolestuttavia trendejä. Aikuisten on toimittava aktiivisesti lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja puututtava näihin ongelmiin, jotta jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemaansa tukea ja mahdollisuuden terveeseen kehitykseen ja oppimiseen. Mallinnetut toimintatavat kouluissa, terveydenhoitajien antama neuvonta ja tuki vastaanotoilla sekä vanhemmille suunnattu monikielinen ja ikäryhmätasoinen materiaali tasapainoisen ruutuajan hallintaan voivat vähentää ruutu-aikaa, auttaa tunnistamaan ja ehkäisemään mahdollisia ongelmia ja edistää siten lasten ja nuorten kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia.”

Käsittely

21.05.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Laura Korpinen: Lisätään varsinaisen lausunnon kolmanneksi kappaleeksi: Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta haluaa samalla kiinnitettävän huomiota myös ruutu-aikaan kouluopetuksessa. Luku- ja kirjoitustaito ja keskittymiskyky toimivat kivijalkana kaikelle muulle op-

pimiselle, eikä perinteisiä kirjoja ja vihkoja voi sen vuoksi sivuuttaa oppimismateriaaleina.

Kannattaja: puheenjohtaja Daniel Sazonov

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta hyväksyi yksimielisesti ilman äänestystä jäsen Laura Korpisen vastaehdotuksen.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi hyväksytyn vastaehdotuksen osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Terhi Tuominiemi-Lilja, perheiden erityispalvelujen päällikkö, puhelin: 09 310 55634
terhi.tuominiemi-lilja(a)hel.fi

Tuula Salmivaara-Pesonen, kouluterveydenhuollon päällikkö, puhelin: 09 310 46013
tuula.salmivaara-pesonen(a)hel.fi

13

V 25.9.2024, Valtuutettu Mirita Saxbergin aloite painotetun opetuksen luokkien lisäämiseksi lähikouluihin

HEL 2024-002446 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Mirita Saxberg ja 24 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että eri oppiainein painotettua luokkamuotoista opetusta on syytä lisätä lähikouluihin ympäri Helsinkiä, jotta voidaan käyttää painotettua opetusta osana alueellisen eriytymisen ehkäisyn työkalupakkia, tukea lasten ja nuorten oppimista sekä sosiaalisten taitojen kehitystä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto on päättänyt (6.5.2014 § 51), että painotettuun opetukseen valintakokeella valittujen oppilaiden suhteellinen määrä koko kaupungin tasolla on vuosiluokilla 1–6 enintään 10 % ja vuosiluokilla 7–9 enintään 30 % kaikista oppilaisista. Koulussa voi olla enintään kaksi painotusta, johon hakeudutaan valintakokeella. Painotetun opetuksen lisäksi Helsingissä tarjotaan ruotsin kielikyöpyopetusta, laajamittaista kaksikielistä opetusta, kielirikasteista ja englanninkielistä opetusta.

Oppivelvollinen voi pyrkiä oppilaaksi myös muuhun kuin kunnan osoittamaan lähikouluun. Perusopetuslain 28 § perusteella kouluun voidaan ottaa oppilaita myös toissijaisten oppilaaksiottokriteerien eli esimerkiksi painotetun opetuksen valintakokeen perusteella.

Painotettu opetus alkaa joko ensimmäisellä, kolmannella tai seitsemännellä vuosiluokalla.

Helsingissä painotettua opetusta tarjotaan sekä kaupungin omissa kouluissa että yksityisissä sopimuskouluissa ja kahdessa yliopiston koulussa. Painotettua opetusta tarjotaan ympäri Helsinkiä. Eniten tarjontaa on läntisessä ja itäisessä suurpiirissä. Liitteessä 1 on kuvattuna painotetun opetuksen nykytilanne: painotetun opetuksen jakautuminen suurpiireittäin (taulukko 1), painotetun opetuksen verkon maantieteellinen jakautuminen (taulukko 2), painotetun opetuksen paikkojen kokonaismäärä kouluittain (taulukko 3) sekä painotetun opetuksen hakijamäärät vuosiluokka-asteittain syksyllä 2024 alkavaan opetukseen (taulukko 4).

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomen- ja ruotsinkieliset jaostot päättävät koulujen johtokuntien esityksestä painotetun opetuksen järjestämisestä. Painotettua opetusta lisättäessä huomioidaan painotuksien jakautuminen tasaisesti eri puolille kaupunkia saavutettavaksi.

Painotettuun opetukseen hakeutumisessa on eroja alueellisesti ja painotuksittain. Hakeutumisen edistämiseksi viestintää on tehostettu painotetun opetuksen hakuvaihtoehtoista ja valintakokeissa otetaan huomioon oppilaan tuen tarpeita. Tietoa tarjotaan monikielisesti.

Valmistavassa opetuksessa opiskelevat tai viimeisen 12 kuukauden sisällä valmistavassa opetuksessa opiskelleet saavat käyttää kolmannen luokan painotetun opetuksen valintakokeessa tulkkia ja seitsemännen luokan painotetun opetuksen valintakokeessa käännohjelmaa.

Kaikilla tulee olla mahdollisuus hakea painotettuun opetukseen ja painotetun opetuksen tarjontaa lisätään tarpeen mukaan. Alueellisen segregaaation ehkäisemiseksi tulee huomiota kiinnittää painotetun opetuksen saavutettavuuteen ja viestinnällisiin toimenpiteisiin jatkossakin, jotta tavoitetaan entistä laajempi joukko oppilaita ja huoltajia. Tavoite on, että painotetun opetuksen hakijamäärät kasvavat ja kaikissa kouluissa toteutuu niissä tarjottava painotettu opetus.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa lausunnossaan, että painotetun opetuksen vaikutuksia lasten eriytymiskehitykseen tulee arvioida ja samalla seurata Keravalla yläkoulun oppilaille käyttöön otetun uuden kaikille oppilaille suunnatun painotuspolkumallin kokemuksia.

Aloitevastaus perustuu kasvatus- ja koulutuslautakunnalta saatuun lausuntoon.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 ja 4 momentin mukaan kaupunginhallitus vastaa aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua ja esittää sen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Painotetun opetuksen jakautuminen
- 2 Valtuustoaloite 14.02.2024 Saxberg Mirita Painotetun opetuksen luokkien lisääminen lähikouluihin

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginhallitus>

Puhelin
+358 9 310 1641

Y-tunnus
0201256-6

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 21.05.2024 § 121

HEL 2024-002446 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle valtuutettu Mirita Saxbergin ja 24 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien perusopetuksen painotetun opetuksen luokkien lisäämistä lähikouluihin sekä jokaisen oppilaan mahdollisuutta osallistua painotettuun opetukseen:

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto on päättänyt (6.5.2014 § 51), että painotettuun opetukseen valintakokeella valittujen oppilaiden suhteellinen määrä koko kaupungin tasolla on vuosiluokilla 1–6 enintään 10 % ja vuosiluokilla 7–9 enintään 30 % kaikista oppilaisista. Koulussa voi olla enintään kaksi painotusta, johon hakeudutaan valintakokeella. Painotetun opetuksen lisäksi Helsingissä tarjotaan ruotsin kielikylypyopetusta, laajamittaista kaksikielistä opetusta, kielirikasteista ja englanninkielistä opetusta.

Oppivelvollinen voi pyrkiä oppilaaksi myös muuhun kuin kunnan osoittamaan lähikouluun. Perusopetuslain 28 § perusteella kouluun voidaan ottaa oppilaita myös toissijaisten oppilaaksiottokriteerien eli esimerkiksi painotetun opetuksen valintakokeen perusteella. Valintakokeella selvitetään oppilaan valmiuksia opiskella hakemassaan painotuksessa. Valintakokeiden perusteella valitaan painotettuun opetukseen parhaiten valintakokeessa menestyneet oppilaat.

Painotettu opetus alkaa joko ensimmäisellä, kolmannella tai seitsemännellä vuosiluokalla. Painotettu opetus jatkuu oppilaan koko opinpolun ajan perusopetuksen loppuun, joten painotetun opetuksen lisääminen suunnitellaan siten, että ala-asteen kouluissa alkaneet painotukset jatkuvat myös vuosiluokilla 7–9 opinpolun mukaisesti.

Helsingissä painotettua opetusta tarjotaan sekä kaupungin omissa kouluissa että yksityisissä sopimuskouluissa. Helsingin kaupungin 82 suomenkielisestä peruskoulusta painotettua opetusta annetaan 28 koulussa ja 14 ruotsinkielisestä peruskoulusta painotettua opetusta annetaan yhdessä koulussa. Oman oppilaaksiottoalueen omaavista 11 yksityisestä sopimuskoulusta ja 2 yliopiston koulusta painotettua opetusta tarjotaan yhdeksässä peruskoulussa. Liitteessä 1 on kuvattuna painotetun

opetuksen nykytilanne: painotetun opetuksen jakautuminen suurpiireittäin (taulukko 1), painotetun opetuksen verkon maantieteellinen jakautuminen (taulukko 2), painotetun opetuksen paikkojen kokonaismäärä kouluittain (taulukko 3) sekä painotetun opetuksen hakijamäärät vuosiluokka-asteittain syksyllä 2024 alkavaan opetukseen (taulukko 4).

Painotetun opetuksen verkko jakautuu tasaisesti ympäri Helsinkiä. Painotettua opetusta tarjotaan eniten läntisessä ja itäisessä suurpiirissä. Hakijoiden määrä eri painotuksiin vaihtelee alueittain ja painotuksittain. Kaikissa kouluissa ei ala painotettua opetusta joka vuosi johtuen hakijamäärän vähäisyydestä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomen- ja ruotsinkieliset jaostot päättävät koulujen johtokuntien esityksestä painotetun opetuksen järjestämisestä. Koulut voivat esittää painotetun opetuksen aloittamista. Painotetun opetuksen verkkoa on kasvatettu viimeksi Itäkeskuksen peruskoulun seitsemänneltä alkavalla liikuntapainotuksella 1.8.2024 alkaen.

Kaikki koulujen johtokuntien esitykset painotetusta opetuksesta käsitellään pohjautuen olemassa oleviin päätöksiin ja kriteereihin. Painotettua opetusta lisättäessä tulee huomioida painotuksien jakautuminen tasaisesti eri puolille kaupunkia saavutettavaksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus hakea painotettuun opetukseen ja painotetun opetuksen tarjontaa lisätään tarpeen mukaan.

Painotetun opetuksen hakeutumisessa on eroja alueellisesti ja painotuksittain. Tilanteen parantamiseksi on lisätty viestintää ja valintakoikeissa otetaan huomioon oppilaan tuen tarpeita. Viestintää on tehostettu painotetun opetuksen hakuvaihtoehtoista, jotta painotettu opetus olisi aikaisempaa saavutettavampaa kaikille oppilaille. Painotetusta opetuksesta tietoa tarjotaan monikielisesti.

Valmistavassa opetuksessa opiskelevat tai viimeisen 12 kuukauden sisällä valmistavassa opetuksessa opiskelleet saavat käyttää kolmannen luokan painotetun opetuksen valintakokeessa tulkkia ja seitsemännen luokan painotetun opetuksen valintakokeessa käännösohjelman.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan mielestä alueellisen segregaaation ehkäisemiseksi painotetun opetuksen verkon kasvattamisen lisäksi huomiota tulee jatkossakin kiinnittää painotetun opetuksen saavutettavuuteen ja viestinnällisiin toimenpiteisiin, joilla tavoitetaan laajempi joukko oppilaita ja huoltajia. Tavoite on, että painotetun opetuksen hakijamäärät kasvavat ja kaikissa kouluissa toteutuu niissä tarjottava painotettu opetus.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että painotetun opetuksen vaikutuksia lasten eriytymiskehitykseen tulee arvioida ja samalla seurata Keravalla yläkoulun oppilaille käyttöön otetun uuden kaikille oppilaille suunnatun painotuspolkumallin kokemuksia.

Käsittely

21.05.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Sini Korpinen: Lisätään kohdan 12 loppuun: "Tavoite on, että painotetun opetuksen hakijamäärät kasvavat ja kaikissa kouluissa toteutuu niissä tarjottava painotettu opetus."

Kannattaja: Veli-Pekka Dufva

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Sini Korpinen vastaehdotuksen yksimielisesti.

Vastaehdotus:

Petra Malin: Lisätään lausunnon loppuun:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo, että painotetun opetuksen vaikutuksia lasten eriytymiskehitykseen tulee arvioida ja samalla seurata Keravalla yläkoulun oppilaille käyttöön otetun uuden kaikille oppilaille suunnatun painotuspolkumallin kokemuksia.

Kannattaja: Ozan Yanar

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Petra Malinin vastaehdotuksen yksimielisesti.

14.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Melina Lukkarinen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: +358931035093
melina.lukkarinen(a)hel.fi

09.09.2024

Asia/14

14

**V 25.9.2024, Valtuutettu Nora Grotenfeltin aloite varhaiskasvatuksen
vuosityöaikapilotiksi**

HEL 2024-002448 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Nora Grotenfelt ja 25 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsinki pilotoi vuosityömallia siitä kiinnostuneiden varhaiskasvatuksessa työskentelevien opettajien, erikoisopettajien ja suomea tai ruotsia toisena kielenä opettavien S2/R2-opettajien kanssa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön joustavat sekä toiminnan luonteeseen soveltuvat työajat sekä valtuustoaloite vuosityöajasta ovat tärkeitä. Vuosityöajan käyttöönotosta ei kuitenkaan työnantaja voi yksin päättää, vaan työmarkkinaosapuolet Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat (KT) ja Opetusalan Ammattijärjestö (OAJ) neuvottelevat virkaehtosopimukseen liittyvät paikalliset sopimukset. Nykyiset käytössä olevat työajan seurantarjestelmät eivät tue kalenterivuoden pituisen tasoittumisjakson suunnittelua ja seurantaa. Vuosityöaika vaatisi johtamiselta huomattavasti enemmän aikaa seurata työaikoja näin pitkällä ajanjaksolla. Lisäksi opettajien pitkä tasoittumisjakso heikentäisi varhaiskasvatuksen laadukasta tiimityötä eikä näin ollen olisi toiminnan järjestämisen kannalta järkevää. On tärkeää, että nykyistä työaikasuunnittelua toteutetaan ja kehitetään siten, että se vastaa palvelun järjestämisen tarpeita, mutta myös tukee henkilöstön työhyvinvointia ja mahdollisuutta vaikuttaa oman työn ja työajan suunnitteluun.

Aloitevastaus perustuu kasvatus- ja koulutuslautakunnalta saatuun lausuntoon.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 ja 4 momentin mukaan kaupunginhallitus vastaa aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua ja esittää sen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256

09.09.2024

Asia/14

katja.rimpila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 14.02.2024 Grotenfelt Nora Varhaiskasvatuksen vuosi-työaikapilotti / Årsarbetstidspilotering inom småbarnspedagogiken

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 13.08.2024 § 163

HEL 2024-002448 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon Nora Grotenfeltin ja 25 muun allekirjoittaneen valtuustoaloitteesta varhaiskasvatuksessa työskentelevien opettajien vuosityömallista:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää varhaiskasvatuksen henkilöstön joustavia sekä toiminnan luonteeseen soveltuvia työaikoja tärkeinä. Varhaiskasvatuksen työaika perustuu kunnallisen työ- ja virkaehtosopimukseen (kvtes) sekä opettajien virka- ja työehtosopimuksen (ovtes) erityismääräyksiin.

Varhaiskasvatuksessa työvuorosuunnitteluun vaikuttavat palvelun järjestäminen ja yksiköiden toiminnalliset tarpeet, kuten hoidossa olevien lasten läsnäolo. Lisäksi varhaiskasvatuksen opettajien työvuorosuunnitteluun ja työaikoihin vaikuttavat varhaiskasvatuslaista tulevat henkilöstömitoitusta koskevat säädökset, joita työnantajan on noudatettava. Helsingissä käytössä oleva kuuden viikon tasoittumisjakson käyttö työvuorosuunnittelussa on yleisesti kunta-alalla käytetty tapa toteuttaa varhaiskasvatuksen opettajien työaika. Varhaiskasvatuksen yksiköissä kuuden viikon tasoittumisjakso ja työpäivän enimmäismäärä vuorokausilepo huomioiden mahdollistaa henkilöstön näkökulmasta joustavan työaikas suunnittelun. Laadukkaan varhaiskasvatuksen tiimityön kannalta on olennaista, että hoitohenkilöstön ja opettajien työvuorot voidaan suunnitella ja toteuttaa saman pituisen tasoittumisjakson mukaan. Tällä tavalla voidaan myös varmistaa, että koulutettuja varhaiskasvatuksen opettajia on riittävästi läsnä esim. silloin kun, suurin osa lapsista on paikalla tai kesäisin. Kuuden viikon tasoittumisjakso mahdollistaa työntekijöiden työhyvinvointia ja jaksamista sekä toiminnan

tarpeita tukevan työajan. Sen sijaan Helsingissä varhaiskasvatuksen kiertävät erityisopettajat ja S2 opettajat voivat hyödyntää heillä käytössä olevan liukuvan yleistyöajan liukuma-aikoja työpäivien ja työviikkojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vuosityöajassa työaika voitaisiin tasoittaa 52 viikon aikana, mutta haasteeksi nousisivat esim. ruuhkahuiput ja niistä palautuminen, jos opettajien olisi mahdollista tehdä pitkiä päiviä useampien viikkojen aikana. Vuosityöaika vaatisi analyttistä työvuorojen suunnittelua ja seuranta sen varmistamiseksi, ettei sallittu työaika ylittyisi vuoden aikana ja että kuormitus pysyisi tasaisena. Tämä puolestaan tarkoittaisi päiväkodin johtajien näkökulmasta huomattavasti suurempia investointeja työaikaprosesseihin ajankäytöllisesti, mikä voisi lisätä heidän työn kuormitustaan. Lisäksi opettajien vuosityöaika voisi heikentää laadukasta varhaiskasvatusta, kun opettajaresurssia ei olisi käytettävissä tasausvapaiden aikana.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää valtuustoaloitetta tärkeänä, muttei nykyisellään mahdollisena. Vuosityöajan käyttöönotosta ei työnantaja kuitenkaan voisi yksin päättää, vaan työmarkkinaosapuolet (Kt ja OAJ) neuvottelevat virkaehtosopimukseen liittyvät paikalliset sopimukset. Nykyiset käytössä olevat työajan seurantajärjestelmät eivät tue kalenterivuoden pituisen tasoittumisjakson suunnittelua ja seuranta. Vuosityöaika vaatisi johtamiselta huomattavasti enemmän aikaa seurata työaikoja näin pitkällä ajanjaksolla. Lisäksi opettajien pitkä tasoittumisjakso heikentäisi varhaiskasvatuksen laadukasta tiimityötä eikä näin ollen olisi toiminnan järjestämisen kannalta järkevää. On tärkeää, että nykyistä työaikasuunnittelua toteutetaan ja kehitetään siten, että se vastaa palvelun järjestämisen tarpeita, mutta myös tukee henkilöstön työhyvinvointia ja mahdollisuutta vaikuttaa oman työn ja työajan suunnitteluun.

Käsittely

13.08.2024 Ehdotuksen mukaan

Vastaehdotus:

Kristian Wahlbeck: Lisätään kohdan 5 loppuun:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pyytää, että kaupunki jatkaisi keskustelua ja asian selvittelyä yhdessä työmarkkinaosapuolten (Kt ja OAJ) kanssa.

Kristian Wahlbeckin vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

09.09.2024

Asia/14

Lisätiedot

Päivi Quandt, palvelussuhdepäällikkö, puhelin: 310 86235
paivi.quandt(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginhallitus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Y-tunnus

0201256-6

15

Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n omistajastrategiatavoitteen mittarin päivittäminen

HEL 2024-010983 T 00 01 05

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä alueelliset ja infra -yhteisöryhmään kuuluvan tytäryhteisön Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n riittävä vakavaraisuus -omistajastrategiatavoitteen omavaraisuusastemittarin päivittämisen vähintään 35 prosentista vähintään 15 prosenttiin.

Esittelijän perustelut

Tytäryhteisökohtaiset omistajastrategiat

Kaupunginhallitus hyväksyi 22.3.2021 ja 12.4.2021 uuden mallin mukaiset tytäryhteisökohtaiset omistajastrategiat kaupunginvaltuuston konserniohjeen määräyksiä noudattaen. Kaupunginhallitus hyväksyi 27.2.2023 alueelliset ja infra-yhteisöryhmään kuuluvien tytäryhteisöjen (muun muassa Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy) omistajastrategioiden päivittämisen.

Konserniohjeen mukaisesti yhteisön omistaminen ei ole kaupungin perustehtävä, vaan sen tulee lähtökohtaisesti tukea ja palvella palvelujen järjestämistä, kaupungin taloutta tai muuten kaupungin yhteiskunnallisia tavoitteita. Kaupungin omistuksella yhteisöissä tulee olla kaupungin strategiaan perustuva tarkoitus ja tavoite. Tämän perusteella tytäryhteisökohtaisessa omistajastrategiamallissa tehdään keskipitkän aikavälin linjauksia ko. yhteisön ja niiden mahdollisesti muodostaman alikonsernin omistukseen, toimintaan ja talouteen sekä hallituksen kollektiivisiin osaamiskriteereihin liittyen sekä määritellään keskeisiä ko. aikavälin tavoitteita ja niiden avainmittareita.

Tytäryhteisökohtaisten omistajastrategioiden tarkoituksena on edistää kaupungin omistaja-arvon myönteistä kehitystä ja tukea tytäryhteisöjen johtamista antamalla hallituksille ja toimivalle johdolle selkeä kuva siitä, mihin suuntaan kaupunki omistajana haluaa toimintaa kehitettävän. Nämä tytäryhteisökohtaiset omistajastrategiat kuvastavat myös kaupungin omaa sitoutumista omistajana tytäryhteisöille asetettaviin keskipitkän aikavälin kehittämistavoitteisiin ym. linjauksiin.

Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n omistajastrategiatavoitteen mittarin päivittäminen

Kaupungin tytäryhteisökohtaisen omistajastrategian tulee tukea pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta tytäryhteisön toiminnassa, minkä mukaisesti omistajastrategiat on laadittu keskipitkälle aikavälille. Omistajastrategioita päivitetään suunnitellusti yhteistyössä toimialojen ja tytäryhteisöjen kanssa. Yksittäisen tytäryhteisön tilanteen vaatiessa sen omistajastrategiaa voidaan päivittää myös varsinaisen päivityssyklin ulkopuolella.

Vuonna 2023 päivitetystä Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n omistajastrategiassa on konserniohjausyksikkö yhdessä yhtiön kanssa tunnistanut muutostarpeen, joka pitkälti on tekninen ja muuten vähäinen. Muutostarve johtuu yhtiön konsernirakenteen aikataulun pidentymisellä ja tarkentumisella, millä on vaikutus riittävä vakavaraisuus - tavoitteen mittariin. Päivitystarpeen arvioinnissa on hyödynnetty yhtiön päivittyneitä pitkän aikavälin investointisuunnitelmia.

Omistajastrategiaan tehty muutos liittyy seuraavaan omistajastrategiatavoitteeseen ja sen mittariin:

- Omistajastrategiatavoite: riittävä vakavaraisuus
- Nykyinen mittari: omavaraisuusaste vähintään 35 %.
- Uusi mittari: omavaraisuusaste vähintään 15 %.

Nyt tehtävästä päivityksestä on pyydetty kommentit tytäryhteisöltä. Vähintään 15 % omavaraisuusasteen on arvioitu olevan edelleen riittävä yhtiön toiminnan luonne ja rahoitusmalli huomioon ottaen.

Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n päivitetty omistajastrategia on liitteenä 1.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tiina Leinonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36109
tiina.leinonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy Omistajastrategia

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Otteet

Ote

Pääkaupunkiseudun Kaupunki-

Otteen liitteet

Esitysteksti

liikenne Oy

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Päätettävä tässä kokouksessa

16

Kaupunginhallituksen päätöksen 11.5.2020, § 293 kumoaminen ja perittyjen varojen palauttaminen

HEL 2019-007864 T 00 01 06

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää kumota Euroopan komission päätöksen mukaista valtiontuen takaisinperintää koskevan päätöksensä 11.5.2020, § 293. Lisäksi kaupunginhallitus päättää palauttaa Koiviston Auto Helsinki Oy:lle 44 296 738,81 euroa, jotka yhtiöltä perittiin kaupunginhallituksen takaisinperintää koskevan päätöksen nojalla.

Samalla kaupunginhallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Euroopan komissio antoi 28.6.2019 päätöksen C(2019) 3152 valtiontuesta SA.33846 – (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP), jonka Suomi on toteuttanut Helsingin Bussiliikenne Oy:lle. Päätöksen 1 artiklan mukaan valtiontuki, jonka määrä on 54 231 850 euroa, ja jonka Suomi on myöntänyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti Helsingin Bussiliikenne Oy:n hyväksi komission päätöksessä yksilöityjen tukitoimenpiteiden 1, 2, 3 ja 4 mukaisesti, ei sovellu sisämarkkinoille.

Kaupunginhallitus päätti 11.5.2020, § 293 Euroopan komission päätöksen C(2019) 3152 velvoittamana ja eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain nojalla periä takaisin kaupungin myöntämän tuen (SA.33846) yhteismäärältään 54 231 850 euroa sekä takaisinperittävistä tukimääristä perittävän koron ensisijaisesti silloiselta Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä ja toissijaisesti silloiselta Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä.

Komission päätöksen 2 artiklan mukaisesti Suomen tuli periä 1 artiklassa tarkoitettu tuki takaisin tuensaajalta. Koska Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:n ja Helsingin Bussiliikenne Oy:n välillä oli komission mukaan taloudellinen jatkuvuus, velvollisuus maksaa tuki takaisin laajennettiin koskemaan Helsingin Bussiliikenne Oy:tä.

Takaisinperittävästä tukimäärästä perittiin korkoa asetuksen (EY) N:o 794/2004 V luvun ja asetuksen (EY) N:o 794/2004 muuttamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 271/2008 mukaisesti niiden tosiasialliseen takaisin maksamiseen saakka.

Tuki ja tukimäärästä perittävä korko perittiin takaisin ensisijaisesti Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä. Siltä osin kuin tukea ja tukimäärästä perittävää korkoa ei saatu perittyä Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä, ne perittiin takaisin Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä.

Takaisinperinnän toteuttaminen

Takaisinperintävelan maksusta ensisijaisesti vastuussa ollut Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy maksoi kaupungille 16.7.2020 3 000 000 euroa ja 3.2.2022 14 941 211,67 euroa. Toissijaisesti vastuussa ollut Helsingin Bussiliikenne Oy maksoi 3.2.2022 koko jäljelle jääneen takaisinperintävelan, yhteensä 44 296 738,81 euroa. Näin ollen takaisinperintä päättyi täysimääräiseen suoritukseen 3.2.2022.

Komission päätöksen kumoaminen

Euroopan unionin tuomioistuin on 29.7.2024 antamallaan tuomiolla asiassa C-697/22 P kumonnut Euroopan unionin yleisen tuomioistuimen 14.9.2022 antaman tuomion (Helsingin Bussiliikenne v. komissio, T-603/19, EU:T:2022:555) ja Euroopan komission valtiontuesta antaman päätöksen (EU) 2020/1813 (tiedoksiannettu numerolla C(2019) 3152) asiassa SA.33846 (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP).

Komission päätöksen kumoamisen johdosta Koiviston Auto Helsinki Oy (ent. Helsingin Bussiliikenne Oy) on 13.8.2024 vaatinut kaupunkia palauttamaan sen 3.2.2022 maksaman määrän tuottokorkoineen sekä korkolain mukaisen viivästyskoron, mikäli maksua ei suoriteta 30 päivän kuluessa vaatimuksesta.

Kaupungin johtopäätökset komission päätöksen kumoamisen johdosta

Kaupungin takaisinperintäpäätös 11.5.2020, § 293 perustui komission takaisinperintäpäätökseen, joka velvoitti kaupunkia tukiviranomaisena voimassaolonsa ajan. Kuitenkin, koska komission päätös on nyt unionin tuomioistuimen tuomiolla kumottu, kaupungin takaisinperintäpäätökselle ei ole enää perustetta ja se on kumottava. Kaupungilla ei ole oikeudellista perustetta pitää Koiviston Auto Helsinki Oy:n maksamia varoja hallussaan enää sen jälkeen, kun komission päätös on kumottu ja kaupungin takaisinperintäpäätös kumotaan ja pannaan täytäntöön. Näin ollen Koiviston Auto Helsinki Oy:n maksamat 44 296 738,81 euroa on palautettava yhtiölle.

Yleisen siviilioikeudellisen oikeusperiaatteen ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, jolla on toisen omaisuutta perusteetta hallussaan, on lähtökohtaisesti velvollinen maksamaan sille korkolain 3 §:n 2 momentin tarkoittamaa tuottokorkoa. Kaupunki katsoo, että varat eivät ole olleet sen hallussa perusteettomasti, vaan varojen pitäminen kaupungin hallussa on johtunut kaupunkia velvoittaneesta komission päätöksestä. Näin ollen Koiviston Auto Helsinki Oy:lle palautettavalle määrälle ei tule maksettavaksi tuottokorkoa.

Kaupungin takaisinperintäpätös kohdistui kahteen yhtiöön, joista Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy on takaisinperinnän täytäntöpanon jälkeen lakannut. Yhtiö purkautui selvitysmenettelyn kautta 21.9.2022. Koska yhtiötä ei enää ole, sen maksamien varojen palauttaminen kumoamisen johdosta ei tule enemmälti arvioitavaksi.

Toimivalta

Helsingin kaupungin hallintosäännön 8 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan kaupunginhallituksen tehtävänä on päättää asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty muulle kaupungin toimielimelle, viranhaltijalle tai luottamushenkilölle.

Kaupunginhallitus on päätöksellään 11.5.2020, § 293 päättänyt kyseisen tuen takaisinperinnästä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Jenni Rope, kaupunginlakimies, puhelin: 09 310 36195
jenni.rope(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Hallintovalitus, tavallinen tiedoksianto

Otteet

Ote
Koiviston Auto Helsinki Oy

Otteen liitteet
Esitysteksti
Hallintovalitus, tavallinen tiedoksianto

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 11.05.2020 § 293

HEL 2019-007864 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus päätti Euroopan komission päätöksen C(2019) 3152 velvoittamana ja eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain nojalla periä takaisin kaupungin myöntämän tuen (SA.33846) yhteismäärältään 54 231 850 euroa sekä takaisinperittävistä tukimääristä perittävän koron ensisijaisesti Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä ja toissijaisesti Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä.

Takaisinperittävistä tukimääristä peritään korkoa niiden tosiasialliseen takaisin maksamiseen saakka. Korko lasketaan siitä päivästä alkaen, jona tuet saatettiin tuensaajien käyttöön. Korolle on laskettava korkoa asetuksen (EY) N:o 794/2004 V luvun ja asetuksen (EY) N:o 794/2004 muuttamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 271/2008 mukaisesti.

Tuki ja tukimääristä perittävä korko peritään takaisin ensisijaisesti Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä. Siltä osin kuin tukea ja tukimääristä perittävää korkoa ei saada perittyä Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ltä, ne peritään takaisin Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Jenni Rope, kaupunginlakimies, puhelin: 310 36195
jenni.rope(a)hel.fi

17

Perustettavan työllisyyspalveluliikelaitoksen johtokunnan nimeäminen sekä työllisyyspalvelutoimikunnan asettaminen

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2024-010840 T 00 00 02

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää nimetä perustettavaan työllisyyspalveluliikelaitokseen johtokunnan kaupunginhallituksen toimikaudeksi. Johtokuntaan nimetään 7 jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä seuraavasti:

	Jäsen	Varajäsen
1. Kok.	Pia Pakarinen	Joonas Pulliainen
2. Kok.	Mikko Sinisalo	Reeta Niemisvirta
3. SDP	Taru Reinikainen	Petri Lilqvist
4. Vihr.		
5. Vas.		
6.	Pia Ojavuo (kaupunginkanslia, talous- ja suunnitteluosasto)	Tarja Näkki (kaupunginkanslia, henkilöstöosasto)
7.	Maarit Sulavuori (sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, perhe- ja sosiaalipalvelut)	Leena Luhtasela (sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, perhe- ja sosiaalipalvelut, nuorten palvelut ja aikuisosiaalityö)

Samalla kaupunginhallitus valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan seuraavasti:

Puheenjohtaja Pia Ojavuo
Varapuheenjohtaja

Lisäksi kaupunginhallitus päättää asettaa 31.12.2024 saakka työllisyyspalvelutoimikunnan, jonka tehtävänä on toimia neuvona antavana elimenä työllisyyspalveluliikelaitoksen toiminnan käynnistämisen valmistelua varten.

Samalla kaupunginhallitus päättää:

- nimetä työllisyyspalvelutoimikunnan jäseniksi, varajäseniksi, puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi samat henkilöt kuin edellä johtokunnan yhteydessä päätettiin.
- määrätä työllisyyspalvelutoimikunnan esittelijäksi työllisyysjohtajan kaupunginkansliasta.
- kehottaa kaupunginkansliaa järjestämään toimikunnan pöytäkirjanpitäjän tehtävät.

Vielä kaupunginhallitus päättää, että toimikuntaan sekä johtokuntaan sovelletaan kaupunginvaltuuston antamaa päätöstä luottamushenkilöiden taloudellisista etuuksista.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijän perustelut

Tausta

Kaupunginvaltuusto päätti 13.3.2024 (§ 59) perustaa 1.1.2025 alkaen keskushallintoon kuuluvan Helsingin kaupungin työllisyyspalveluliikelaitoksen, jonka tehtävänä on huolehtia julkisten työvoimapalveluiden tuottamisesta, kaupungin työllisyyden edistämisestä sekä niihin liittyvästä kehittämisestä ja koordinaatiosta ja työikäisten kotoutumista edistävien palveluiden tuottamisesta.

Johtokunta

Kunnallisella liikelaitoksella on johtokunta, joka on lakisääteinen toimielin. Johtokunnan tehtävistä säädetään kuntalain 67 §:ssä. Johtokunta ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Lisäksi johtokunta päättää liikelaitoksen toiminnan kehittämisestä valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden rajoissa sekä seuraa tavoitteiden saavuttamista ja raportoi niiden saavuttamisesta. Johtokunta on kuntalain 30 §:n tarkoittama kunnan toimielin.

Työllisyyspalveluliikelaitokselle perustetaan seitsemänjäseninen johtokunta, johon tullaan nimeämään liikelaitoksen perustamispäätökseen (kaupunginvaltuusto 13.3.2024 § 59) sisällytetyn esittelijän kannanoton mukaan poliittisia luottamushenkilöitä viisi ja virkahenkilöitä kaksi. Virkahenkilöitä esitetään johtokuntaan heidän asemansa ja tehtävän perusteella. Puheenjohtajana toimii virkahenkilö. Liikelaitoksen toimintaa ohjaava johtokunta keskittyy liikelaitoksen toiminnan ja sen tuottavuuden parantamiseen.

Hallintosäätömuutosten voimaantulon sekä liikelaitoksen perustamisen ajankohdan takia johtokunta nimetään 1.1.2025 lukien.

Toimikunta

Kaupunginvaltuuston liikelaitoksen perustamispäätöksen täytäntöönpano -osiossa todetaan, että johtokuntaan valittavat jäsenet kutsutaan neuvoa antavaksi elimeksi syksyn 2024 aikana työllisyyspalveluliikelaitoksen toiminnan käynnistämisen valmistelua varten.

Toimeenpanon valmistelun yhteydessä toimikunta on valikoitunut tarkoituksenmukaisimmaksi keinoksi toteuttaa edellä mainittu kirjaus; toimikunnalla ei ole suoranaista päätösvaltaa, mutta kyse on kuntalain 30 §:n mukaisesta kunnan toimielimestä, joka voidaan asettaa hoitamaan määrättyä tehtävää. Kuntalain esitöissä toimikunnilla tarkoitetaan erityisesti projektiluonteisia tehtäviä hoitavia toimielimiä.

Kuntalain 30 §:n mukaan kaupunginhallitus voi asettaa toimikunnan määrätyn tehtävän hoitamista varten enintään kaupunginhallituksen toimikaudeksi.

Kaupungin vastuulle siirtyy vuodenvaihteessa laaja viranomaistehtävien kokonaisuus. Riittävän toimintavarmuuden saavuttamiseksi johtokuntaan nimettävät henkilöt nimetään 31.12.2024 saakka asetettavaan työllisyyspalvelutoimikuntaan. Toimikunnan nimeäminen mahdollistaa myös luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien maksamisen kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti.

Muut säännökset

Kuntalain 74 §:n 4 momentin mukaan johtokuntaan ja toimikuntaan voidaan valita sellainenkin henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen ja lautakuntaan tai jonka kotikunta kunta ei ole.

Tasa-arvolain 4 a §:n 1 momentin mukaan kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä, lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja, tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Säännöksen 3 momentin mukaan viranomaisten ja kaikkien niiden tahojen, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita tässä pykälässä tarkoitettuihin toimielimiin, tulee mahdollisuuksien mukaan ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden.

Toimivalta

Kaupunginvaltuusto päätti 13.3.2024 (§ 59) työllisyyspalveluliikelaitoksen perustamisesta 1.1.2025 alkaen. Samassa yhteydessä kaupunginvaltuusto hyväksyi työllisyyspalveluliikelaitosta koskevat hallintosään-

nön muutokset 1.1.2025 lukien. Mainitun hallintosäännön 2 luvun 22a §:n mukaan kaupunginhallitus valitsee kahden vuoden toimikaudeksi johtokunnan jäsenet ja varajäsenet työllisyyspalveluliikelaitokseen. Lisäksi kaupunginhallitus valitsee johtokunnalle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Kuntalain 30 §:n 3 momentin mukaan kaupunginhallitus voi asettaa toimikunnan määrätyn tehtävän hoitamista varten.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Annukka Sorjonen, työllisyysjohtaja, puhelin: 09 310 84800
annukka.sorjonen(a)hel.fi
Lidia Perkiö, juristi, puhelin: 09 310 37199
lidia.perkio(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Otteet

Ote

Päätöksessä mainitut

Otteen liitteet

Esitysteksti

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Tiedoksi

Kaupunginkanslia
Taloushallintopalvelu

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 511

HEL 2024-010840 T 00 00 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Esittelijä totesi, että teknisenä korjauksena muutetaan päätösehdotuksen maininta kahden vuoden toimikaudeksi muotoon kaupunginhallituksen toimikaudeksi.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Shawn Huffin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Annukka Sorjonen, työllisyysjohtaja, puhelin: 09 310 84800
annukka.sorjonen(a)hel.fi

Lidia Perkiö, juristi, puhelin: 09 310 37199
lidia.perkio(a)hel.fi

18

Työllisyyspalveluliikelaitokseen sijoitettavien tiimipäälliköiden virkojen perustaminen 16.9.2024 lukien

HEL 2024-011313 T 01 01 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää perustaa Helsingin kaupungin työllisyyspalveluliikelaitokseen sijoittuvat seuraavat 17 tiimipäällikön virkaa 16.9.2024 lukien:

Tiimipäällikkö, ennakolliset palvelut	2 virkaa,
Tiimipäällikkö, kohtaantopalvelut	7 virkaa,
Tiimipäällikkö, polkupalvelut	6 virkaa,
Tiimipäällikkö, työnantajapalvelut	2 virkaa.

Esittelijän perustelut

Kuntalain 87 §:n mukaan virka perustetaan sellaista tehtävää varten, jossa käytetään julkista valtaa.

Kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksen työllisyyspalveluliikelaitoksen perustamisesta (13.3.2024, § 59). Työllisyyspalveluliikelaitos huolehtii julkisten työvoimapalveluiden tuottamisesta ja kaupungin työllisyyden edistämisestä sekä niihin liittyvästä kehittämisestä ja koordinaatiosta ja työikäisten kotoutumista edistävien palveluiden tuottamisesta.

Valtakunnallisen TE24-uudistuksen myötä Helsinki ottaa julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun 1.1.2025 alkaen. Järjestämisvastuun piiriin kuuluvat palvelut ja tehtävät määritellään muun muassa työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023), kotoutumisen edistämisestä (681/2023), työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023) sekä kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) annetuissa laeissa sekä työttömyysturvalaissa (1290/2002).

Tiimipäälliköiden virkojen perustamistarve liittyy edellä mainittujen tehtävien vastaanottamiseen. Työllisyyspalveluliikelaitoksen perustamista koskevan kaupunginvaltuuston päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä tarvittavat virat perustetaan organisaatorakenteen täsmennyttyä vuoden 2024 aikana. Virat sijoitetaan väliaikaisesti kaupunginkanslian elinkeino-osastolle ja siirretään 1.1.2025 lukien toimintansa aloittavaan työllisyyspalveluliikelaitokseen.

Tiimipäälliköiden tehtävissä aloittavien tai näihin sijoitettavien henkilöiden tehtäväkuvaan kuuluu työllisyyspalveluliikelaitoksen 1.1.2025 käynnistyvän toiminnan suunnittelu ja valmisteleminen sekä vuoden 2024 loppuun asti käynnissä olevaan työllisyyden kuntakokeiluun liittyvät esihenkilö-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- ja ohjaustehtävät.

Kuntalain 91 §:n 1 momentin mukaan valtuusto voi hallintosäännössä siirtää toimivaltaansa kunnan muille toimielimille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille.

Tiimipäälliköiden tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttämistä, kuten esimerkiksi kaupungin delegoidun toimivallan käyttämistä. Toimivaltaa käytetään tämän vuoden puolella kaupunginhallituksen päätöksen (12.6.2023, § 413) mukaisia kuntakokeilutehtäviä hoidettaessa. Lisäksi TE-hallinnon asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien myöntäminen edellyttää virkasuhdetta 31.12.2024 saakka. Vuodenvaihteen jälkeen toimivaltaa käytetään 1.1.2025 voimaan tulevan hallintosäännön 8 luvun 1 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaisia työvoimaviranomaisen tehtäviä hoidettaessa.

Perustettaviksi esitettäville viroille on varattu määräraha kaupunginkanslian talousarviossa. Virkojen rahoitus tullaan ottamaan huomioon työllisyyspalveluliikelaitoksen henkilöstömäärärahoissa, joihin saadaan jatkossa korvauksena valtionosuusrahoitusta.

Hallintosäännön 12 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan henkilöstöjohtaja päättää tehtävien vaativuusluokittelusta ja tarkastusjohtaja lukuun ottamatta siihen perustuvasta palkasta, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty tai ellei henkilöstöjohtaja ole määrännyt tehtävää muulle viranhaltijalle.

Tiimipäälliköiden virkojen tehtäväkohtaiset palkat on määritelty kunta-alan yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES) määräysten ja tehtävän vaativuuden arvioinnin perusteella. Tehtäväkohtaiseksi palkaksi on päätetty 4 600 euroa kuukaudessa.

Hallintosäännön 8 luvun 1 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan kaupunginhallitus päättää viran perustamisesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Helena Wendorf, johtava asiantuntija, työnantajapolitiikka, puhelin: 09 310 23529
helena.wendorf(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Tiedoksi

Kaupunginkanslian elinkeino-osasto
Kaupunginkanslian henkilöstöosasto
Taloushallintopalveluliikelaitos

19

Valtuutettu Atte Harjanteen toivomusponsi kaupungin hankintojen hiili- ja luontojalanjäljen arvioinnista ja raportoinnista

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2023-011875 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 13.9.2023 hyväksymän toivomusponnen johdosta tehdyistä toimista ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle ja tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuusto on käsitellessään Helsingin kaupungin vuoden 2022 ympäristöraporttia 13.9.2023 hyväksynyt valtuutettu Atte Harjanteen seuraavan toivomusponnen:

Kaupunginvaltuusto edellyttää selvitettävän mahdollisuutta arvioida ja raportoida kaupungin hankintojen hiili- ja luontojalanjäljen kokonaisuudessaan nykyistä kattavammin ja seikkaperäisemmin, jotta niitä voidaan seurata paremmin.

Hankintojen johtamisen ja ohjaamisen näkökulmasta hankintojen hiili- ja luontojalanjäljen nykyistä kattavamman arvioinnin ja raportoinnin kehittäminen on tärkeä ja kannatettava aloite. Arviointimenetelmien kehittymistä seurataan tiiviisti kaupunkiympäristölautakunnan lausunnossa kuvatun mukaisesti. Nykyistä kattavampaa seuranta ja raportointia tullaan jatkossa kehittämään.

Hankintojen seuranta ja raportointia tulee tarkastella kokonaisuutena, johon kuuluu hankintojen tilannekuvan muodostaminen hankintojen johtamisen ja ohjaamisen tueksi sekä ympäristöparametrien ohella myös sosiaalisen ja taloudellisen vastuun parametrien seuranta. Seuranta ja raportointia tuleekin kehittää kestävä kehityksen lähtökohdista, kokonaiskuva ja erityisesti kaupungin hankintastrategian tarpeet huomioiden.

Kaupungin hankintojen seurannan ja raportoinnin kokonaisuuden tulee palvella kaupungin hankintastrategian ja ympäristötavoitteiden seuranta. Ihanteellista olisi, jos samaan kokonaisuuteen olisi mahdollista liittää erilaisten lakisääteisten velvoitteiden ja hankintoihin kohdistuvien sitoumusten seuranta ja raportointi. Parhaillaan tällaisia kokonaisuuksia ovat puhtaiden ajoneuvojen laki, päästöttömien työmaiden green deal -

sopimus sekä haitallisten aineiden vähentäminen varhaiskasvatuksen hankinnoissa -green deal. Lisäksi kokonaisuuden tulisi palvella kansallisen hankintastrategian eli Hankinta-Suomen tavoitteiden seurantaa.

Hankintojen hiili- ja luontojalanjäljen arviointi ja raportointi tuottaa tulevaisuudessa kaupungille kiinnostavaa tietoa hankintojen johtamisen tueksi. Tällä hetkellä hiilijalanjälkitiedon haasteena on kuitenkin tiedon karkea taso sekä se, että vuosittaisessa arvioinnissa eivät näy hankintojen hiilijalanjälkeä pienentävät teot (tämä vaatii aina arvioinnin perusteena olevien kertoimien päivittämistä). Luontojalanjäljen osalta haasteet ovat suurella todennäköisyydellä saman suuntaisia. Molempien jalanjälkiarviointien osalta työ on kansallisesti vielä kesken, mutta kehittyy jatkuvasti.

Siihen, että raportointi toteutettaisiin vuosittain ja se olisi luonteva osa vuotuista hankintojen seurantaa ja suunnittelua, on vielä matkaa. Ideaalitilanteessa hankintojen hiili- ja luontojalanjälkitieto auttaisi tunnistamaan hankintakategoriat, joihin ympäristövaatimuksia tulee kohdistaa sekä seuraamaan hankintojen aiheuttaman ympäristökuorman piene-
nemistä vuositasolla. Lisäksi luontojalanjälkitieto antaisi arvion siitä, minne Helsingin hankintojen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset kohdistuvat, jolloin myös lieventävien toimenpiteiden ja kompensoinnin kohdistaminen olisi mahdollista. Tavoitteena olisi, että kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin nostettaisiin kuvaavimmat ja kiinnostavimmat indikaattorit kertomaan hankintojen ympäristövastuun tilasta.

Mikäli organisaatiokohtainen hiili- ja luontojalanjäljen arviointi osoittautuu liian haasteelliseksi, olisi mahdollista myös päättää ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmistä hankintakategorioista, joiden osalta tarkempaa seurantaa ja raportointia lähdetään kehittämään. Tällaisia kategorioita voisivat olla esimerkiksi rakentaminen tai ruokahankinnat.

Asiasta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan lausunto. Esitys on lausunnon mukainen.

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava ponnien ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnien hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 516

HEL 2023-011875 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Shawn Huffin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 19.12.2023 § 698

HEL 2023-011875 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunkiympäristölautakunta totesi, että Helsingin kaupunki on Suomen suurin julkinen hankkija noin neljän miljardin euron vuosittaisella hankintavolyymillaan. Kaupunki haluaa hankintastrategiansa mukaises-

ti olla edelläkävijä ympäristövastuuta koskevien tavoitteiden edistämisessä ja ympäristöystävällisten ratkaisujen käyttöönotossa.

Kaupunkiympäristölautakunta kehotti kehittämään nykyistä kattavampaa seuranta- ja raportointia hankintojen hiilijalanjäljen ja luontohaittojen pienentämiseksi.

Lisäksi lautakunta kehotti tuottamaan lisää tietoa hankintojen ympäristökuormituksesta toteuttamalla pilottihankkeen luontojalanjäljen arvioinnista esimerkiksi jossakin tarkkarajaisessa hankintaryhmässä, kuten elintarvikehankinnoissa. Lautakunta kehotti hyödyntämään pilottiprojektissa Tampereen kaupungin vastaavan pilottihankkeen mallia.

Hankintojen seurannan ja raportoinnin nykytila Helsingin kaupungilla

Helsingin kaupungin hankintojen vastuullisuutta seurataan tällä hetkellä useilla eri tavoilla. Hankintastrategian toimenpiteiden toteutumista seurataan hankintojen koordinaatioryhmässä ja hankintojen ohjausryhmässä toimenpidekorttien avulla. Vastuullisuuskriteerien käyttöä hankinnoissa seurataan Cloudia-sopimushallintajärjestelmässä. Hankintojen ympäristövastuullisuuden edistymisestä kerätään kokoava tieto kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin. Hankintojen kokonaisvastuullisuuden (ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu ja taloudellinen vastuu) edistymisestä raportoidaan yleisellä tasolla osana YK:n Kestävän kehityksen raportointia, joka tapahtuu joka toinen vuosi. Lisäksi erilaisen, tietyn hankintakategorian ympärille keskittyvien kehityshankkeiden raportointia tehdään muilla tavoilla. Esimerkiksi hankintojen green deal -sopimusten seuranta ja raportointi tapahtuu Sitoumus 2050 -sivustolla (<https://sitoumus2050.fi>).

Helsingin kaupungin hankintojen seuranta ja raportointi on parhaillaan murrostilassa. Kaupunginkanslia on käynnistänyt esiselvityksen hankintojen tiedolla johtamisen järjestelmän hankkimisesta. Esiselvityksen tulosten odotetaan valmistuvan vuoden loppuun mennessä, jonka jälkeen hankintojen ohjausryhmä tekee vuoden 2024 ensimmäisen kvartaalin aikana päätöksen hankintojen tiedolla johtamisen jatkotoimenpiteistä.

Hankintojen hiilijalanjäljen arviointi

Hankintojen hiilijalanjälkeä on mahdollista arvioida sekä organisaatiokohtaisesti että hankinta- tai esimerkiksi rakennushankekohtaisesti. Viimeisen viiden vuoden aikana kehitystyötä on tehty kaikissa arviointityypeissä. Helsingin kaupunkiorganisaation hankintojen hiilijalanjälkeä on arvioitu usealla eri menetelmällä. Kaikilla kerroilla arviointi on perustunut hankintojen kulu- eli spend-analyysiin. Lisäksi on arvioitu useampien rakennushankkeiden sekä yksittäisten hankintojen hiilijalanjälkeä.

Suomen ympäristökeskus arvioi Helsingin hankintojen hiilijalanjäljen ensimmäistä kertaa vuonna 2019 osana Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (Canemure) -hanketta (2018 - 2024). Arvio perustui hankintojen euromääräiseen volyyymiin ja hankintakategorioille laskettuihin kasvihuonekaasupäästökertoimiin. Suuri osa hankintojen hiilijalanjäljestä aiheutui rakentamisesta ja siihen liittyvästä energiankulutuksesta ja kunnossapitopalveluista, elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoista sekä erilaisista kaupungin hankkimista palveluista. Arvio oli ensimmäinen Suomessa tehty kokeilu kuntien hankintojen hiilijalanjäljen laskemisesta ja antoi karkean arvion siitä, mihin hankintakategorioihin ilmastotyötä tulisi painottaa.

Arvioon perustuen Canemure-hankkeessa toteutettiin pilottihankintoja, joissa kiinnitettiin erityistä huomiota hankintojen hiilijalanjälkeen ja siihen, millä keinoin sitä voitaisiin pienentää. Pilottihankintojen myötä todettiin, että hankintakohtaisesti tulisi tunnistaa kyseisen hankinnan elinkaaren hiilijalanjälkeen vaikuttavat tekijät, jolloin juuri näihin voidaan kohdistaa hankintakriteerejä hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Hankintojen hiilijalanjäljen vuosittaisen seurannan osalta on kuitenkin huomiotava, että hankintakategorioissa tehty päästöjä vähentävä työ ei nykyisellään näy vähenemänä hankintojen hiilijalanjälkilaskelmissa, sillä laskelmat perustuvat euromääräiseen kulutukseen ja eri hankintakategorioille laskettuihin keskimääräisiin päästökertoimiin.

Uusin hiilijalanjälkiarviointi tehtiin vuonna 2023 osana Suomen suurimpien kaupunkien ja HINKU-kaupunkien KULMA-hanketta. Arviointi koski vuosia 2020 ja 2022. Laskennassa kulutuksesta aiheutuvat päästöt jaettiin viidelle sektorille: energiankulutus, rakentaminen, liikkuminen, ruoka sekä tavarat ja palvelut. Lisäksi osana tavarat ja palvelut -sektoria arvioitiin kaupunkien hankinnoista aiheutuvia päästöjä kaupunkien ostolaskuihin perustuen. Tämän arvion haasteeksi muodostui se, että kaksoislaskennan välttämiseksi elintarvikkeiden ja eräiden muiden kulutuserien laskenta jouduttiin rajaamaan pois hankintoja koskevista luvuista. Hankkeessa saatiin kuitenkin arvio hankintojen hiilijalanjäljestä edellä mainittuja sektoreita lukuun ottamatta. Helsinki jatkaa KULMA-verkoston kanssa keskustelua siitä, miten hankkeessa olisi mahdollista saada parempi kokonaiskuva kaupungin hankintojen hiilijalanjäljestä.

Hankintojen hiilijalanjäljen arviointia on alettu tehdä myös kansallisella tasolla. Suomen ympäristökeskus julkaisi alkuvuodesta 2023 kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästötiedot ensimmäistä kertaa kaikille Suomen kunnille ja maakunnille. Arviointi tehtiin vuoden 2015 tiedoilla ja se sisälsi myös Helsingin kaupungin hankinnat ja investoinnit. Seuraavaksi arviointi tullaan toteuttamaan vuoden 2019 tiedoilla.

Hankintojen luontojalanjäljen arviointi

Julkisessa keskustelussa on viime vuosina tunnistettu hiilijalanjäljen riittämättömyys hankintojen kestävyysindikaattorina ja tunnistettu tarve laajemmalle luontohaittojen arvioinnille. Luontojalanjäljen arviointimenetelmä on kehitetty Jyväskylän yliopistossa hiljattain. Suomessa on toteutettu muutama hanke, jossa luontojalanjälkeä on arvioitu. Arviot on tehty tai ovat tekeillä ainakin S-ryhmälle, Turun yliopistolle ja Tampereen kaupungille. Helsingissä hankintojen luontojalanjälkeä ei ole toistaiseksi arvioitu.

Tampereen kaupungin hankintojen arviointi perustuu samankaltaiseen kulu- eli spend-analyysiin, jolla myös Helsingin hankintojen hiilijalanjälki on arvioitu. Laskennassa on käytetty keskiarvoisia kansallisia kertoimia, mutta hankkeessa joidenkin kategorioiden, muun muassa elintarvikkeiden, osalta laskentaa on tehty myös tarkemmin Tampereen tasolla. Pilottiprojektissa arviointi on tehty ainoastaan yhdelle vuodelle, mutta Tampereen toiveena on tulevaisuudessa toteuttaa seuranta vuosittaisena. Tampereen kaupungin projekti valmistuu tammikuussa 2024, jolloin Helsinki voi tarkemmin perehtyä mallin sopivuuteen Helsingin luontojalanjäljen arvioimisessa.

Hankintojen luontojalanjäljen arvioinnista on käynnistetty kesällä 2023 myös kansallinen hanke osana Hankinta-Suomen ekologisesti kestävien hankintojen teemaryhmää. Hankkeessa tuotetaan tietopohja julkisten hankintojen ekologisista vaikutuksista, jossa huomioidaan hiilijalanjäljen lisäksi laajempi luontojalanjälki. Tuloksena saadaan merkittävimpien hankintakategorioiden hiili- ja luontojalanjälki sekä vaikuttavuuspotentiaali näiden ympäristövaikutusten vähentämiseksi hankinnan keinoin. Hankkeessa ovat mukana ympäristöministeriö, Jyväskylän yliopisto, Hansel ja Valtiokonttori. Projektin tuloksia esitellään alkuvuodesta 2024.

Rakentamisen hankinnat

Rakennushankkeet on tunnistettu yhdeksi Helsingin kaupungin päästöintensiivisimmistä hankintakategorioista ja hiilijalanjäljen määrittäminen rakennushankkeissa onkin Helsingissä jo pitkällä. Vuoden 2021 alun jälkeen liikkeelle lähteneistä Helsingin kaupungin rakennuttamista uudishankkeista (tilat-palvelu ja asuntotuotanto) on laskettu elinkaaren hiilijalanjäljet ympäristöministeriön vähähiilisuuden arviointimenetelmällä (<https://ym.fi/vahahiilisen-rakentamisen-tiekartta>). Hiilijalanjälkilaskentaa käytetään hankkeissa vähähiilisuuden ohjauskeinona esimerkiksi laatimalla vertailuja erilaisten suunnitteluratkaisujen ja tuotevalintojen välillä. Hiilijalanjälkitietoa on myös kerätty yhteen tulevan raja-arvon määrittämiseksi.

Uuden rakentamislain tullessa voimaan vuoden 2025 alusta hiilijalanjäljen laskenta tulee kansalliseksi vaatimukseksi uudisrakennushankkeille ja laajoille peruskorjauksille. Tällöin pitäisi tulla voimaan myös kansalliset hiilijalanjäljen raja-arvot uudisrakennuksille. Raja-arvon alittumisen osoittava laskelma tulee tällöin esittää rakennuslupahakemuksen yhteydessä. Helsinki on jo asettanut asuinkerrostalojen hiilijalanjäljelle oman raja-arvon. Raja-arvo asetetaan kaavavaatimuksena uusissa asemakaavoissa. Vastaavia raja-arvoja selvitetään myös muille rakennustyypeille.

Rakennushankkeet poikkeavat merkittävästi muista hankinnoista, joten raportointia varten tulisi määrittää, minkä vaiheen tulos tässä yhteydessä tulisi raportoida: suunnitelmiin perustuva hiilijalanjälkilaskelma esimerkiksi rakennuslupavaiheessa vai toteutumaan perustuva laskelma rakennuksen valmistuttua.

Rakennushankkeiden luontojalanjäljelle ei ole vielä vastaavaa kansallisesti hyväksyttyä laskentatapaa. Erilaisia laskentatapoja on kehitteillä ja niiden kehitystä seurataan Helsingin kaupungin tilat-palvelussa ja asuntotuotannossa.

Kaupungin tavoitteita parhaiten palveleva seuranta ja raportointi

Helsingin kaupungin hankintojen seurannan ja raportoinnin kokonaisuuden tulee palvella kaupungin hankintastrategian sekä ympäristötavoitteiden seurantaa. Ihanteellista olisi, jos samaan kokonaisuuteen olisi mahdollista liittää erilaisten lakisääteisten velvoitteiden ja hankintoihin kohdistuvien sitoumusten seuranta ja raportointi. Parhailaan tällaisia kokonaisuuksia ovat puhtaiden ajoneuvojen laki, päästöttömien työmaiden green deal -sopimus sekä haitallisten aineiden vähentäminen varhaiskasvatuksen hankinnoissa -green deal. Lisäksi kokonaisuuden tulisi palvella kansallisen hankintastrategian eli Hankinta-Suomen tavoitteiden seurantaa.

Hankintojen hiili- ja luontojalanjäljen arviointi ja raportointi tuottaa tulevaisuudessa Helsingille kiinnostavaa tietoa hankintojen johtamisen tueksi. Tällä hetkellä hiilijalanjälkitiedon haasteena on kuitenkin tiedon karkea taso sekä se, että vuosittaisessa arvioinnissa eivät näy hankintojen hiilijalanjälkeä pienentävät teot (tämä vaatii aina arvioinnin perusteena olevien kertomien päivittämistä). Luontojalanjäljen osalta haasteet ovat suurella todennäköisyydellä saman suuntaisia. Molempien jalanjälkiarviointien osalta työ on kansallisesti vielä kesken, mutta kehittyy jatkuvasti.

Siitä, että raportointi toteutettaisiin vuosittain ja se olisi luonteva osa vuotuista hankintojen seurantaa ja suunnittelua, ollaan vielä hyvin kaukana. Ideaalitalanteessa hankintojen hiili- ja luontojalanjälkitieto auttaisi

tunnistamaan hankintakategoriat, joihin ympäristövaatimuksia tulee kohdistaa sekä seuraamaan hankintojen aiheuttaman ympäristökuorman pienenemistä vuositason tasolla. Lisäksi luontojalanjälkitieto antaisi arvon siitä, minne Helsingin hankintojen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset kohdistuvat, jolloin myös lieventävien toimenpiteiden ja kompensoinnin kohdistaminen olisi mahdollista. Tavoitteena olisi, että kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin nostettaisiin kuvaavimmat ja kiinnostavimmat indikaattorit kertomaan hankintojen ympäristövastuun tilasta. Raportointitiedon tulisi lopulta olla kytkeytynyt myös kaupungin talouden suunnittelun ja seurannan prosesseihin.

Mikäli organisaatiokohtainen hiili- ja luontojalanjäljen arviointi osoittautuu liian haasteelliseksi, olisi mahdollista myös päättää ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmistä hankintakategorioista, joiden osalta tarkempaa seurantaa ja raportointia lähdetään kehittämään. Tällaisia kategorioita voisivat olla esimerkiksi rakentaminen tai ruokahankinnat.

Johtopäätökset

Hankintojen johtamisen ja ohjaamisen näkökulmasta hankintojen hiili- ja luontojalanjäljen nykyistä kattavamman arvioinnin ja raportoinnin kehittäminen on tärkeä ja kannatettava aloite. Arviointimenetelmien kehittymistä seurataan tiiviisti tässä lausunnossa kuvatun mukaisesti. Nykyistä kattavampaa seurantaa ja raportointia tullaan kehittämään tulevaisuudessa. Työ vaatii resurssien uudelleen kohdentamista kaupunkiympäristön toimialalla ja kaupunginkansliassa.

Hankintojen seurantaa ja raportointia tulee tarkastella kokonaisuutena, johon kuuluu hankintojen tilannekuvan muodostaminen hankintojen johtamisen ja ohjaamisen tueksi sekä ympäristöparametrien ohella myös sosiaalisen ja taloudellisen vastuun parametrien seuranta. Seurantaa ja raportointia tuleekin kehittää kestävä kehityksen lähtökohdistta, kokonaiskuva ja erityisesti kaupungin hankintastrategian tarpeet huomioiden.

Käsittely

19.12.2023 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Amanda Pasanen: Lisätään lausuntoehdotukseen: "Kaupunkiympäristölautakunta kehottaa kehittämään nykyistä kattavampaa seurantaa ja raportointia hankintojen hiilijalanjäljen ja luontohaittojen pienentämiseksi.

Lisäksi lautakunta kehottaa tuottamaan lisää tietoa hankintojen ympäristökuormituksesta toteuttamalla pilottihankkeen luontojalanjäljen ar-

vioinnista esimerkiksi jossakin tarkkarajaisessa hankintaryhmässä, kuten elintarvikehankinnoissa. Lautakunta kehottaa hyödyntämään pilottiprojektissa Tampereen kaupungin vastaavan pilottihankkeen mallia."

Kannattaja: Risto Rautava

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Amanda Pasasen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

12.12.2023 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Satu Turula, ympäristöasiantuntija: 09 310 21710
satu.turula(a)hel.fi

20

Lausunto Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2025–2027

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2024-008761 T 00 01 06

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2025–2027 seuraavan lausunnon:

Lausunnon keskeisin sisältö:

- HSL:n alustavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa (TTS) esittämä Helsingin kuntaosuuden kasvu ylittää kaupungin talousarvion vastuuperiaatteen mukaisen kasvuvaran 26 milj. eurolla. Helsingin kuntaosuus ei voi kasvaa niin paljon kuluvaan vuoteen verrattuna. Kaupunginhallituksen 10.6.2024 § 365 hyväksymässä Helsingin vuoden 2025 talousarvion raamissa on huomioitu enintään 258 milj. euron kuntaosuus, joka ylittää kaupungin vastuuperiaatteen jo kahdeksalla miljonnalla eurolla. Helsingin kuntaosuutta voidaan kasvattaa tästä vain valtion tukia kohdentamalla ja ylijäämien käyttöä lisäämällä.
- HSL:n toimintamenojen esitetään nousevan 55,4 milj. euroa (6,1 %) ja lipputulosten 40,8 milj. euroa (10,8 %) vuodesta 2024 vuoteen 2025. HSL:n ja jäsenkuntien tulee keskittyä joukkoliikennejärjestelmän kustannustehokkuuden kehittämiseen taloussuunnitelmakaudella sekä kuntayhtymän taloutta koskevissa keskipitkän aikavälin tarkasteluissa.
- Helsingin kanta on, että jäsenkunnille vuoden 2024 loppuun mennessä kertyvät ylijäämät tulisi käyttää taloussuunnitelmakauden aikana täysimääräisesti kuntaosuuksia pienentämään. Jäsenkuntien näkökulmasta tätä perustelee erityisesti kuntayhtymän arvioima kustannuskehitys sekä nykyinen korkotilanne.
- On tärkeää, että lippujen hinnoittelu ohjaa tiiviiseen kaupunkirakenteeseen ja lyhyisiin matkoihin eikä kannusta maankäytön hajaantumiseen. Siten Helsinki ei kannata tasatariffiin siirtymistä edes väliaikaisena ratkaisuna lähimaksun käyttöönoton ensimmäisessä vaiheessa.
- Paine korottaa HSL:n lipunhintoja muodostuu suurelta osin valtakunnan hallituksen päätöksestä korottaa joukkoliikenteen arvonlisäveroa, samaan aikaan kuin hallitus myös pyrkii alentamaan autoilun kustannuksia, mitkä vaikuttavat joukkoliikenteen houkuttelevuuteen HSL-

alueella haitallisesti. Helsinki katsoo, että HSL:n tulisi määrätietoisesti pyrkiä vaikuttamaan maan hallitukseen niin, että arvonlisäverotuksen korotus poistetaan joukkoliikenteen lippuhinnoista tai korotus kompensoidaan joukkoliikennetoimijoille.

HSL:n talous 2025–2027

HSL:n alustavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa toimintamenot vuodelle 2025 ovat merkittävästi edellisvuotta suuremmat (6,1 %). Vuoden 2025 budjetti on kasvanut selvästi myös siitä, mitä sen on vuosi sitten laaditussa, nykyisessä toiminta- ja taloussuunnitelmassa arvioitu olevan.

Helsingin kaupunki noudattaa taloudenhoidossaan kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti ns. vastuuperiaatetta, jossa käyttömenojen kasvu sidotaan kustannustason ja väestönkasvun muutokseen sekä kaupunkistrategiassa asetettuun tuottavuustavoitteeseen. Tämä rajoittaa mahdollisuuksia kasvattaa myös HSL:lle maksettavaa kuntaosuutta, jonka tulee olla sovitettavissa Helsingin kaupunkitasoiseen talouden kokonaisuuteen vuonna 2025.

HSL:n alustavan toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksen esitys Helsingin kuntaosuudeksi vuodelle 2025 on 276,1 milj. euroa eli 33,6 milj. euroa (13,9 %) suurempi kuin kaupungin vuoden 2024 kuntaosuus. Vuodelle 2025 esitetty kuntaosuus on kasvanut 18,1 milj. euroa (7,0 %) edellisvuonna arvioidusta. Kaupunginhallituksen 10.6.2024 § 365 hyväksymän Helsingin vuoden 2025 talousarvion raamissa on huomioitu enintään 258,0 milj. euron kuntaosuus, joka jo ylittää kaupungin vastuuperiaatteen kahdeksalla miljoonalla eurolla. Helsingin kuntaosuutta voidaan kasvattaa tästä vain valtion tukia kohdentamalla ja ylijäämien käyttöä lisäämällä.

Kuntaosuuksien voimakkaan kasvun vuoksi on syytä arvioida, onko tarkoituksenmukaista kasvattaa kuntayhtymän henkilöstökuluja ja muiden palvelujen ostoja esitetyssä määrin. Näiden toimintamenojen kasvu nostaa Helsingin maksuosuutta vuodesta 2024 noin 8,0 milj. eurolla (18,6 %). HSL:n muiden ostopalvelujen (erityisesti ulkopuolelta ostettavien asiantuntijapalveluiden) ja henkilöstömenojen esitetään nousevan vuodesta 2024 vuoteen 2025 yhteensä noin 13,6 milj. euroa (19,9 %). Myös kuntayhtymän vuoden 2025 investoinnit kasvavat huomattavasti nykyisen talousarvion sisältämästä toimintasuunnitelma (TS) vuoden 2025 arviosta (investointimenojen nousu TS2025–TAE2025 yht. 6,6 milj. euroa/42,6 %). Em. toiminta- ja investointimenojen nousut liittyvät erityisesti matkustajainformaatiojärjestelmän kehittämiseen sekä lippu-tilihankkeeseen. Kustannusnousut ovat huomattavat, ja toimintameno-

jen osalta merkittävästi kaupungin toimintaa ohjaavaa vastuuperiaatetta suuremmat.

HSL suunnittelee talouttaan erittäin varovaisesti, mikä on pandemian aikaisia vuosia lukuun ottamatta aina johtanut ylijäämien kertymiseen HSL:n kassaan. HSL:n tulisi luopua ylivarovaisesta budjetointitavastaan, koska harvoin kaikki riskivaraukset toteutuvat samana vuonna. Mikäli tiukennettu budjetointitapa ja yleisistä kustannuksista säästäminen eivät pienennä menoja riittävästi, on myös tarpeellista arvioida, kuinka operointikustannuksia voitaisiin pienentää. HSL:n tulee tarkastella mahdollisia joukkoliikenteen tarjonnan lisäyksiä ja arvioida niiden vaikutuksia hyvin kriittisesti. Erityisesti kun Helsingin kuntaosuus kasvaa niin voimakkaasti.

HSL on alustavassa TTS:ssa esittänyt, että kunnille kertyneistä ylijäämistä 1/3 käytettäisiin vuonna 2025 tasaamaan kuntaosuuksien vuosittaista vaihtelua (kasvua), mutta vuosina 2026 ja 2027 kertynyttä ylijäämää ei käytettäisi lainkaan. Helsingin kanta on, että kunnille kertyneet ylijäämät tulisi käyttää taloussuunnitelmakauden aikana täysimääräisesti kuntaosuuksien vuosittaista vaihtelua tasaamaan. Tästä vakiintuneesta käytännöstä tulisi pitää kiinni, ellei siihen ole HSL:n maksuvalmiuden varmistamisen näkökulmasta erityistä estettä.

Alustava TTS ei sisällä varausta peruspääoman korkojen maksamiseen. Helsinki edellyttää, että talousarviovalmistelussa tulee huomioida omistajalinjauksen mukainen peruspääomalle maksettava 1,5 %:n korvaus.

Mikäli hallituksen esitys arvolisäverokannan korottamisesta toteutuu, nousee joukkoliikennelippujen arvolisäverokanta 10 %:sta 14 %:iin. Arvolisäveron muutoksen aiheuttama kustannusvaikutus lippujen hintoihin on ilman hintajoustoa 3,6 % ja hintajousto huomioiden HSL:n arvion mukaan noin 6 %. Suurin osa HSL:n esittämästä keskimääräisestä 8 % lipunhintojen korotuksesta kohdistuu siten arvonlisäveron ennakoitujen korotuksen kattamiseen.

Vastaukset kuuteen kysymykseen

Osana lausuntopyyntöä HSL on tiedustellut jäsenkuntien näkemyksiä kuuteen kysymykseen.

1) Infrakorvausmallista aiheutuu merkittäviä kustannuspaineita lippujen hintoihin. Miten tämä tilanne ratkaistaan nopeasti?

Pks-yhteistyössä ei ole toistaiseksi päästy yksimielisyyteen infrakorvausmallin kehittämisestä tai siihen liittyvistä jatkotoimenpiteistä.

Mallin mahdollinen muuttaminen ei ratkaise joukkoliikennejärjestelmän kokonaiskustannusten kasvuun liittyviä rahoituspaineita. Rahoitusmallia tärkeämpää olisi pyrkiä joukkoliikenteen kustannustehokkuuden parantamiseen sekä kuntayhtymän toiminnan ja talouden suunnittelussa, yksittäisten merkittävien joukkoliikennehankkeiden suunnittelussa, että jäsenkuntien omistajaohjauksessa ja kuntayhtymälle asetettavissa tavoitteissa. Matkustajamäärien kasvattaminen nykyisessä järjestelmässä ja joukkoliikennejärjestelmän kustannustehokkuuden parantaminen tulee olla HSL:n ja jäsenkuntien keskeinen yhteinen tavoite.

HSL on tuonut keskipitkän aikavälin tarkasteluissaan esille, että joukkoliikennejärjestelmän kustannukset kasvavat myös tulevana vuosina lipputuloja nopeammin. Kustannusten nousun syynä ovat jäsenkuntien suunnittelemat merkittävät joukkoliikennehankkeet, jotka nostavat sekä joukkoliikenteen operointi- että infrakustannuksia. HSL:n tarkastelujen sisältämät arviot lipputulojen, ja niiden taustalla olevien matkustajamäärien kehittymisestä keskipitkällä aikavälillä vaikuttavat puolestaan hyvin maltillisilta. Erityisesti joukkoliikennejärjestelmään tehdyt ja suunnitteilla olevat panostukset sekä seudun ennustettu väestönkasvu huomioiden.

Jatkossa HSL:n tulisi, tiiviissä yhteistyössä jäsenkuntien kanssa, seurata erityisesti joukkoliikenteen kokonaiskustannusten ja eri kustannuserien sekä lipputulojen ja matkustajamäärien kehitystä. Tähän vuonna 2023 aloitettu HSL-talouden keskipitkän aikavälin jatkuva prosessi on hyvä ja tarpeellinen työtapa.

Lisäksi tulee huomioida, että HSL:n perussopimuksen mukaisesti kuntayhtymän yhtenä tehtävänä on osallistua joukkoliikenteen infran kehittämis- ja ylläpitoinvestointien suunnitteluun yhdessä kuntien ja asianomaisten muiden tahojen kanssa. Tehtävän hoitaminen edellyttää sekä HSL:n että jäsenkuntien sitoutumista siihen.

2) Sitoutuvatko kunnat tavoitelähtöiseen budjettiin, joka tähtää 400 milj. nousun nousijamäärätavoitteen saavuttamiseen?

Matkustajamäärien kasvattaminen on erittäin hyvä tavoite ja yhden-suuntainen kaupungin tavoitteiden kanssa, mutta siihen ei tule pyrkiä joukkoliikennejärjestelmän kustannuksista välittämättä. Tavoitetta 400 milj. noususta on syytä arvioida uudelleen koronan jälkeisenä vähentyneiden työmatkojen aikana.

Asetettavan tavoitteen tulee olla saavutettavissa ja kuntayhtymän tulee esittää toimenpiteet ja vaikutusarviointit, joilla voidaan osoittaa tavoitteen toteutuminen kustannustehokkaasti. HSL:n tulee seurata ja arvioida sekä nousu- että matkustajakilometrikustannuksen kehitystä ja näiden suhdetta lipputuloihin. Edellä mainittujen tunnuslukujen avulla seu-

rataan HSL:n tekemien toimenpiteiden ja joukkoliikennejärjestelmän kustannustehokkuutta.

3) Mitä kunnat priorisoivat: kuntaosuuksien tasoa, hinnankorotusten minimoimista vai hyvää palvelutasoa?

Kuntayhtymän ja jäsenkuntien on yhteisesti löydettävä tasapaino tarjottavan joukkoliikenteen palvelutason, järjestelmän kehittämisen sekä kuntien maksuosuuksien ja lipputulosten/lippujen hintojen välillä.

Helsingiläisten eniten käyttämien lippujen (sisäinen/AB-vyöhyke) hintoja on HSL:n toiminta-aikana nostettu 55–75 %, kun samaan aikaan pidempien matkojen lippujen hinnat ovat nousseet 12–22 % ja yleinen kuluttajaindeksi on kasvanut noin 30 %. Kaupunkistrategiakin edellyttää, että helsinkiläisten joukkoliikennelippujen hinnat on pidettävä kohtuullisina. Joukkoliikenteen kehittämisen ja myös lippujen hinnoittelun pitää olla pitkäjänteistä työtä. Lippujen hintoja laskettiin AB-vyöhykkeellä ensimmäistä kertaa kuluvaan vuoden alussa.

Jos palvelutason parannuksia tehdään, tulee ne kohdistaa kustannustehokkaasti siten, että liikennöintiin tehdyt muutokset kasvattavat lipputulosta ja tuovat joukkoliikenteen pariin uusia maksavia asiakkaita. Tehdyt toimenpiteet tulee raportoida jäsenkunnille ja seurata niiden vaikuttavuutta. Kysynnän muutoksia tulee seurata tarkasti ja palvelutason muutoksia ohjata resurssiviisaasti. Eniten kasvupotentiaalia on siellä, missä on tiivein maankäyttö ja missä tehdään eniten matkoja sekä arkena että viikonloppuisin.

4) Mikä on kunnan tavoitetaso kulkumuoto-osuuksiin (joukkoliikenne, henkilöautoilu, pyöräily, kävely) vuosina 2025–2027?

Kaupunkistrategian mukaisesti maankäyttöä kehitetään Helsingissä siten, että liikenne on järjestettävissä kestävällä tavalla niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin ekologisesti. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyliikenteen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan, mutta muutokselle ei ole asetettu tarkkaa lukuarvoa. Kaupungin on kuitenkin perusteltua tavoitella sitä, että helsinkiläisten matkoissa joukkoliikenteen osuudet palautuisivat samalla tasolle kuin ennen pandemiaa. Tämä muutos tulee saavuttaa niin, että kävellessä, polkupyörällä ja joukkoliikenteellä tehtyjen matkojen osuus kasvaa kaupunkistrategian tavoitteen mukaisesti.

5) Millaisia toimia kunnat ovat valmiita itse tekemään, jotta joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus kasvaa?

Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamiseksi kaupungin kasvua ohjataan joukkoliikenteen kannalta hyvän palvelutason alueille mahdollisimman paljon raideliikenteeseen, ja erityisesti raskaaseen

raideliikenteeseen tukeutuen. Asemanseutujen kehittäminen on MAL-suunnitelman keskeinen tavoite ja myös Helsingin täydennysrakentamisen painopiste. Raideliikenteen verkostokaupunkia laajennetaan toteuttamalla raitieliikenteen kehittämissuunnitelman toimenpiteitä ja rakentamalla uusia yhteyksiä kuten Kruunusillat, Kalasatama-Pasila-raitiotie ja Länsi-Helsingin raitiotie.

Kaupungin liikenneinvestoinnit painottuvat joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen. Ensi vuoden kaikista yleisille alueille kohdistuvista investoinneista joukkoliikenteen osuus on noin 40 %. Helsinki on sitoutunut investoimaan sellaisiin liikennehankkeisiin, jotka lisäävät kestävien kulkumuotojen käyttöä. Kestävän liikkumisen muodot eli kävely, pyöräliikenne ja joukkoliikenne sekä tukevat toisiaan että osin ovat vaihtoehtoja toisilleen. Olennaista on kasvattaa niiden osuutta kokonaisuutena, mihin Helsinki on sitoutunut kaupunkistrategiassaan.

6) Ovatko kunnat halukkaita ottamaan lähimaksun käyttöön HSL-alueella helppouden ja sujuvuuden vuoksi ensimmäisessä vaiheessa yhtenäisellä hinnalla koko alueella?

Lähimaksu on erinomainen, asiakkaiden pitkään toivoma parannus maksujärjestelmään, joka yksinkertaistaa erityisesti satunnaisten joukkoliikenteen käyttäjien matkustamista. Lähimaksamiselle ei kuitenkaan tule asettaa muista maksutavoista poikkeavaa taksaa. Käyttäjän kannalta on sekavaa, jos lipunhinta määräytyy maksutavan mukaan.

Yleisesti tasatariffista voidaan todeta aiemmin annetun lausunnon mukaisesti, että on tärkeää, että lippujen hinnoittelu ohjaa tiiviiseen kaupunkirakenteeseen ja lyhyisiin matkoihin eikä kannusta maankäytön hajaantumiseen, mikä olisi seurausta siitä, että matkustaminen kaukaa maksaa saman kuin läheltä. Helsingiläisten eniten tekemien matkojen hinnat ovat nousseet suhteettoman paljon. Tasatariffin myötä hinnat nousisivat entisestään. Helsingin kaupunginhallitus on useassa aiemmassa lausunnossaan tuonut esille, että HSL:n tulee selvittää edullisemmän lyhytmatkaisen kertalipputuotteen käyttöönottoa.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

HSL pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa HSL:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2025–2027. Lausuntoa on pyydetty 31.8.2024 mennessä. Lausunnon antamiselle varattua määräaikaa on pidennetty 9.9.2024 asti.

Yleistä

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) perussopimuksen mukaan kuntayhtymällä on oltava taloussuunnitelma, joka ajoittuu kolmelle seuraavalle vuodelle. Taloussuunnitelma tarkistetaan vuosittain. HSL:n hallitus laatii ehdotuksen taloussuunnitelmaksi. Ehdotuksesta pyydetään jäsenkuntien lausunnot. Taloussuunnitelman tulee sisältää mm. strategiasuunnitelma sekä tariffien ja palveluverkon muutoksia koskevat suunnitelmat.

HSL on pyytänyt kaupungilta lausuntoa taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2025–2027. HSL pyytää jäsenkuntiaan ottamaan lausunnoissaan kantaa erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Infrakorvausmallista aiheutuu merkittäviä kustannuspaineita lippujen hintoihin. Miten tämä tilanne ratkaistaan nopeasti?
2. Sitoutuvatko kunnat tavoitelähtöiseen budjetointiin, joka tähtää 400 milj. nousun nousijamäärätavoitteen saavuttamiseen?
3. Mitä kunnat priorisoivat: kuntaosuuksien tasoa, hinnankorotusten minimoimista vai hyvää palvelutasoa?
4. Mikä on kunnan tavoitetaso kulkumuoto-osuuksiin (joukkoliikenne, henkilöautoilu, pyöräily, kävely) vuosina 2025 - 2027?
5. Millaisia toimia kunnat ovat valmiita itse tekemään, jotta joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus kasvaa?
6. Ovatko kunnat halukkaita ottamaan lähimaksun käyttöön HSL-alueella helppouden ja sujuvuuden vuoksi ensimmäisessä vaiheessa yhtenäisellä hinnalla koko alueella?

HSL:n strategia

HSL:n yhtymäkokous hyväksyy hallituskausittain laadittavan toiminnan kehittämistä ohjaavan strategian. HSL:n strategia kausille 2022–2025 hyväksyttiin 18.1.2022.

HSL:n visiona on olla vuonna 2030 kestävä liikummisen johtava toimija, mahdollistaja ja kumppani. Strategian mukaiset arvot ovat: olemme luottamuksen arvoisia, uudistamme rohkeasti ja onnistumme yhdessä. Neljä strategista tavoitetta ovat: kohti päästötöntä joukkoliikennettä, joukkoliikenteen käyttö ennätyslukemissa, kustannustehokas joukkoliikenne ja tasapainoinen talous. Näissä tavoitteissa korostuvat talouden tervehdyttäminen, asiakkaiden paluu joukkoliikenteeseen ja päästöjen vähentäminen.

Kaupunginhallitus on aiemmin lausunut HSL:n strategiasta, että strategian visio ja strategiset painopisteet antavat hyvän perustan kuntayh-

tymän toiminnalle. Strategian tavoitteet ovat kannatettavia ja tukevat omalta osaltaan Helsingin kaupungin maankäytön ja liikenteen kehittämiseksi asettamia tavoitteita.

Taloussuunnitelma

Osana valtion talouden sopeutusta joukkoliikenteen matalampi 10 %:n arvonlisäverokanta nostetaan 14 %:iin vuoden 2025 alusta alkaen. Veromuutoksen suora vaikutus lippujen hintoihin on 3,64 %, mutta hintajousto huomioiden HSL arvioi vaikutuksen olevan noin 6 %. Muihin kulutapoihin kohdistuva yleisen arvonlisäverokannan muutos kasvattaa kuluttajahintoja 1,21 % eli selvästi vähemmän.

Mikäli lippujen hintoja ei korotettaisi, veromuutos aiheuttaisi HSL:lle noin 17,4 milj. euron lipputulomenetyksen, josta Helsingin osuus olisi 10,2 milj. euroa.

HSL on valmistellut alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman perustuen keskimääräiselle 8 %:n lippujen hintojen korotukselle, jonka tuomasta lisätulosta valtaosa menee korotettuun arvonlisäveroon. Koska alv:n mahdollisen muutoksen takia lippujen hintoja joudutaan nostamaan, esitetty lipun hintojen korotus ei mahdollista juurikaan muiden kustannusten nousua.

Toiminta- ja taloussuunnitelma perustuu HSL:n strategiseen tavoitteeseen, jossa matkustajamäärät kasvavat 400 milj. nousuun vuonna 2025. Vuonna 2023 tehtiin 344 milj. nousua. Vuoden 2024 nousujen toteutumaennuste vuoden ensimmäisen neljänneksen toteutumaan perustuen on 364 milj. nousua. Koronaa edeltäneenä vuonna 2019 HSL-liikenteessä tehtiin 397 milj. nousua.

HSL:n on asettanut strategiakauden tavoitteeksi, että kuntaosuudet asettuvat keskimäärin 50–55 %:in subventiotasoon. Alustava TTS-suunnitelma on laadittu siten, että subventioasteeksi tulee keskimäärin 55,9 %. Strategiseen tavoitteeseen ei siis aivan päästä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi lisäleikkauksia joukkoliikenteen palvelutason tai lippujen hintojen suunniteltua suurempia korotuksia.

HSL:n toimintamenojen on arvioitu vuonna 2025 olevan yhteensä 962,8 milj. euroa. Toimintamenot kasvavat vuoden 2024 toteutumaennusteesta 55,4 milj. euroa (6,1 %). Vuonna 2026 toimintamenojen arvioidaan olevan 974,9 milj. euroa ja 993,9 milj. euroa vuonna 2027.

Joukkoliikenteen operointikustannukset ovat vuonna 2025 yhteensä 639,8 milj. euroa, mikä muodostaa 66,5 % toimintamenoista. Operointikustannukset kasvavat vuoden 2024 toteutumaennusteesta 32,6 milj. eurolla (5,4 %). Liikennemuodoittain operointikustannukset jakautuvat

seuraavasti: bussiliikenne 358,9 milj. euroa (56,1 %), metroliikenne 65,9 milj. euroa (10,3 %), raitioliikenne 84,6 milj. euroa (13,2 %), pika-raitioliikenne 23,0 milj. euroa (3,6 %), junaliikenne 101,4 milj. euroa (15,8 %) ja lauttaliikenne 6,0 milj. euroa (0,9 %). Operointikustannukset ovat 657,2 milj. euroa vuonna 2026 ja 665,6 milj. euroa vuonna 2027.

HSL:n kautta laskutettava kuntien joukkoliikenteen infrasta maksettava käyttökorvaus on vuonna 2025 yhteensä 230,3 milj. euroa. Inframenoihin sisällytetään 50 % investointien poistoista ja koroista sekä hallinto- ja ylläpitokulut täysimääräisinä. Infrakustannuksista metron osuus on 163,8 milj. euroa (71,1 %). Vuoden 2025 infrakustannukset ovat 9,8 milj. euroa (4,4 %) suuremmat kuin vuoden 2024 toteumaennuste. Vuonna 2026 infrakulujen arvioidaan laskevan 224,8 milj. euroon ja vuonna 2027 jälleen kasvavan 237,5 milj. euroon.

Kuntayhtymän muiden palveluiden osto- ja henkilöstömenot kasvavat erityisesti vuodesta 2024 vuoteen 2025. Muut ostopalvelut ovat vuonna 2025 yhteensä 49,9 milj. euroa. Kasvu vuoden 2024 toteumaennusteeseen verrattuna on 8,7 milj. euroa (21,2%). Henkilöstömenot ovat vuonna 2025 yhteensä 32,2 milj. euroa. Kasvu vuoden 2024 toteumaennusteeseen verrattuna on 4,1 milj. euroa (14,7 %). Vuosina 2026 ja 2027 muiden palvelujen ostomenojen arvioidaan laskevan. Henkilöstömenojen arvioidaan kasvavan 2,6 % vuonna 2026 ja 2,9 % vuonna 2027.

HSL:n toimintatulot vuonna 2025 ovat yhteensä 956,6 milj. euroa. Kasvu kuluvan vuoden ennusteeseen verrattuna on 70,4 milj. euroa (7,9 %). Toimintatuloista vuonna 2025 on lipputulaja 43,8 % ja kuntaosuuksia 53,9 %. Toimintatulojen arvioidaan olevan 993,4 milj. euroa vuonna 2026 ja 1 012,5 milj. euroa vuonna 2027.

Kokonaisuudessaan vuodelle 2025 tavoitellaan lipputulaja yhteensä 418,6 milj. euron edestä. Lipputulotavoite vuonna 2025 on 40,8 milj. euroa (10,8 %) kuluvan vuoden 2024 ennustetta suurempi. Lipputuloennuste perustuu keskimäärin 8 %:n lippujen hintojen korotukselle. HSL:n hallitus päättää lippujen hinnoista erikseen lokakuussa 2024.

Kuntaosuudet vuonna 2025 ovat yhteensä 537,7 milj. euroa. Keskimääräiseksi subventioasteeksi muodostuu 55,9 %. Kuntaosuudet ovat yhteensä 548,9 milj. euroa vuonna 2026 ja 559,4 milj. euroa vuonna 2027. Vuosien 2026 ja 2027 keskimääräinen subventioaste asettuu 56,0 %:iin.

Helsingin kuntaosuuden on arvioitu vuonna 2025 olevan 284,2 milj. euroa. Kun tästä vähennetään edellisten vuosien ylijäämän kolmannes (5,7 milj. euroa) ja valtion suurille kaupunkiseuduille antama tuki (2,4 milj. euroa) kuntaosuudeksi muodostuu 276,1 milj. euroa. HSL:n tulee

tarkastella mahdollisia joukkoliikenteeseen tehtäviä tarjonnan lisäyksiä ja arvioida niiden vaikutuksia hyvin kriittisesti, kun Helsingin kuntaosuus on kasvanut näin voimakkaasti. Kaupunginhallituksen 10.6.2024 hyväksymän Helsingin talousarvion vuoden 2025 talousarvioesityksen raamissa on huomioitu enintään 258,0 milj. euron kuntaosuus.

Pikaraitiotien ja kantaraitiotien infrakustannusten jakoperiaatteita on valmisteltu hyvässä yhteistyössä kuntien edustajien ja HSL:n kesken. Esityslistan liitteenä olevan HSL:n TTS-raportin kuntaosuuslaskelma on vanhentunut. Päivitetty laskelma kuntaosuuksista on esityslistan liitteenä 3. Pikaraitiolinjan 15 infrakustannusten tarkempi jako vahvistuu syksyllä tehtävässä raitioliikenteen lippulajitutumuksessa. Tällä voi olla vaikutusta Helsingin kuntaosuuteen tulevina vuosina.

HSL on alustavassa TTS:ssa esittänyt, että kunnille kertyneistä ylijäämistä 1/3 käytettäisiin vuonna 2025 tasaamaan kuntaosuuksien vuosittaista vaihtelua (kasvua), mutta vuosina 2026 ja 2027 kertynyttä ylijäämää ei käytettäisi lainkaan. Aiemmin käytäntönä on ollut, että kunnille kertyneet ylijäämät palautetaan kunnille täysimääräisesti kolmen vuoden TTS-kauden aikana. Ylijäämien kerryttäminen HSL:lle ei ole nykyisessä korkotilanteessa tarkoituksenmukaista. Kertynyt ylijäämä on jatkossakin perusteltua käyttää tasaamaan kuntaosuuksien vuosittaista vaihtelua.

Infrakorvauksista

Osana lausuntopyyntöä HSL on tiedustellut, miten infrakorvausmallista aiheutuvat merkittävät kustannuspaineet lippujen hintoihin voitaisiin ratkaista.

Infrakorvausten irrottamisesta HSL:n subventiotavoitteesta ei ole säädetty seudullista yksimielisyyttä. Asiasta on keskusteltu muun muassa pks-kuntajohtajien tapaamisessa kesäkuussa. HSL:n ja omistajakuntien tulee yhteisesti edelleen pohtia mitä toimenpiteitä kustannuspaineiden lieventämiseen on löydettävissä, ja onko niiden syystä tarpeen tehdä muutoksia kuntayhtymän perustehtäviin, rahoitusmalliin tai omistajaohjauksen tavoitteen asetantaan.

Muutoksia suunnitelmakaudella

Merkittävimmät liikenteen palvelusomuutokset suunnitelmakaudella ovat:

Vuonna 2025

- metroluonteisessa varaudutaan lähivuosina kohdennettuihin tarjonnan lisäyksiin esimerkiksi ruuhka-ajan vuorovälin tihentämiseen entiselleen

maanantaisin ja perjantaisin sekä iltaliikenteen tihentämiseen koronaa edeltävälle tasolle

- raitioliikenteen tarjontaa varaudutaan kasvattamaan Jätkäsaaren ja Kalasataman kasvavilla alueilla vähintäänkin ruuhka-aikoina
- pikaraitiolinjan 15 (Raide-Jokeri) vuoroväli tihennetään ruuhka-aikana 6 minuuttiin. Päivä- ja iltaliikenne varaudutaan tihentämään 7,5 minuutin vuoroväliin nykyisen 10 minuutin vuorovälin sijaan
- bussiliikenteessä tehdään alueellisia linjastotarkasteluja koko HSL-alueella tulevien vuosien aikana. Alueellisilla linjastotarkasteluilla pyritään lisäämään asiakasymmärrystä sekä löytämään potentiaalisia keinoja kasvattaa nousijamääriä sekä parantaa linjaston kustannustehokkuutta.

Vuonna 2026

- lähijunaliikenteessä varaudutaan Helsingin ja Järvenpään välisen junaliikenteen vuorovälin tihentämiseen ruuhka-aikojen ulkopuolella päiväliikenteessä ja lauantaisin klo 9 - 19 siten, että junilla olisi noin 15 minuutin vuorovälit nykyisen 30 minuutin vuorovälin sijaan. Muutos toteutetaan, mikäli Järvenpää liittyy HSL:n jäseneksi.
- raitiolinjat 4 ja 10 palaavat normaaliरेiteilleen Mannerheimintien katu-
töiden valmistuessa
- varaudutaan Salmisaa-
ri–Ruoholahti–Jätkäsaari–Punavuori–Hernesaari -alueen bussiliikenteen kehittämiseen. Salmisaarenrannan työpaikka-alueen bussiliikenteen tarjonta pienkalustolinjalla 26 on osoittautunut kapasiteetiltaan riittämättömäksi ratkaisuksi.
- Lahdenväylän bussiliikenteessä varaudutaan Kalasataman uuden terminaali-alueen mahdollistamiin linjastomuutoksiin

Vuonna 2027

- Kruunusillat-hankkeen valmistumisen myötä varaudutaan aloittamaan raitioliikenne Laajasalon ja Helsingin kantakaupungin välillä kahdella uudella linjalla: linja 11 (Kruunuvuorenranta– Kalasatama–Pasila) ja linja 12 (Laajasalo–Hakaniemi).
- bussiliikenteessä varaudutaan jatkamaan linjan 56 reittiä Kalasataman alueella metroasemalta Hanasaaren alueelle katuverkon rakentamassa ja alueen asukasmäärän kasvaessa.

Lisäksi suunnitelmavuosina bussiliikenteessä varaudutaan lisäämään tarjontaa Postipuiston, Malminkentän, Kruunuvuorenrannan ja Kuninkaantammen kasvavia asuinalueita palveleville linjoille.

HSL tulee tekemään päätökset joukkoliikenteen tarjonnan lisäyksistä ja muista toimenpiteistä toteutuneeseen kysyntädataan, kerättyyn asia-

kasymmärrykseen, alueelliseen lipputulokehittymään ja kuukausittaisiin linjakohtaisiin tilastoihin pohjautuen.

Talousarviossa varaudutaan myös monien katutöiden, metrojärjestelmän perusparannusten ja muiden katuliikenteeseen vaikuttavien poikkeusjärjestelyiden sekä Espoon kaupunkiradan rakennustöiden junaliikenteelle aiheuttamien vuotuisten katkojen aikaisen korvaavan bussiliikenteen lisäkustannuksiin.

HSL:n lippu- ja maksujärjestelmä uudistetaan perustuen tilipohjaiseen taustajärjestelmään. Uudistuksessa yhdistetään nykyisin käytössä olevat kaksi erillistä lippujärjestelmää, matkakorttijärjestelmä ja HSL-sovelluksen taustajärjestelmä, uudeksi lippujärjestelmäksi. Uudessa järjestelmässä matkustusoikeus voidaan todentaa matkakortin lisäksi muilla erilaisilla tunnisteilla. Tämä mahdollistaa esimerkiksi tapahtumalippujen toimimisen matkustusoikeutena joukkoliikennevälineissä. Lipputilihankkeeseen sisältyy tilipohjainen tausta, uudet lukijalaitteet ja tulevaisuuden lipputuotteiden sekä palvelumallin konseptointityö. Uudet lukijat tulevat mahdollistamaan myös lähimaksamisen. HSL:n tavoitteena on ottaa lähimaksu käyttöön vuoden 2025 alussa koko liikenneverkossa.

Nykyistä vyöhykemallia suunnitellaan muutettavan siten, että Tuusulan ja Sipoon pohjoisosat erotellaan D-vyöhykkeestä uudeksi E-vyöhykkeeksi. E-vyöhykkeellä ovat Ainolan, Järvenpään, Saunakallion ja Jokelan rautatieasemat. Jatkossa kaikki vyöhykkeet toimisivat minimissään kahden vyöhykkeen yhdistelminä, joten pelkästään D-vyöhykkeen lipun ostaminen ei olisi enää mahdollista.

Omistajaohjauksen tavoitteet

1. Tuottavuuden nousu vuosittain vähintään 1,5 %	2. Kuntakohtaiset subventio-osuudet tarkastelukauden loppuun mennessä enintään 50 % kuntakohtaisista kokonaiskustannuksista	3. Joukkoliikenteen toimivuuden parantaminen ja vastuullisuus sekä asiakkaiden tyytyväisyys
Mittarit: 1. Tuottavuusohjelman toimeenpano sisältäen tuottavuusmittarien päivittämisen ja taloudellisten vaikutusten tarkentamisen sekä muut tarvittavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi jäsenkuntien taloustilanteet huomioon ottaen 2. Matkustajakilometrikustannus (infrakulujen kanssa ja ilman), tavoitetasot 2025: 0,38 €/km ja 0,29 €/km 3. Kustannukset per nousu (infrakulujen kanssa ja ilman), tavoitetasot 2025: 2,33 €/nousu ja 1,77 €/nousu	Mittarit: 1. Tuottavuusohjelman ja muiden suunnitelmien toteuttaminen ja muokkaaminen siten, että kuntakohtainen subventiotavoite voidaan saavuttaa 2. Kuntaosuuksien tarkastelu kuntakohtaisesti vuosittain ja keskipitkän aikavälin (5–7 vuotta) ennusteilla 3. Joukkoliikenteen infra- ja operointikustannusten kumulatiivisen kehityksen tarkastelu kuntakohtaisesti ja koko HSL-alueen osalta vähintään suurten infrahankkeiden suunnitteluvaiheessa päivitettävillä pitkän aikavälin ennusteilla, jotka tukevat jäsenkuntien hankekohtaista päätöksentekoa	Mittarit: 1. Alueittainen asiakas- ja asukastyytyväisyys vuosittain, tavoitetaso 2025: Helsingin osalta vähintään vuoden 2023 tasolla, Espoon ja Vantaan osalta lähestytään HSL-alueen keskiarvoa 2. Joukkoliikenteen co2-päästöt vuoteen 2025 mennessä vähintään -90 % verrattuna vuoden 2010 tasoon

Muu omistajalinjaus: Kuntayhtymän talousarviovalmistelussa otetaan huomioon peruspääomalle maksettava 1,5 %:n korvaus

Esittelijän kannanotto

Esittelijän esitys perustuu kaupunkiympäristölautakunnan esitykseen ja kaupunginkansliassa tehtyyn valmisteluun. Esitykseen ei ole sisällytetty kaupunkiympäristölautakunnan tekemiä muutoksia, lukuun ottamatta lisäystä hallitukseen vaikuttamisesta arvonlisäveron korotuksen poistamiseksi. Muutoksia ei ole sisällytetty, koska kaupungin talousarvion 2025 raamin mahdollistaman HSL-maksuosuuden ja HSL:n TTS-esityksen välinen ero on 18,1 milj. euroa, ja kaupunkiympäristön toimialan ja kaupunginkanslian arvioiden perusteella lippujen hinnankorotuksesta pidättäytyminen edellyttäisi edellä mainitun lisäksi vielä noin 18,2 milj. euron lisärahoituksen kaupungilta.

Lisäksi on huomioitava, ettei Helsinki voi nykyisessä lippujärjestelmässä yksin subventoida omia asukkaitaan, vaan myös muiden kuntien olisi lisättävä rahoitustaan, jotta lippujen hintoja ei tarvitsisi korottaa.

Infrakorvausmallin muuttamisen osalta esitys poikkeaa kaupunkiympäristölautakunnan esityksestä, koska Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat selvittäneet alustavia vaihtoehtoja mallin kehittämiseksi, mutta asiassa ei ole toistaiseksi löydetty seudullista yksimielisyyttä. Nykyinen infrakorvausmalli on ollut käytössä HSL:n perustamisesta lähtien ja on tulkinanvaraista edellyttääkö infrakorvausmallin muuttaminen perussopimuksen muuttamista. HSL:n ja omistajakuntien välisiä neuvotteluja toimenpiteistä joukkoliikennejärjestelmän kustannuspaineiden lieventämiseksi tulee jatkaa, ja tässä yhteydessä selvittää onko tarvetta esittää muutoksia kuntayhtymän perustehtäviin, rahoitusmalliin ja/tai omistajaohjauksen tavoitteiden asetantaan.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 13.6.2024
- 2 Lausuntopyyntö 13.6.2024, liite, alustava toiminta- ja taloussuunnitelma

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Helsingin seudun liikenne -
kuntayhtymä

Otteen liitteet
Esitysteksti

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 514

HEL 2024-008761 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Daniel Sazonovin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 13.08.2024 § 363

HEL 2024-008761 T 00 01 06

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Lausunnon keskeisin sisältö:

- Helsingin tavoitteiden ja asukkaiden sujuvan arjen kannalta lippujen hinnat eivät voi nousta kuten alustavassa suunnitelmassa on esitetty, mikä edellyttää sitä, että Helsingillä on oman budjettinsa laatimisessa valmius kuntaosuuden joustoon ylöspäin.
- Perustelluin ja yksinkertaisin tapa ratkaista subventioprocentin määrittelyyn liittyvät lipun hintojen korotuspaineet, on erottaa infrakustannukset kokonaisuudessaan subventioprocentin laskennasta infrakorvausjärjestelmän säilyessä muutoin nykyisen kaltaisena.
- On tärkeää, että lippujen hinnoittelu ohjaa tiiviiseen kaupunkirakenteeseen ja lyhyisiin matkoihin eikä kannusta maankäytön hajaantumiseen. Siten Helsinki ei kannata tasatariffiin siirtymistä edes väliaikaisena ratkaisuna lähimaksun käyttöönoton ensimmäisessä vaiheessa.
- Paine korottaa HSL:n lipunhintoja muodostuu suurelta osin valtakunnan hallituksen päätöksestä korottaa joukkoliikenteen arvonlisäveroa, samaan aikaan kuin hallitus myös pyrkii alentamaan autoilun kustannuksia, mitkä vaikuttavat joukkoliikenteen houkuttelevuuteen HSL-alueella haitallisesti. Helsinki katsoo, että HSL:n tulisi määrätietoisesti pyrkiä vaikuttamaan maan hallitukseen niin, että arvonlisäverotuksen korotus poistetaan joukkoliikenteen lippuhinnoista tai korotus kompensoidaan joukkoliikennetoimijoille.

HSL:n talous 2025 - 2027

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alustavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa toimintamenot vuodelle 2025 on merkittävästi edellisvuotta suuremmat (6,1 %). Vuoden 2025 talousehdotus on kasvanut myös siitä, miten sen ennustettiin viime vuoden toiminta- ja taloussuunnitelmassa olevan.

HSL:n alustavan toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksen esitys Helsingin kuntaosuudeksi vuodelle 2025 on 276,1 milj. euroa eli 33,6 milj. euroa (13,9 %) suurempi kuin kaupungin vuoden 2024 kuntaosuus. Vuodelle 2025 esitetty kuntaosuus on kasvanut 18,0 milj. euroa (7,0 %) edellisvuonna arvioidusta. Kaupunginhallituksen 10.6.2024 hyväksymän Helsingin talousarvion vuoden 2025 talousarvioesityksen raamis- sa on huomioitu enintään 258,0 milj. euron kuntaosuus.

Kuntaosuuksien voimakkaan kasvun takia on syytä arvioida, onko tarkoituksenmukaista kasvattaa kuntayhtymän henkilöstökuluja ja muiden palvelujen ostoja esitetyssä määrin. Näiden toimintamenojen kasvu nostaa Helsingin maksuosuutta vuodesta 2024 noin 8,0 milj. eurolla (18,6 %). HSL:n muiden ostopalvelujen (erityisesti ulkopuolelta ostettavien asiantuntijapalveluiden) ja henkilöstömenojen esitetään nousevan vuodesta 2024 vuoteen 2025 yhteensä noin 13,6 milj. euroa (19,9 %). Myös kuntayhtymän vuoden 2025 investoinnit kasvavat huomattavasti nykyisen talousarvion sisältämästä TS-vuoden 2025 arviosta (investointimenojen nousu TS2025 - TAE2025 yht. 6,6 milj. euroa / 42,6 %). Em. toiminta- ja investointimenojen nousut liittyvät erityisesti matkustajainformaatiojärjestelmän kehittämiseen sekä lipputilihankkeeseen. Kustannusnousut ovat huomattavat, ja toimintamenojen osalta merkittävästi kaupungin toimintaa ohjaavaa vastuuperiaatetta suuremmat.

HSL suunnittelee talouttaan erittäin varovaisesti, mikä on pandemian aikaisia vuosia lukuun ottamatta aina johtanut ylijäämien kertymiseen HSL:n kassaan. HSL:n tulisi luopua ylivarovaisesta budjetointitavastaan, koska harvoin kaikki riskivaraukset toteutuvat samana vuonna. Mikäli tiukennettu budjetointitapa ja yleisistä kustannuksista säästäminen eivät pienennä menoja riittävästi, on myös tarpeellista arvioida, kuinka operointikustannuksia voitaisiin pienentää. Vuoden 2025 infra-kustannuksiin HSL:llä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa.

HSL on alustavassa TTS:ssa esittänyt, että kunnille kertyneistä ylijäämistä 1/3 käytettäisiin vuonna 2025 tasaamaan kuntaosuuksien vuosittaista vaihtelua (kasvua), mutta vuosina 2026 ja 2027 kertynyttä ylijäämää ei käytettäisi lainkaan. Helsingin kanta on, että kunnille kertyneet ylijäämät tulisi käyttää taloussuunnitelmakauden aikana täysimääräisesti kuntaosuuksien vuosittaista vaihtelua tasaamaan vakiintuneen käytännön mukaisesti.

Mikäli hallituksen esitys joukkoliikennelippujen arvolisäverokannan korottamisesta 10 %:sta 14 %:iin toteutuu, heikentyy joukkoliikenteen hinnoittelun kilpailukyky suhteessa henkilöautoon. Arvolisäveron muutoksen aiheuttama kustannusvaikutus lippujen hintoihin on ilman hintajoustoa 3,6 % ja hintajousto huomioiden HSL:n arvion mukaan noin 6 %. Suurin osa HSL:n esittämästä keskimääräisestä 8 % lipunhintojen korotuksesta kohdistuu siten arvonlisäveron ennakoitujen korotuksen kattamiseen.

Helsinki näkee lippujen hintojen nostamisen ristiriitaisena toimena ottaen huomioon HSL:n tavoitteen matkustajamäärän nostamisesta. Jäsenkuntien ja HSL:n tulee yhdessä tarkastella sekä taloudenpitoa että kuntien subvention osuutta, jotta arvonlisäverokannan korotus sekä muut kulut eivät nosta joukkoliikenteen lippujen hintoja nykyisestä.

Vastaukset kuuteen kysymykseen

Osana lausuntopyyntöä HSL on tiedustellut jäsenkuntien näkemyksiä kuuteen kysymykseen.

1) Infrakorvausmallista aiheutuu merkittäviä kustannuspaineita lippujen hintoihin. Miten tämä tilanne ratkaistaan nopeasti?

Infrakorvausten kytkeminen lippujen hintoihin subventioasteen kautta on osoittautunut kestävämmäksi ratkaisuksi. Samalla kun tavoitellaan kestävä kasvua tukeutuen pääosin joukkoliikenteeseen, joukkoliikenneinvestoinnit aiheuttavat suhteettoman suuren korotuspaineen lippujen hintoihin.

Selvitysten perusteella infrakustannusten aiheuttamat lippujen hintapaineet ratkaisisi tehokkaimmin ja yksinkertaisimmin malli, jossa infrakustannukset erotetaan kokonaan subventioprocentin laskennasta. Samalla tarkoituksenmukainen subventiotavoite määriteltäisiin uudelleen, jotta muutos on kuntataloudellisesti neutraali. Infrakustannusten poistamisen jälkeen subventioprocentti kuvaisi selkeämmin HSL:n oman toiminnan tehokkuutta ja HSL:n talouden suunnittelu voi keskittyä sen omassa päätäntävallassa oleviin asioihin. Infrakorvausjärjestelmä säilyisi muutoin nykyisellään ja infran kustannukset jaettaisiin edelleen HSL:n kautta kuntien kesken käytön mukaisesti.

Kaupungin talouden hallinnan kannalta infrakustannusten irrottaminen subventioprocentin laskennasta ei tarkoita lipsumista tiukasta talouden hoidosta. Päinvastoin kaupungin kannalta olisi selkeää, että joukkoliikenteen infrahankkeiden vaikutukset kaupungin talouteen käsitellään kokonaisvaltaisesti infrahankkeen hankesuunnitelmasta kaupungilla päätettäessä. Kaupunki on joka tapauksessa nykyisinkin infrakustan-

nusten lopullinen maksaja ja on päätöksenteon kannalta hyvä, että roolia tämän mukaisesti selkeytetään.

Infrakorvausten irrottamisesta HSL:n subventiotavoitteesta ei ole saavutettu seudullista yksimielisyyttä.

Vaikka infrakorvausjärjestelmää muutettaisiin, edelleen tulee huomioida, että HSL:n perussopimuksen mukaisesti kuntayhtymän yhtenä tehtävänä on osallistua joukkoliikenteen infran kehittämis- ja ylläpitoinvestointien suunnitteluun yhdessä kuntien ja asianomaisten muiden tahojen kanssa. Tehtävän hoitaminen edellyttää sekä HSL:n että jäsenkuntien sitoutumista siihen.

2) Sitoutuvatko kunnat tavoitelähtöiseen budjettiin, joka tähtää 400 milj. nousun nousijamäärätavoitteen saavuttamiseen?

Matkustajamäärien kasvattaminen on erittäin hyvä tavoite ja on yhden-suuntainen kaupungin tavoitteiden kanssa, mutta siihen ei tule pyrkiä kustannuksista välittämättä. Tavoitetta 400 milj. noususta on syytä arvioida uudelleen koronan jälkeisenä vähentyneiden työmatkojen aikana.

Asetettavan tavoitteen tulee olla saavutettavissa ja olisi esitettävä toimenpiteet, joiden vaikutusarvioinneissa on osoitettu tavoitteen toteutuminen kustannustehokkaasti. HSL:n tulee seurata sekä nousukustannusta että matkustajakilometrin kustannusta sekä näiden suhdetta lipputuloihin. Näiden avulla voidaan seurata HSL:n tekemien toimenpiteiden ja joukkoliikennejärjestelmän kustannustehokkuutta.

Jatkossa HSL:n tulisi, tiiviissä yhteistyössä jäsenkuntien kanssa, seurata erityisesti joukkoliikenteen kokonaiskustannusten ja eri kustannuserien sekä lipputulojen ja matkustajamäärien kehitystä. Tähän vuonna 2023 aloitettu HSL-talouden keskipitkän aikavälin jatkuva prosessi on hyvä ja tarpeellinen työtapana.

3) Mitä kunnat priorisoivat: kuntaosuuksien tasoa, hinnankorotusten minimoimista vai hyvää palvelutasoa?

Kuntaosuuksien tason, hinnankorotusten minimoimisen ja palvelutason kesken tulee löytää sellainen tasapaino, jossa minkään alueen tai väestöryhmän liikkumismahdollisuudet eivät heikkene olennaisesti ja toimitaan talouden vastuuperiaatteen mukaisesti. Helsinkiläisten kannalta huonoimmin näistä kolmesta painopisteestä ovat kehittyneet lippujen hinnat, joiden hintojen pitämistä kohtuullisina tulee priorisoida.

Helsinkiläisten eniten käyttämien lippujen (sisäinen/AB-vyöhyke) hintoja on HSL:n toiminta-aikana nostettu 55 - 75 %, kun samaan aikaan pi-

dempien matkojen lippujen hinnat ovat nousseet 12 - 22 % ja yleinen kuluttajaindeksi on kasvanut noin 30 %. Kaupunkistrategiakkin edellyttää, että helsinkiläisten joukkoliikennelippujen hinnat on pidettävä kohtuullisina. Joukkoliikenteen kehittämisen ja myös lippujen hinnoittelun pitää olla pitkäjänteistä työtä. Lippujen hintoja laskettiin AB-vyöhykkeellä ensimmäistä kertaa kuluvan vuoden alussa.

Jos palvelutason parannuksia tehdään, tulee ne kohdistaa kustannustehokkaasti siten, että liikennöintiin tehdyt muutokset kasvattavat lipputulota ja tuovat joukkoliikenteen pariin uusia maksavia asiakkaita. Tehdävät toimenpiteet tulee raportoida jäsenkunnille ja seurata niiden vaikuttavuutta. Kysynnän muutoksia tulee seurata tarkasti ja palvelutason muutoksia ohjata resurssiviisaasti. Eniten kasvupotentiaalia on siellä, missä on tiivein maankäyttö ja missä tehdään eniten matkoja sekä arkena että viikonloppuisin.

4) Mikä on kunnan tavoitetaso kulkumuoto-osuuksiin (joukkoliikenne, henkilöautoilu, pyöräily, kävely) vuosina 2025 - 2027?

Kaupunkistrategian mukaisesti maankäyttöä kehitetään Helsingissä siten, että liikenne on järjestettävissä kestäväällä tavalla niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin ekologisesti. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräliikenteen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan, mutta muutokselle ei ole asetettu tarkkaa lukuarvoa. Kaupungin on kuitenkin perusteltua tavoitella sitä, että helsinkiläisten matkoissa joukkoliikenteen osuudet palautuisivat samalla tasolle kuin ennen pandemiaa. Tämä muutos tulee saavuttaa niin, että kävelen, polkupyörällä ja joukkoliikenteellä tehtyjen matkojen osuus kasvaa kaupunkistrategian tavoitteen mukaisesti.

5) Millaisia toimia kunnat ovat valmiita itse tekemään, jotta joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus kasvaa?

Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamiseksi kaupungin kasvua ohjataan joukkoliikenteen kannalta hyvän palvelutason alueille mahdollisimman paljon raideliikenteeseen tukeutuen. Asemansetujen kehittäminen on MAL-suunnitelman keskeinen tavoite ja myös Helsingin täydennysrakentamisen painopiste. Raideliikenteen verkostokaupunkia laajennetaan toteuttamalla raitoliikenteen kehittämissuunnitelman toimenpiteitä ja rakentamalla uusia yhteyksiä kuten Kruunusillat, Kalasatama-Pasila-raitiotie ja Länsi-Helsingin raitiotie.

Kaupungin liikenneinvestoinnit painottuvat joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen. Ensi vuoden kaikista yleisille alueille kohdistuvista investoinneista joukkoliikenteen osuus on noin 40 %. Helsinki on sitoutunut investoimaan sellaisiin liikennehankkeisiin, jotka lisäävät kestävien kulkumuotojen käyttöä. Kestävän liikkumisen muodot eli kävely, pyöräliikenne ja joukkoliikenne sekä tukevat toisiaan että osin ovat vaihtoeh-

toja toisilleen. Olennaista on kasvattaa niiden osuutta kokonaisuutena, mihin Helsinki on sitoutunut kaupunkistrategiassaan.

6) Ovatko kunnat halukkaita ottamaan lähimaksun käyttöön HSL-alueella helppouden ja sujuvuuden vuoksi ensimmäisessä vaiheessa yhtenäisellä hinnalla koko alueella?

Lähimaksu on erinomainen, asiakkaiden pitkään toivoma parannus maksujärjestelmään, joka yksinkertaistaa erityisesti satunnaisten joukkoliikenteen käyttäjien matkustamista. Lähimaksamiselle ei kuitenkaan tule asettaa muista maksutavoista poikkeavaa taksaa. Käyttäjän kannalta on sekavaa, jos lipunhinta määräytyy maksutavan mukaan.

Yleisesti tasatariffista voidaan todeta aiemmin annetun lausunnon mukaisesti, että on tärkeää, että lippujen hinnoittelu ohjaa tiiviiseen kaupunkirakenteeseen ja lyhyisiin matkoihin eikä kannusta maankäytön hajaantumiseen, mikä olisi seurausta siitä, että matkustaminen kaukaa maksaa saman kuin läheltä. Helsingiläisten eniten tekemien matkojen hinnat ovat nousseet suhteettoman paljon. Tasatariffin myötä hinnat nousisivat entisestään. Helsingin kaupunginhallitus on useassa aiemmassa lausunnossaan tuonut esille, että HSL:n tulee selvittää edullisemmän lyhytmatkaisen kertalipputuotteen käyttöönottoa.

Käsittely

13.08.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asian aikana kuultavina olivat liikenneinsinööri Markku Granholm ja johtava liikenneasiantuntija Lauri Kangas. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Korvataan lausuntoehdotuksen keskeisen sisällön ensimmäisen kappaleen ranskalainen viiva kuulumaan seuraavasti: "Helsingin tavoitteiden ja asukkaiden sujuvan arjen kannalta lippujen hinnat eivät voi nousta kuten alustavassa suunnitelmassa on esitetty, mikä edellyttää sitä, että Helsingillä on oman budjettinsa laatimisessa valmius kuntaosuuden joustoon ylöspäin".

Lisätään lausuntoehdotuksen keskeiseen sisältöön viimeiseksi ranskalaiseksi viivaksi: "Paine korottaa HSL:n lipunhintoja muodostuu suurelta osin valtakunnan hallituksen päätöksestä korottaa joukkoliikenteen arvonlisäveroä, samaan aikaan kuin hallitus myös pyrkii alentamaan autoilun kustannuksia, mitkä vaikuttavat joukkoliikenteen houkuttelevuuteen HSL-alueella haitallisesti. Helsinki katsoo, että HSL:n tulisi määrätietoisesti pyrkiä vaikuttamaan maan hallitukseen niin, että arvonlisäve-

rotuksen korotus poistetaan joukkoliikenteen lippuhinnoista tai korotus kompensoidaan joukkoliikennetoimijoille."

Lisäksi poistetaan seuraavat kohdat, jotka koskevat Helsingin kuntaosuutta.

Poistetaan lausuntoehdotuksesta HSL:n talous 2025 - 2027 kohdasta kappale 6: "Helsingin kaupunki noudattaa taloudenhoidossaan kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti ns. vastuuperiaatetta, jossa käyttömenojen kasvu sidotaan kustannustason ja väestönkasvun muutokseen sekä kaupunkistrategiassa asetettuun tuottavuustavoitteeseen. Tämä rajoittaa olennaisesti mahdollisuuksia kasvattaa HSL:lle maksettavaa kuntaosuutta, jonka tulee olla sovitettavissa Helsingin kaupunkitasoiseen talouden kokonaisuuteen vuonna 2025."

Poistetaan lausuntoehdotuksesta HSL:n talous 2025 - 2027 kohdasta kappale 7 kolmas lause: "Helsingin kuntaosuus ylittää huomattavasti kaupungin talousarvion vastuuperiaatteen mukaisen kasvuvaran."

Poistetaan lausuntoehdotuksesta HSL:n talous 2025 - 2027 kohdasta kappale 9 toiseksi viimeinen lause: "HSL:n tulee tarkastella mahdollisia joukkoliikenteen tarjonnan lisäyksiä ja arvioida niiden vaikutuksia hyvin kriittisesti, kun Helsingin kuntaosuus kasvaa niin voimakkaasti."

Kannattaja: Mia Haglund

Vastaehdotus:

Mia Haglund: Lisätään lausuntoehdotukseen viimeiseksi uudeksi kappaleeksi 12: "Helsinki näkee lippujen hintojen nostamisen ristiriitaisena toimena ottaen huomioon HSL:n tavoitteen matkustajamäärän nostamisesta. Jäsenkuntien ja HSL:n tulee yhdessä tarkastella sekä taloudenpitoa että kuntien subvention osuutta, jotta arvonlisäverokannan korotus sekä muut kulut eivät nosta joukkoliikenteen lippujen hintoja nykyisestä. "

Kannattaja: Jenni Hjelt

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 5

Otto Meri, Jenni Pajunen, Katri Penttinen, Mika Raatikainen, Risto Rautava

Ei-äännet: 8

Mia Haglund, Jenni Hjelt, Olli-Pekka Koljonen, Tuomas Nevanlinna,
Kalle Pusa, Saana Rossi, Anni Sinnemäki, Sameli Sivonen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen äänin 8 - 5.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Mia Haglundin vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 5

Otto Meri, Jenni Pajunen, Katri Penttinen, Mika Raatikainen, Risto Rautava

Ei-äännet: 8

Mia Haglund, Jenni Hjelt, Olli-Pekka Koljonen, Tuomas Nevanlinna,
Kalle Pusa, Saana Rossi, Anni Sinnemäki, Sameli Sivonen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä Mia Haglundin vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen äänin 8 - 5.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Markku Granholm, liikenneinsinööri, puhelin: 09 310 37121
markku.granholm(a)hel.fi

Lauri Kangas, johtava liikenneasiantuntija, puhelin: 09 310 37455
lauri.kangas(a)hel.fi

21

Herttoniemen metroaseman kunnostamisen hankesuunnitelma

HEL 2024-007788 T 10 06 00

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus hyväksyy Herttoniemen metroaseman kunnostamisen hankesuunnitelman siten, että hankkeen arvonlisäveroton enimmäishinta yhteensä sisältäen suunnittelun, rakennustyöt sekä hankintojen aikaiset lisä- ja muutostyöt on 6 000 000 euroa kustannustasossa huhtikuu 2024.

Esittelijän perustelut

Herttoniemen metroaseman kunnostamisella parannetaan aseman toimintavarmuutta ja viihtyisyyttä.

Hankkeen strategiasidonnaisuus

Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025 todetaan, että älykkäät liikennetkaisu- ja sujuvan arjen perusta, tiivistyvän kaupungin liikennejärjestelmän riittävä kapasiteetti ja toimivuus varmistetaan suunnitelmalla kaikki kulkumuodot ja huomioimalla niiden kytkytyminen toisiinsa. Kaupunkistrategian mukaan alueiden tasapainoista kehitystä edistetään mm. panostamalla kaupunki uudistusalueisiin ja kaupunkiympäristön viihtyisyyteen. Julkisen tilan ja julkisten rakennusten investointeja käytetään keinona lisätä hyvinvointia ja houkuttelevuutta. Päätösehdotus on strategian mukainen ja se tukee strategian tavoitteita.

Hankkeen lähtökohdat

Herttoniemen metroasema on otettu käyttöön 1982 yhtenä Helsingin metrojärjestelmän alkuperäisistä asemista. Asema ja sen yhteydessä sijaitseva bussiterminaali ovat yleisilmeeltään vanhentuneet, huonokuntoiset ja epäsiistit. Aseman teknisten järjestelmien kunnostaminen ja kaupunkikuvallisen ilmeen uudistaminen on tarpeen.

Asemaa käyttää päivittäin noin 35 000 matkustajaa.

Herttoniemen metroaseman ja viereisen K-Supermarket Hertan kortteleita on pyritty viime vuosikymmenien aikana kehittämään useaan kertaan.

Vuonna 2008 alueesta järjestettiin suunnittelukilpailu, jossa metroaseman ja bussiterminaalin yläpuolelle suunniteltiin asuntojen ja liiketilöiden

lisäksi kaupungin palvelukeskusta mm. sosiaali- ja terveystoimen ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palveluita varten. K-Supermarket Hertan kortteliin suunniteltiin päivittäistavarakaupan laajennuksen lisäksi asuinkerrostaloja ja 19-kerroksista toimisto- ja hotellitornia.

Kaupungin palvelutilahanketta ei toteutettu tämän suunnitelman pohjalta, vaan toiminnot sijoitettiin Hertsin lähipalvelukeskukseen ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskukseen. K-Supermarket Hertan laajennus ja HKL:n valvomorakennus on toteutettu.

HKL ja kaupunkiympäristön toimiala järjestivät vuonna 2019 tarjouskilpailun, jonka tarkoituksena oli valita kilpailullisen neuvottelumenettelyn kautta toteuttaja kokonaisuudelle, joka käsitti Herttoniemen metroaseman uudistamisen, bussiterminaalin rakentamisen sekä terminaalialueelle kaavoitettavien asuin- ja toimitilarakennusten toteuttamisen.

Kilpailutuksen kautta saatiin hankkeelle yksi toteuttaja. Vuonna 2023 menettelyyn valittu ryhmittymä ilmoitti, ettei tule jättämään lopullista hintatarjousta ja osapuolet totesivat, ettei hankintamenettelyn jatkamiselle ollut mm. muuttuneen kiinteistömarkkinatilanteen vuoksi edellytyksiä. HKL:n johtokunta ja kaupunkiympäristön toimialan maankäyttöjohtaja päättivät siten keskeyttää tämän hankintamenettelyn.

Kaupunkiympäristön toimialan ja HKL:n tämänhetkisen arvion mukaan metroaseman ympäristön laajemman kehittämishankkeen toteuttaminen voisi olla mahdollista aikaisintaan 2030-luvun alkupuolella. Arvioon sisältyy merkittäviä epävarmuuksia mm. kiinteistömarkkinatilanteen kehittymisen vuoksi.

Vuonna 2022 HKL:n johtokunta hyväksyi Herttoniemen metroaseman läntisen sisäänkäynnin peruskorjauksen. Korjauksessa vaihdettiin sisäänkäyntirakennuksen lasit, maalattiin pinnat ja tehtiin tarvittavia LVI-järjestelmien päivityksiä. Lisäksi sisäänkäynnin yhteyteen rakennettiin uusi kiinteä porrasyhteys. Sisäänkäyntirakennuksen hissi tullaan uusimaan vuoden 2024 aikana.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on kunnostaa asemaa siten, että aseman teknisten järjestelmien toimintavarmuus ja asemaympäristön viihtyisyys voidaan taata vähintään noin kymmenen vuoden ajaksi. Hankkeen suunnittelun tukena on käytetty alkuvuodesta 2024 tehdyn käyttäjäkyselyn tuloksia.

Kunnostushanke on suunniteltu siten, että hankkeessa tehtävät toimenpiteet ovat mahdollisimman kustannustehokkaita ottaen huomioon aseman välittömät korjaustarpeet ja tavoitteet aseman viihtyisyyden,

toiminnallisuuden ja turvallisuuden parantamiseksi sekä myös tulevaisuudessa mahdollisesti toteutettava laajempi aseman alueen kehityshanke.

Vaihtoehtoina valitulle toteutustavalle olisivat aseman täysi peruskorjaus tai kunnostustoimien siirtäminen tulevaisuuden kehityshankkeessa toteutettavaksi.

Tavoitteena on yhä alueen laajemman kehityshankkeen toteuttaminen. Tällöin nykyisen aseman täysi peruskorjaus nyt kuluttaisi huomattavia resursseja ratkaisuihin, joiden elinkaari jäisi lyhyeksi tai rajoittaisi tulevaisuuden kehityshankkeen mahdollisuuksia asema-alueen kehittämiseen tai aiheuttaisi sille kustannusnousupaineita.

Kunnostustoimien edelleen siirtäminen aiheuttaisi kohonneen riskin metroaseman toiminnalle, sillä tarvittavia korjauksia on jo viivästetty, koska tavoitteena on ollut korvausinvestointien toteuttaminen aiemmin suunniteltujen kehityshankkeiden yhteydessä.

Kumpikaan näistä vaihtoehtoista ei ole kokonaistaloudellisesti järkevä tai kaupungin tavoitteiden mukainen. Vuoden 2024 talousarviota laadittaessa hankkeeseen alustavasti varattuja määrärahoja päädyttiin talousarvioneuvotteluissa aikaistamaan ja hankkeen toteutusta pyydettiin kiirehtimään.

Hankkeen toteuttaminen esitetyssä laajuudessa on tarkoituksenmukaista, sillä edellä mainitun mukaisesti Herttoniemen metroaseman itäinen sisäänkäynti on ikääntynyt eikä vastaa palvelutasoltaan tai toimivuudeltaan nykypäivän vaatimuksia.

Hankkeen sisältö ja toteuttaminen

Hankkeessa uusitaan itäisen lippuhallin ja huoltorakennuksen vesikatteet sekä paikataan pihakannen vuotokohdat. Bussikatosten teräsosat maalataan ja katteet pestään. Ulkoalueiden betoniset istutuslaatikot puretaan ja paikalle tuodaan liikuteltavia ruukkuja kasveineen. Ulkoalueiden valaistusta lisätään. Metroaseman lippuhallin yleisilmettä parannetaan vaihtamalla lippuhallin julkisivulasit ja korvaamalla nykyiset verkoseinämät metsäaiheisilla ratkaisulla sekä nykyisten pintojen maalaamisella ja kunnostamisella. Lisäksi lippuhallin valaistusta parannetaan sekä aseman LVIS- ja turvallisuusjärjestelmiä uusitaan ja/tai korjataan.

Itäisen sisäänkäynnin tasonvaihtolaitteiden kunnostaminen ei sisälly hankkeeseen. Tasonvaihtolaitteiden peruskorjaamista ja/tai uusimista koskeva hankesuunnitelma tuodaan myöhemmin erikseen päätettäväksi. Tasonvaihtolaitteiden tilanne on kuitenkin huomioitu tätä hanket-

ta suunniteltaessa ja niitä koskevat toimenpiteet yhteensovitetaan aseman kunnostushankkeen toteutukseen.

Hankkeessa ei tehdä töitä aseman läntisen sisäänkäynnin alueella. Hankkeessa ei toteuteta aseman betonirakenteiden perusteellista kunnostusta.

Hankkeen toteutus yhteensovitetaan Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n (Kaupunkiliikenneyhtiö) Herttoniemen metroaseman ympäristössä samanaikaisesti toteuttamien liityntäpyöräpysäköinnin parannustoimien kanssa. OmaStadi-ohjelman (osallistuvan budjetoinnin ohjelma) kanssa tehdään yhteistyötä metroaseman ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Hankkeessa on toimittu yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa miettien, miten Herttoniemen metroaseman ympäristöä kehitetään tasokkaasti ennen mahdollisen metrokorttelin laajempaa kehittämistä. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) on pidetty informoituna kunnostamishankkeen aikataulusta ja töistä.

Hankkeen toteuttamisella ei ole vaikutusta metrolienteeseen. Bussi-terminaalien käyttöön vaikuttavat työvaiheet pyritään toteuttamaan mahdollisimman vähän liikenteeseen vaikuttavasti ja niiden aikataulu koordinoitua yhdessä HSL:n kanssa.

Matkustajien liikkumiseen laiturialueelle ja lippuhallissa muodostuu toteutuksen aikana väliaikaisesti häiriötä. Asemalla järjestetään vaihtoehtoiset kulkureitit hankkeen toteutusvaiheen aikana.

Hanke toteutetaan vuosien 2024–2026 aikana.

Hankkeen projektinhallinnasta vastaa Kaupunkiliikenneyhtiö. Kaupunkiliikenneyhtiö tuottaa HKL:lle erillisen alihankintasopimuksen perusteella mm. metron liikennöinnissä tarvittavan kaluston kunnossapidon ja omaisuuden hallinnan palvelut sekä metro-omaisuuden investointiprojektien hallintaan liittyvät palvelut.

Hankkeen kustannusten muodostuminen

Hankkeen arvonlisäverottomaksi kustannukseksi on arvioitu yhteensä enintään 6 000 000 euroa hankesuunnitelman mukaisesti.

Hankkeen kustannustason (esityksen mukaisesti huhtikuu 2024) seurannassa käytetään rakennuskustannusindeksiä (2021=100, 4/2024 pisteluku 110,3).

Hankkeen kustannukset koostuvat suunnittelusta, rakennusurakasta ja projektipäällikön kustannuksista. Kustannusarvioon sisältyy noin 17 % riskivaraus.

Vuodelle 2024 hankkeen kustannuksista on arvioitu sijoittuvan 1 927 000 euroa ja vuosille 2025–2026 yhteensä 4 073 000 euroa. Vuosille 2025–2026 sijoittuvat kustannukset otetaan huomioon noiden vuosien talousarviota laadittaessa.

Hankkeen käyttötalousvaikutukset

Hanke aiheuttaa 5–20 vuoden poistoajalla tasapoistoina 1 200 000–300 000 euron vuotuisen lisäyksen HKL:n poistokustannuksiin. Käyttötalousvaikutusten osalta esitetään kustannushaarukka, jossa on huomioitu poistoajan epävarmuus metrokortteliin mahdollisesti tulevaisuudessa toteutettavan kehityshankkeen ajankohdan epävarmuuden takia.

Hankkeen on arvioitu tuottavan kustannussäästöjä vähentyneiden korjauskustannusten ja energiankulutuksen vähenemisen kautta 26 000 euroa vuodessa.

HSL:n perussopimuksen perusteella 50 % investoinnin poistoista (600 000–150 000 euroa/v) ja 50 % laskennallisista korkomenoista (20 vuoden aikana yhteensä 1 820 000 euroa, laskentakorko 5 %) voidaan laskuttaa HSL:ltä. HKL palauttaa HSL:ltä laskuttamansa 50 % laskennallisen korkomenon ns. infran korkotulona kaupungille.

Loppuosa poistoista (600 000–150 000 euroa/v) ja investoinnin rahoittamisesta aiheutuvat todelliset 2 830 000 euron korkokulut laina-aikana (korkokanta 4 % ja laina-aika 20 vuotta) jäävät kaupungin liikenneliikelaikoksen infratukena maksettavaksi. Herttoniemen metroaseman kunnostamisen vaikutus HKL:lle maksettavaan kaupungin tukeen on keskimäärin 640 000–190 000 euroa vuodessa.

Lisäksi osa HSL:ltä laskutettavasta 50 % poisto-osuudesta ja 50 % laskennallisesta korosta kiertyy vuosittain käytön mukaisesti kaupungin maksettavaksi HSL:n maksuosuuden kautta; noin 50 % poisto-osuudesta ja laskennallisesta korosta katetaan lipputuloilla ja loppuosa kohdistuu kuntaosuuteen. Herttoniemen metroaseman kunnostamisen HKL:n osuuden kokonaisvaikutus Helsingin kaupungin käyttötalouteen arvioidaan olevan keskimäärin 970 000–300 000 euroa vuodessa (HSL:n maksuosuus ja HKL:n samaa kaupungin tuki yhteensä).

Toimivalta

Hallintosäännön 7 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan kaupunginvaltuusto päättää hankkeista, joiden kustannusarvio ylittää 10 miljoonaa euroa. Kaupunginhallitus on 12.6.2017 § 665 päättänyt, että liikeliikelaikoksen johtokunta päättää tilahankkeista, joiden hankesuunnitelman mukainen arvonlisäveroton kustannusarvio on enintään viisi mil-

09.09.2024

Asia/21

joonaa euroa. Kun hankkeen kustannusarvio ylittää viisi miljoonaa euroa on päätösvalta kaupunginhallituksella.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Hankesuunnitelma

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Tiedoksi

Liikenneliikelaitoksen johtokunta
Liikenneliikelaitos

Päätöshistoria

Liikenneliikelaitoksen johtokunta 14.06.2024 § 59

HEL 2024-007788 T 10 06 00

Esitys

Johtokunta esitti kaupunginhallitukselle Herttoniemen metroaseman kunnostamisen hankesuunnitelman hyväksymistä niin, että hankkeen arvonlisäveroton enimmäishinta yhteensä sisältäen suunnittelun, rakennustyöt sekä hankintojen aikaiset lisä- ja muutostyöt on 6.000.000 euroa kustannustasossa huhtikuu 2024.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Saara Kanto

Lisätiedot

Saara Kanto, toimitusjohtaja, puhelin: 310 20277
saara.kanto(a)hel.fi

22

Lausunto Espoon kaupungille Espoon yleiskaavan 2060 luonnoksesta

HEL 2024-008037 T 10 03 01

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa Espoon kaupungille seuraavan lausunnon :

Espoon yleiskaavaluonnos on huolellisesti laadittu ja perustuu Espoon kaupunginhallituksen 13.3.2023 hyväksymiin yleiskaavan tavoitteisiin. Uusi rakentaminen pyritään ohjaamaan ensisijaisesti nykyisten ja tulevien raiteiden sekä merkittävimpien joukkoliikennereittien varrelle. Tiivistyvien alueiden välisiä alueita kehitetään pääosin pientalovaltaisina alueina. Merkittäviä innovaatiokeskittymiä vahvistetaan ja pyritään turvaamaan monipuolisen elinkeinotoiminnan tarpeet. Kaavaratkaisu perustuu Espoon ja pääkaupunkiseudun monikeskukseen rakentamiseen.

MAL 2023 -suunnittelun yhteydessä on todettu, että väestön kasvaessa ja asumisväljyyden lisääntyessä Helsingin seudulla tarvitaan asuinkerrosalaa 1,5-kertainen määrä nykyisestä vuoteen 2060 mennessä. Yleiskaavaluonnos vastaa osaltaan tähän tarpeeseen.

Espoon yleiskaavaluonnos antaa kattavan kuvan Espoon kaupunkikehityksen suunnasta. Espoon väkiluku oli vuoden 2023 lopussa lähes 315 000 asukasta ja yleiskaava mahdollistaa kaupungin väkiluvun kasvun vähintään 500 000 asukkaaseen ja työpaikkojen kasvun 210 000 työpaikkaan. Näin merkittävällä kasvulla on suuri vaikutus koko seudun liikennejärjestelmän toimivuuteen ja on välttämätöntä, että kasvu tukeutuu pääosin kestäviin kulkumuotoihin.

Yleiskaavan koko kaava-alueita koskeissa määräyksissä painotetaan, että asemakaavoituksessa pientalokaavoitusta priorisoidaan niin, että pientalorakentamisen osuus kasvaa merkittävästi. Kaavan A- ja AP-alueille suunnataan kasvusta noin 30 prosenttia. On selvää, että laajoilla, suurelta osin yksityisautoiluun tukeutuvilla alueilla on vaikutuksia koko seudun liikennejärjestelmän toimivuuteen, matka-ajan ennakoitavuuteen, ruuhkautuvuuden hallintaan sekä tavaraliikenteen ja pitkämatkaisen linja-autoliikenteen toimivuuteen. Uusien laajojen pientalovaltaisten alueiden vaikutuksia on syytä arvioida ja pyrkiä lieventämään kaavaehdotusta laadittaessa myös esimerkiksi yhdyskuntarakenteen hajautumisen, luontokadon ja ilmastovaikutusten kannalta.

Yleiskaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa todetaan autoliikenteen suoritteiden kasvavan kokonaisuudessaan noin 45 - 50 %. Espoon ja Helsingin välisillä merkittävimmillä katu- ja tieosuuksilla autoliikenteen määrän ennustetaan kasvavan 34 - 85 %. Yleiskaavan vaikutus liikennemäärien kasvuun Helsingin rajoilla aiheuttaisi kestäättömän tilanteen Helsingin katuverkkoon eikä se ole valtakunnallisten alueidenkäytötavoitteiden tai maakuntakaavan tavoitteiden mukaista kehitystä. Helsingillä ei myöskään ole omissa maankäytön suunnitelmissaan sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat tämän mittaluokan ajoneuvoliikenteen vastaanottamisen sisääntuloväylille ja kantakaupungin katuverkkoon, eikä sellaiseen myöskään löytyisi toteutuskelpoisia teknisiä ratkaisuja. Jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, että yleiskaavaratkaisusta johtuva autoliikenteen määrän kasvu ei johda seudullisen liikennejärjestelmän kuormittumiseen ja että kaava täyttää tältä osin yleiskaavalle maankäyttö- ja rakennuslaissa osoitetut sisältövaatimukset. Jatkosuunnittelussa tulisikin vielä arvioida tarkemmin seudullisia liikennevaikutuksia. Seudullisia liikennevaikutuksia arvioitaessa tulee autoliikenteen lisäksi tarkastella myös joukkoliikenteen toimivuuteen ja taloudelliseen kannattavuuteen kohdistuvia vaikutuksia etenkin metron laajennuksien ja uusien pikaratikkayhteyksien osalta. Myös liikenteen ympäristövaikutuksiin, kuten liikenteen CO₂-päästöihin, meluun ja ilmanlaatuun sekä liikenneturvallisuuteen liittyvät vaikutusarviointit tulee tehdä huolellisesti kaavan laajalla vaikutusalueella. Arvioinnin perusteella tulee tarvittaessa etsiä kaavaratkaisua, joka vähentää merkittävästi arvioitua autoliikenteen suoritetta.

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty ohjeellisella merkinnällä ns. Tallinna-tunneli. Merkintä perustuu Finest Bay Area Development Oy:n vuonna 2019 käynnistyneen keskeneräisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) vaihtoehtoihin linjauksiin, joista kaksi kulkee Otaniemen kautta. Lainvoimaisessa Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa Tallinna-tunneli on osoitettu Tallinnasta Helsingin keskustan ja Pasilan kautta lentoasemalle. 4. vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditussa esiselvityksessä todettiin tunnelin suurimpien taloudellisten ja kasvua tuottavien hyötyjen muodostuvan Helsingin ja Tallinnan työssäkäyntialueiden yhteen kytkeytymisestä, missä työmatkojen matkajalla on ensisijainen merkitys. Kiinteän yhteyden tulee tästä syystä kulkea radan seudulliseen joukkoliikenteeseen parhaiten kytkevien solmujen, eli Helsingin rautatieaseman, Pasilan aseman ja Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta. Espoon kautta kulkevat linjausvaihtoehdot eivät kytkeydy riittävän hyvin Suomen valtakunnalliseen liikennejärjestelmään, niistä ei ole riittävän kattavia selvityksiä, eivätkä ne tue Helsingin ja Tallinnan välistä kaksoiskaupunkikehitystä. Tallinna-tunnelia koskeva ohjeellinen merkintä on syytä poistaa yleiskaavoitusta ohjaavan Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan vastaisena.

Vermon alue on kaavaluonnoksessa osoitettu palveluiden alueeksi. Alue on myös merkitty osaksi joukkoliikenteen poikittaisyhteyden tukeutuvaa kehittämisvyöhykettä. Kehittämisvyöhykemerkintä puoltaisi Vermon alueen voimakasta kehittämistä toiminnoiltaan sekoittuneena kaupunkina Leppävaaran ja Perkkaan jatkeena, kuten Helsingin kaupunki alueen maanomistajana on 27.4.2023 päivätyssä maanomistajan aloitteessa yleiskaavan muuttamisesta esittänyt. Helsingin kaupunki esittää, että nykyinen raviradan alue osoitetaan Espoon yleiskaavassa 2060 tiiviiksi ja houkuttelevaksi kaupunginosaksi, mikä tukisi molempien kaupunkien kestävästä kehitystä. Helsinki ei jatka alueella nykyisin toimivan raviradan vuokrasopimusta vuoden 2030 jälkeen. Espoo ja Helsinki valmistautuvat väkilukunsa voimakkaaseen kasvuun. Liikenteen sujuvuuden, ilmastopäästöjen ja rakentamisen taloudellisuuden näkökulmasta uusia asuinalueita on järkevää keskittää hyvien joukkoliikenneyhteyksien ja palveluiden varrelle. Vermon alue sijaitsee seudullisesti keskeisellä paikalla Leppävaaran monipuolisten palveluiden lähellä. Alueen vierestä kulkee pikaraitiolinja 15 ja alue sijaitsee Mäkky-län rautatieaseman välittömässä läheisyydessä. Alustavien kaavata-loudellisten tarkastelujen perusteella alueen toteuttaminen näyttäisi kummallekin kaupungille taloudellisesti kannattavalta.

Espoon ja Helsingin välisen rajan ylittävät luonto- ja virkistysyhteydet on huomioitu hyvin. Myös seudullisten rajat ylittävien liikenneyhteyksien jatkuvuus on varmistettu. Helsinki laatii parhaillaan osayleiskaavaa Länsiväylän ympäristöön. Suunnitteluperiaatteiden mukainen asukas-määrän lisäystavoite on vähintään 10 000 - 15 000 asukasta. Osayleis-kaavatyössä tarkastellaan myös Länsiväylän luonnetta, Länsisataman liikenteen sujuvuuden varmistamista ja joukkoliikenne-eratkaisua. Kaa- van valmistelun yhteydessä on tehty ja tehdään yhteistyötä Espoon kanssa.

Valtakunnallisen ja seudullisen junaliikenteen kehityksen näkökulmasta on välttämätöntä, että seudulle toteutetaan kolme uutta lähijunaliiken- teen varikkoa junaliikenteen tarpeisiin perustuen Uusimaa 2050 - kaavaan. Lännen suunnan varikon liikennöinnin kannalta perusteltu si- jainti on Espoon ja Kirkkonummen rajan tuntumassa Rantaradan var-rella.

Esittelijän perustelut

Espoon koko kaupungin yleiskaava katsoo vuoteen 2060. Se osoittaa askelmerkit koko kaupungin kehittämiseksi seuraaviksi vuosikymmenik- si. Yleiskaava 2060 on luonteeltaan aluevarauskaava. Se osoittaa sel- keästi kehityksen isot linjat ja antaa väljyyttä yksittäisten alueiden kehit- tämiseen. Yleiskaavan tärkeimpänä tehtävänä on varautua kaupungin kasvuun ja ohjata se kestävästi osaksi kaupunkirakennetta. Yleiskaava

ohjaa kasvun nykyisten ja uusien joukkoliikenteen runkoyhteyksien varrelle, pääosin nykyistä rakennetta tiivistäen ja tehostaen.

Samalla yleiskaava turvaa keskeisen ekologisen verkoston säilymistä ja hyvät edellytykset lähivirkistysmahdollisuuksien kehittämiseksi jatkosuunnittelussa. Yleiskaavan oikeusvaikutteisuus ei koske seuraavia osayleiskaava-alueita: Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaava, Blominmäki, Kera, Kaitaa-livisniemi, Kiviruukki, Finnöö ja Skataholmen–Svartholmen–Braskarna. Yleiskaava ei korvaa myöskään seuraavia osayleiskaavoja, mikäli ne tulevat voimaan ennen tätä yleiskaavaa: Saariston osayleiskaava ja Stora Bodö – Lilla Bodö. Yleiskaava korvaa Soukanniemi-Suvisaariston osayleiskaavan vain Soukanniemen ja Svinön alueilla.

Käsittely kaupunkiympäristölautakunnassa

Kaupunkiympäristölautakunta päätti äänin 7 - 5 lisätä lausuntoon Anni Sinnemäen ehdotuksen, joka kuuluu seuraavasti: "Yleiskaavan vaikutus liikennemäärien kasvuun Helsingin rajoilla aiheuttaisi kestävämmän tilanteen Helsingin katuverkkoon eikä se ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tai maakuntakaavan tavoitteiden mukaista kehitystä. Helsingillä ei myöskään ole omissa maankäytön suunnitelmassaan sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat tämän mittaluokan ajoneuvoliikenteen vastaanottamisen sisääntuloväylille ja kantakaupungin katuverkkoon, eikä sellaiseen myöskään löytyisi toteutuskelpoisia teknisiä ratkaisuja."

Kaupunginhallituksen lausunto on kaupunkiympäristölautakunnan lausunnon mukainen.

Lausuntopyyntö

Espoon kaupunki on pyytänyt lausuntoa Espoon yleiskaavan 2060 luonnoksesta 3.9.2024 mennessä. Lausunnot on saatu lisää aikaa 18.9.2024 saakka.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi
Anna Villeneuve, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Liitteet

1 Lausuntopyyntö 31.5.2024

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Espoon kaupunki

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 20.08.2024 § 381

HEL 2024-008037 T 10 03 01

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon :

Espoon yleiskaavaluonnos on huolellisesti laadittu ja perustuu Espoon kaupunginhallituksen 13.3.2023 hyväksymiin yleiskaavan tavoitteisiin. Uusi rakentaminen pyritään ohjaamaan ensisijaisesti nykyisten ja tulevien raiteiden sekä merkittävimpien joukkoliikennereittien varrelle. Tiivistyvien alueiden välisiä alueita kehitetään pääosin pientalovaltaisina alueina. Merkittäviä innovaatiokeskittymiä vahvistetaan ja pyritään turvaamaan monipuolisen elinkeinotoiminnan tarpeet. Kaavaratkaisu perustuu Espoon ja pääkaupunkiseudun monikeskuksiseen rakentamiseen.

MAL 2023 -suunnittelun yhteydessä on todettu, että väestön kasvaessa ja asumisväljyyden lisääntyessä Helsingin seudulla tarvitaan asuinkerrosalaa 1,5-kertainen määrä nykyisestä vuoteen 2060 mennessä. Yleiskaavaluonnos vastaa osaltaan tähän tarpeeseen.

Espoon yleiskaavaluonnos antaa kattavan kuvan Espoon kaupunkikehityksen suunnasta. Espoon väkiluku oli vuoden 2023 lopussa lähes 315 000 asukasta ja yleiskaava mahdollistaa kaupungin väkiluvun kasvun vähintään 500 000 asukkaaseen ja työpaikkojen kasvun 210 000 työpaikkaan. Näin merkittävällä kasvulla on suuri vaikutus koko seudun liikennejärjestelmän toimivuuteen ja on välttämätöntä, että kasvu tukeutuu pääosin kestäviin kulkumuotoihin.

Yleiskaavan koko kaava-alueita koskevissa määräyksissä painotetaan, että asemakaavoituksessa pientalokaavoitusta priorisoidaan niin, että pientalorakentamisen osuus kasvaa merkittävästi. Kaavan A- ja AP-alueille suunnataan kasvusta noin 30 prosenttia. On selvää, että laajoil-

la, suurelta osin yksityisautoiluun tukeutuvilla alueilla on vaikutuksia koko seudun liikennejärjestelmän toimivuuteen, matka-ajan ennakoitavuuteen, ruuhkautuvuuden hallintaan sekä tavaraliikenteen ja pitkämatkaisen linja-autoliikenteen toimivuuteen. Uusien laajojen pientalovaltaiten alueiden vaikutuksia on syytä arvioida ja pyrkiä lieventämään kaavaehdotusta laadittaessa myös esimerkiksi yhdyskuntarakenteen hajautumisen, luontokadon ja ilmastovaikutusten kannalta.

Yleiskaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa todetaan autoliikenteen suoritteiden kasvavan kokonaisuudessaan noin 45 - 50 %. Espoon ja Helsingin välisillä merkittävimmillä katu- ja tieosuuksilla autoliikenteen määrän ennustetaan kasvavan 34 - 85 %. Yleiskaavan vaikutus liikennemäärien kasvuun Helsingin rajoilla aiheuttaisi kestävämpään tilanteeseen Helsingin katuverkkoon eikä se ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tai maakuntakaavan tavoitteiden mukaista kehitystä. Helsingillä ei myöskään ole omissa maankäytön suunnitelmissaan sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat tämän mittaluokan ajoneuvoliikenteen vastaanottamisen sisään-tuloväylille ja kantakaupungin katuverkkoon, eikä sellaiseen myöskään löytyisi toteutuskelpoisia teknisiä ratkaisuja. Jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, että yleiskaavaratkaisusta johtuva autoliikenteen määrän kasvu ei johda seudullisen liikennejärjestelmän kuormittumiseen ja että kaava täyttää tältä osin yleiskaavalle maankäyttö- ja rakennuslaissa osoitetut sisältövaatimukset. Jatkosuunnittelussa tulisikin vielä arvioida tarkemmin seudullisia liikennevaikutuksia. Seudullisia liikennevaikutuksia arvioitaessa tulee autoliikenteen lisäksi tarkastella myös joukkoliikenteen toimivuuteen ja taloudelliseen kannattavuuteen kohdistuvia vaikutuksia etenkin metron laajennuksien ja uusien pikaratikkayhteyksien osalta. Myös liikenteen ympäristövaikutuksiin, kuten liikenteen CO₂-päästöihin, meluun ja ilmanlaatuun sekä liikenneturvallisuuteen liittyvät vaikutusarviointit tulee tehdä huolellisesti kaavan laajalla vaikutusalueella. Arvioinnin perusteella tulee tarvittaessa etsiä kaavaratkaisua, joka vähentää merkittävästi arvioitua autoliikenteen suoritetta.

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty ohjeellisella merkinnällä ns. Tallinna-tunneli. Merkintä perustuu Fin Est Bay Area Development Oy:n vuonna 2019 käynnistyneen keskeneräisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) vaihtoehtoisiin linjauksiin, joista kaksi kulkee Otaniemen kautta. Lainvoimaisessa Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa Tallinna-tunneli on osoitettu Tallinnasta Helsingin keskustaan ja Pasilan kautta lentoasemalle. 4. vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditussa esiselvityksessä todettiin tunnelin suurimpien taloudellisten ja kasvua tuottavien hyötyjen muodostuvan Helsingin ja Tallinnan työskäytäntialueiden yhteen kytkeytymisestä, missä työmatkojen matkajalla on ensisijainen merkitys. Kiinteän yhteyden tulee tästä syystä kulkea radan seudulliseen joukkoliikenteeseen parhaiten kytkevien

solmujen, eli Helsingin rautatieaseman, Pasilan aseman ja Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta. Espoon kautta kulkevat linjausvaihtoehdot eivät kytkeydy riittävän hyvin Suomen valtakunnalliseen liikennejärjestelmään, niistä ei ole riittävän kattavia selvityksiä, eivätkä ne tue Helsingin ja Tallinnan välistä kaksoiskaupunkikehitystä. Tallinna-tunnelia koskeva ohjeellinen merkintä on syytä poistaa yleiskaavoitusta ohjaavan Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan vastaisena.

Vermont alue on kaavaluonnoksessa osoitettu palveluiden alueeksi. Alue on myös merkitty osaksi joukkoliikenteen poikittaisyhteyteen tukeutuvaa kehittämisvyöhykettä. Kehittämisvyöhykemerkintä puoltaisi Vermont alueen voimakasta kehittämistä toiminnoiltaan sekoittuneena kaupunkina Leppävaaran ja Perkkään jatkeena, kuten Helsingin kaupunki alueen maanomistajana on 27.4.2023 päivätyssä maanomistajan aloitteessa yleiskaavan muuttamisesta esittänyt. Helsingin kaupunki esittää, että nykyinen raviradan alue osoitetaan Espoon yleiskaavassa 2060 tiiviiksi ja houkuttelevaksi kaupunginosaksi, mikä tukisi molempien kaupunkien kestävästä kehitystä. Helsinki ei jatka alueella nykyisin toimivan raviradan vuokrasopimusta vuoden 2030 jälkeen. Espoo ja Helsinki valmistautuvat väkilukunsa voimakkaaseen kasvuun. Liikenteen sujuvuuden, ilmastopäästöjen ja rakentamisen taloudellisuuden näkökulmasta uusia asuinalueita on järkevää keskittää hyvien joukkoliikenneyhteyksien ja palveluiden varrelle. Vermont alue sijaitsee seudullisesti keskeisellä paikalla Leppävaaran monipuolisten palveluiden lähellä. Alueen vierestä kulkee pikaraitiolinja 15 ja alue sijaitsee Mäkylän rautatieaseman välittömässä läheisyydessä. Alustavien kaavataloudellisten tarkastelujen perusteella alueen toteuttaminen näyttäisi kummallekin kaupungille taloudellisesti kannattavalta.

Espoon ja Helsingin välisen rajan ylittävät luonto- ja virkistysyhteydet on huomioitu hyvin. Myös seudullisten rajat ylittävien liikenneyhteyksien jatkuvuus on varmistettu. Helsinki laatii parhaillaan osayleiskaavaa Länsiväylän ympäristöön. Suunnitteluperiaatteiden mukainen asukasmäärän lisäystavoite on vähintään 10 000 - 15 000 asukasta. Osayleiskaavatyössä tarkastellaan myös Länsiväylän luonnetta, Länsisataman liikenteen sujuvuuden varmistamista ja joukkoliikennetarkistuksia. Kaavan valmistelun yhteydessä on tehty ja tehdään yhteistyötä Espoon kanssa.

Valtakunnallisen ja seudullisen junaliikenteen kehityksen näkökulmasta on välttämätöntä, että seudulle toteutetaan kolme uutta lähijunaliikenteen varikkoa junaliikenteen tarpeisiin perustuen Uusimaa 2050 -kaavaan. Lännen suunnan varikon liikennöinnin kannalta perusteltu sijainti on Espoon ja Kirkkonummen rajan tuntumassa Rantaradan varrella.

Käsittely

20.08.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lisätään lausuntoehdotukseen kappaleen 6 kolmanneksi ja neljänneksi lauseeksi seuraavat: ”Yleiskaavan vaikutus liikennemäärien kasvuun Helsingin rajoilla aiheuttaisi kestävämmän tilanteen Helsingin katuverkkoon eikä se ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tai maakuntakaavan tavoitteiden mukaista kehitystä. Helsingillä ei myöskään ole omissa maankäytön suunnitelmissaan sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat tämän mittaluokan ajoneuvoliikenteen vastaanottamisen sisääntuloväylille ja kantakaupungin katuverkkoon, eikä sellaiseen myöskään löytyisi toteutuskelpoisia teknisiä ratkaisuja.”

Kannattaja: Mia Haglund

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 5

Silja Borgarsdottir Sandelin, Otto Meri, Jenni Pajunen, Mika Raatikainen, Risto Rautava

Ei-äännet: 7

Mia Haglund, Jenni Hjelt, Otso Kivekäs, Olli-Pekka Koljonen, Tuomas Nevanlinna, Amanda Pasanen, Anni Sinnemäki

Tyhjä: 1

Katri Penttinen

Poissa: 0

Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen äänin 7 - 5 (1 tyhjä).

13.08.2024 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Pasi Rajala, yleiskaavapäällikkö, puhelin: 09 310 20417
pasi.rajala(a)hel.fi

Heikki Salmikivi, vs. yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 37483
heikki.salmikivi(a)hel.fi

Saija Miettinen-Tuoma, johtava yleiskaavasunnittelija, puhelin: 09 310 37374

saija.miettinentuoma(a)hel.fi
Heikki Palomäki, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 37658
heikki.palomaki(a)hel.fi
Niklas Aalto-Setälä, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 09 310 26605
niklas.aalto-setala(a)hel.fi

23

Valtuutettu Elina Kauppilan toivomusponsi eläineettisen näkökulman huomioon ottamisesta

Pöydälle 02.09.2024

HEL 2023-011877 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 13.9.2023 § 216 hyväksymän toivomusponnen johdosta tehdyistä toimista ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle ja tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuusto on käsitellessään Helsingin kaupungin vuoden 2022 ympäristöraporttia 13.9.2023 hyväksynyt valtuutettu Elina Kauppilan seuraavan toivomusponnen:

Kaupunginvaltuusto edellyttää selvitetävän mahdollisuutta alkaa tarkastella toimintaansa myös muut eläinlajit huomioon ottavasta eläineettisestä näkökulmasta.

Eläineettinen näkökulma läpäisee monia kaupungin toimintoja, vaikka sitä ei yleensä ole erikseen tarkasteltu. Eläinetiikka liitetään usein eläinyksilön hyvinvointiin ja sen oikeuksiin. Laajemmin tarkasteltuna eläinetiikka voidaan lukea luonnonsuojeluetiikan osa-alueeksi. Se koskettaa verraten suuria yksilömääriä ja kokonaisia populaatioita myös eläinyksilöiden elinmahdollisuuksia ja hyvinvointia. Ilmastoetiikka on myös tärkeä ympäristöetiikan kokonaisuuden osa-alue.

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston 23.11.2023 § 174 hyväksymän ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman osana on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelma, jossa kuvataan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan kohteet, tehtävät ja niihin liittyvät velvoitteet.

Eläinsuojeluvalvonnan tarve on viime vuosina kasvanut ja tämän vuoksi ympäristöpalveluihin on perustettu eläinsuojelu- ja eläintautivalvontaa varten viides valvontaeläinlääkäri virka vuoden 2024 alusta. Valtio rahoittaa valvontaeläinlääkärien virat täysimääräisesti.

Eläinsuojeluvalvontaa tehdään epäilyilmoitusten perusteella eläinten pitopaikoissa, yleensä yksityisasunnoissa. Ammattimaista eläintenpitoa, kuten talleja, lemmikkihoitoloita ja eläinkauppoja, tarkastetaan säännöl-

lisesti valvontasuunnitelman mukaisesti. Jos eläinsuojelutarkastuksilla todetaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaista menettelyä, annetaan määräyksiä tai ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Kaupungin vastuulla oleva eläinten hyvinvointilain mukainen löytöeläinten talteenotto on järjestetty ostopalveluna Helsingin eläinsuojeluyhdistys HESY ry:n toimesta. Valvontaeläinlääkärit ja poliisi toimittavat löytöeläintalolle myös eläinten hyvinvointilain mukaisen väliaikaisen hoidon tarpeessa olevat eläimet.

Kaupungin vastuulla olevat eläinlääkintähuoltolain mukaiset eläinlääkäripalvelut ja ympärivuorokautisen kiireellisen eläinlääkäripalvelun tuottaa ostopalveluna yliopistollinen eläinsairaala.

Korkeasaaren ylläpitämä villieläinsairaala auttaa vahingoittuneita luonnonvaraisia eläimiä ja pelastustoimen eläinpelastusyksikkö auttaa luonnonvaraisia eläimiä tilanteen mukaan. Pahoin loukkaantuneet luonnonvaraiset eläimet voi toimittaa myös yliopistolliseen eläinsairaalaan lopetettavaksi veloituksetta. Luonnonvaraisten eläinten loukkaantuminen kaupunkiympäristössä on usein ihmisen toiminnan seurausta, joten avun järjestäminen on eläineettisesti perusteltua.

Lintujen törmäykset ikkunoihin ja muihin rakenteisiin on ollut ajankohdainen huolenaihe, johon kaupunkiympäristön toimiala on vastannut asettamalla lintuturvallisuustyöryhmän. Rakennusvalvonnan johtamassa ryhmässä on ollut mukana monipuolinen, myös ornitologinen, asiantuntemus. Työryhmässä on laadittu lintuturvallisen rakentamisen ohje., jossa kuvataan, mitä törmäysriskejä rakennuksen lasirakenteet aiheuttavat linnuille, ja millaisilla toimilla näitä riskejä voidaan vähentää.

Luonnonvaraisten eläinten kannalta merkittävä päätös on yleiskaavan yhteydessä hyväksytty kaupunkiluonto-liitekartta, jossa esitetään viheralueet ja niiden väliset yhteydet sekä oikeusvaikutteiset rajaukset luonnonsuojeluohjelman 2015–24 mukaisille luonnonsuojelualueille. Valmisteltavana oleva uusi luonnonsuojeluohjelma 2025–34 on riittävän laaja hyödyttääkseen vielä useampien eläinlajien ja -yksilöiden elinmahdollisuuksia kuin edellinen.

Tärkeä kaupungin toimintaa ohjaava eläineettinen asiakirja on kaupunkiympäristölautakunnan 20.4.2021 § 193 hyväksymä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma (LUMO-ohjelma) 2021–28, jonka toimenpiteistä useimmat koskevat elinympäristöjä ja siten välillisesti eläimiä, mutta luku 8 sisältää 13 toimenpidettä, jotka koskevat suoraan eläinlajien eli käytännössä yksilöiden auttamista.

Asiasta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupa-
jaoston lausunto. Esitys on lausunnon mukainen.

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toi-
mitettava ponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen joh-
dosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnen hy-
väksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen tiedoksi muille valtuute-
tuille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytän-
töönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 02.09.2024 § 517

HEL 2023-011877 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

02.09.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Minja Kos-
kelan ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
http://www.hel.fi/kaupunginhallitus

Puhelin

+358 9 310 1641

Y-tunnus

0201256-6

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 15.08.2024 § 140

HEL 2023-011877 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto antoi lausunnon valtuutettu Elina Kauppilan toivomusponnosta:
"Kaupunginvaltuusto edellyttää selvitetävän mahdollisuutta alkaa tarkastella toimintaansa myös muut eläinlajit huomioon ottavasta eläineettisestä näkökulmasta."

Eläineettinen näkökulma läpäisee monia kaupunginvaltuuston johtamia kaupungin toimia, vaikka sitä ei yleensä ole erikseen tarkasteltu. Tässä lausunnossa kiinnitetään huomiota niihin eläinetiikankin kannalta kestäviin ratkaisuihin, joita kaupungin hallinnossa on viime vuosina tehty, ja tällä alalla tunnistettuihin vielä paljolti ratkaisemattomiin ongelmiin.

Eläinetiikka liitetään usein eläinyksilön hyvinvointiin ja sen oikeuksiin. Laajemmin tarkasteltuna eläinetiikka voidaan lukea luonnonsuojeluetiikan osa-alueeksi. Se koskettaa kuitenkin verraten suuria yksilömääriä ja kokonaisia populaatioita myös eläinyksilöiden elinmahdollisuuksien ja siten hyvinvoinnin näkökulmasta. Ilmastoetiikka on myös tärkeä ympäristöetiikan kokonaisuuden osa-alue.

Yksilötason eläinetiikka: eläinsuojelu, vaaralliset rakenteet, vahingolliset roskat ja lihantuotanto

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto hyväksyi 23.11.2023 ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020 - 2024 päivityksen vuodelle 2024. Valvontasuunnitelman osana on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelma, jossa kuvataan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan kohteet, tehtävät ja niihin liittyvät velvoitteet.

Eläinsuojeluvalvonnan tarve on kasvanut tasaisesti viime vuosina, ja ympäristöpalveluihin perustettiin eläinsuojelu- ja eläintautivalvontaa varten viides valvontaeläinlääkärin virka vuoden 2024 alusta. Valtio rahoittaa valvontaeläinlääkärien virat täysimääräisesti.

Eläinsuojeluvalvontaa tehdään epäilyilmoitusten perusteella eläinten pitopaikoissa, yleensä yksityisasunnoissa. Ammattimaista eläintenpitoa, kuten talleja, lemmikkihoitoloita ja eläinkauppoja, tarkastetaan säännöllisesti valvontasuunnitelman mukaisesti. Jos eläinsuojelutarkastuksilla todetaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaista menettelyä, annetaan

määräyksiä tai ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Kaupungin vastuulla oleva eläinten hyvinvointilain mukainen löytöeläinten talteenotto on järjestetty ostopalveluna Helsingin eläinsuojeluyhdistys HESY ry:n toimesta. Valvontaeläinlääkärit ja poliisi toimittavat löytöeläintalolle myös eläinten hyvinvointilain mukaisen väliaikaisen hoidon tarpeessa olevat eläimet.

Kaupungin vastuulla olevat eläinlääkintähuoltolain mukaiset eläinlääkäripalvelut ja ympärivuorokautisen kiireellisen eläinlääkäripalvelun tuottaa ostopalveluna yliopistollinen eläinsairaala.

Eläimen asianmukaisen hoidon järjestäminen ja kustannukset ovat aina eläimen omistajan vastuulla. Eläinten kaltoinkohtelun taustalla ovat yleensä omistajan erilaiset sosiaaliset tai terveydelliset ongelmat. Kaupungin päätökset, jotka vaikuttavat kaupunkilaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuteen, vaikuttavat välillisesti myös lemmikkien hyvinvointiin.

Helsingin kaupungin säätiön Korkeasaaren ylläpitämä villieläinsairaala auttaa vahingoittuneita luonnonvaraisia eläimiä ja pelastustoimen eläinpelastusyksikkö auttaa luonnonvaraisia eläimiä tilanteen mukaan. Pahoin loukkaantuneet luonnonvaraiset eläimet voi toimittaa myös yliopistolliseen eläinsairaalaan lopetettavaksi veloituksetta. Luonnonvaraisien eläinten loukkaantuminen kaupunkiympäristössä on usein ihmisen toiminnan seurausta, joten avun järjestäminen on eläineettisesti perusteltua.

Lintujen törmäykset ikkunoihin ja muihin rakenteisiin on ollut ajankohdainen huolenaihe, johon kaupunkiympäristön toimiala on vastannut asettamalla lintuturvallisuustyöryhmän. Rakennusvalvonnan johtamassa ryhmässä on ollut mukana monipuolinen, myös ornitologinen, asiantuntemus.

Työryhmässä on laadittu lintuturvallisen rakentamisen ohje., jossa kuvataan, mitä törmäysriskejä rakennuksen lasirakenteet aiheuttavat linnuille, ja millaisilla toimilla näitä riskejä voidaan vähentää. Ohjetta tullaan käyttämään rakennushankkeiden ohjauksessa. Ohje on hyväksytty kaupunkiympäristön toimialan johtoryhmässä 8.1.2024. Ohjeen osiot ovat: 1. Rakennuksen tai rakennelman sijainti, 2. Lasin ulkonäkö ja käsittely, 3. Lasin sijainti, 4. Viherkatot ja -seinät, 5. Valaistusasiat, 6. Jo rakennetut rakennukset, 7. Voimalinjat. Myös asemakaavoitukseen on vakiintunut käytäntö törmäysriskin vähentämiseen tähtäävistä kaavamerkinnoista ja -määräyksissä lintujen kannalta riskialttiissa paikoissa.

Kaupungilla on toteutuksessa laaja roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelma 2022 - 2025 ja uutta kautta 2026 - 2029 valmistellaan. Roskat voivat vahingoittaa maa- ja vesieläimiä sellaisenaan tarttuessaan niihin kiinni. Toinen, vähitellen vahingollinen vaikutus syntyy mikromuovien kulkeutuessa maaperään ja varsinkin veteen.

Kaupungin työnjaossa kalastusasiat kuuluvat kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle. Tärkeä valistuskohde on ollut siimojen, vieheiden ja muun kalastusjätteen asianmukainen hävittäminen, jossa on edelleen suuria puutteita. Lakiin ja SUP-direktiiviin perustuva kalastusvälinejätteen keräys tulee pakolliseksi 1.1.2025. Sen yhtenä tavoitteena on vähentää rannoille tai veteen hylättyjen pyydysten kaloille ja maaeläimille aiheuttamaa turhaa kärsimystä.

Helsingin alueella ei ole laajaa lihantuotantoa tai muuta eläinten teho- kasvatusta. Kasvisruoan tarjolla pitäminen ja kasvisruokapäivät ovat merkittävä eläineettinen kannanotto lihan tehotuotantoa ja sen eläin- yksilöille tuottamia kärsimyksiä vastaan. Se liittyy lihantuotannon suurten hiilipäästöjen vuoksi myös laajemmin ympäristöetiikkaan..

Luonnonsuojelueettisiä ohjelmia ja päätöksiä

Kaupunginvaltuusto ja sen johtama kaupungin henkilöstö tekevät rutii- ninomaisesti päätöksiä, joilla on vaikutusta eläin- yksilöiden ja sitä kautta myös eläinpopulaatioiden elossa pysymiseen ja hyvinvointiin. Voimas- sa olevassa kaupunkistrategiassa on vahva ympäristöeettinen koros- tus, vaikka tätä sanaa ei siinä käytetä.

Helsingin kaupunginvaltuuston toistaiseksi ehkä merkittävin päätös luonnonvaraisten eläinten näkökulmasta on ollut voimassa olevan yleiskaavan 2016 hyväksyminen siitä huolimatta, että se mahdollistaa rakentamista joillekin nykyisille viheralueilla. Kaavan yhteydessä hy- väksyttiin kaupunkiluonto-liitekartta, jossa esitetään viheralueet ja nii- den väliset yhteydet sekä oikeusvaikutteiset rajaukset luonnonsuoje- luohjelman 2015 - 2024 mukaisille luonnonsuojelualueille. Tämä ohjel- ma saadaan kaupungin omistamien alueiden osalta toteutetuksi mää- rävuotena 2024, ja uutta luonnonsuojeluohjelmaa vuosille 2025 - 2034 valmistellaan parhaillaan ympäristöpalveluiden johdolla laajassa yhteis- työssä aluksi kaupunkiympäristön toimialan sisällä, myöhemmässä vaiheessa myös muiden toimialojen kanssa. On todennäköistä, että nyt valmisteltavana oleva uusi luonnonsuojeluohjelma 2025 - 2034 on riit- tävän laaja hyödyttääkseen vielä useampien eläinlajien ja -yksilöiden elinmahdollisuuksia kuin edellinen.

Toinen tärkeä kaupungin toimintaa ohjaava eläineettinen asiakirja on kaupunkiympäristölautakunnan 20.4.2021 hyväksymä luonnon moni- muotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma (LUMO-ohjelma) 2021 -

2028, jonka toimenpiteistä useimmat koskevat elinympäristöjä ja siten välillisesti eläimiä, mutta luku 8 sisältää 13 toimenpidettä, jotka koskevat suoraan eläinlajien eli käytännössä yksilöiden auttamista.

Ekologian ja luonnonsuojelun kannalta ekosysteemit ja populaatiot ovat merkittävämpiä kuin eläinyksilöiden yksilölliset kohtalot. Viestinnän näkökulmasta myös jälkimmäiset tarjoavat kuitenkin merkittäviä esimerkkejä ja malleja. Uutiset luonnonvaraisten eläinten kohtaamisista ja hädänalaisten eläinten auttamisesta ovat joukkoviestimissä ja sosiaalisessa mediassa suuren mielenkiinnon kohteena ja suosittuja pitkienkin keskusteluketjujen aiheita. Niillä voi siten suosiostaan päätellen olla suurikin pedagoginen merkitys.

Jaosto kehotti kaupunkia ottamaan huomioon eläineettiset näkökulmat sellaisessa päätöksenteossa, jossa tehdään eläimiin merkittävällä tavalla vaikuttavia ratkaisuja.

Käsittely

15.08.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti käsitellä neljännen esityksen kokouksen kahdeksantena asiana.

Vastaehdotus:

Lari Lohikoski: Lisätään:

Jaosto kehottaa kaupunkia ottamaan huomioon eläineettiset näkökulmat sellaisessa päätöksenteossa, jossa tehdään eläimiin merkittävällä tavalla vaikuttavia ratkaisuja.

Kannattaja: Outi Paulig

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti hyväksyä esittelijän muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Esa Nikunen

Lisätiedot

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: 09 310 31534
raimo.pakarinen(a)hel.fi

Päivi Lahti, johtava valvontaeläinlääkäri, puhelin: 09 310 32076
paivi.h.lahti(a)hel.fi

24

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 28.8.2024 jätettyihin aloitteisiin vastaaminen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että kaupunginvaltuuston kokouksessa 28.8.2024 jätettyihin aloitteisiin vastataan seuraavasti:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta

- valtuutettu Suvi Pulkkisen aloite päiväkotien yhdenvertaisuustyön jatkamisesta

Kaupunkiympäristölautakunta

- valtuutettu Ville Jalovaaran aloite yleisten roska-asioiden tyhjennyksen tehostamisesta

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta heti.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 28.8.2024 jätettiin kaksi aloitetta. Kokouksessa jätetyt aloitteet julkaistaan kaupungin verkkosivuilla.

Kaupunginhallitus jakaa aloitteet vastattavaksi hallintosäännön 30 luvun 11 ja 12 §:issä määrätyin perustein.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Antti Peltonen, hallintomenettelypäällikkö, puhelin: 09 310 36018
antti.peltonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

09.09.2024

Asia/25

25

Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, ettei se ota käsiteltäväkseen asioita, joissa seuraavat viranomaiset ovat tehneet päätöksen viikolla 36.

kaupunginhallituksen jaostot

- konsernijaosto
- elinkeinojaosto

tarkastuslautakunta yleishallinnon osalta

lautakunnat ja niiden jaostot

kasvatus- ja koulutuslautakunta 3.9.2024

- suomenkielinen jaosto

- ruotsinkielinen jaosto

kaupunkiympäristölaikunta 3.9.2024

- ympäristö- ja lupajaosto

- rakennusten ja yleisten alueiden jaosto 5.9.2024

kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

- kulttuuri- ja kirjastojaosto

- liikuntajaosto

- nuorisajaosto

sosiaali-, terveys ja pelastuslautakunta 3.9.2024

- sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan pelastusjaosto

- sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan yksilöasioiden jaosto

johtokunnat

- palvelukeskusliikelaitos

- taloushallintopalveluliikelaitos 3.9.2024

- työterveysliikelaitos

- rakentamispalveluliikelaitos 5.9.2024

- liikenneliikelaitos 5.9.2024

keskusvaalilautakunta yleishallinnon osalta

pormestari

09.09.2024

Asia/25

apulaispormestarit

- kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
- kaupunkiympäristön toimiala
- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
- sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala

kaupunginkanslian viranhaltijat

henkilöstökassatoimikunta

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Maria Nelskylä, Kaupunginsihteeri, puhelin: 09 31025251
maria.nelskyla(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano